

DR. ERHARD BUSEK

Program nélküli kormányprogram

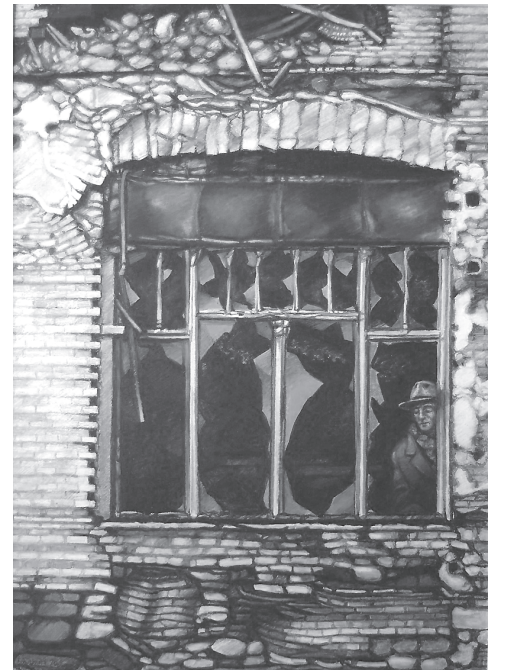
Az aktuális kormányalkotás körüli vitákat az az általános kívánság jellemezte, amely az SPÖ és az ÖVP által alkotott újabb nagy koalíciót az úgy nevezett "nagy projektekkel" okolta meg. Még nem igazán előrelátható, mit tesznek valóban, hiszen a címszavak után nem következett információ. Senki nem gondolhatja komolyan, hogy az eurofighterek vagy az egyetemi tandíj kérdése valóban nagy projektek. Az Európát illető eddigi kijelentések nagyon gyöngék, holott éppen az Európai Unió kisebb államainak állna érdekében az EU-t továbbfejleszténiük. Ausztriának még inkább érdekeltnek kell lennie - éppen geopolitikai helyzetéből kifolyólag - egy Európa javát szolgáló stratégia szorgalmazásán. Gazdaságilag eddig sokat profitáltunk, de ez egyáltalán nem a politika érdeme. A politikában Európa közepén, illetve keleti és délkeleti irányban egyáltalán nem ismerhető fel regionális stratégia.

Jó, hogy van kormányunk, de azt is reméljük, hogy több eredményt ér majd el, mint amennyit a koalíciós megállapodás jelenlegi programja sejtene enged. Éppen az oktatás- és művelődéspolitikát illetően hiányoznak tulajdonképpen azon konkrét kijelentések, amelyek a jövő egy bizonyos távlatát megnyithatnák, nagy projektekről nem is beszélve. Ugyan azt is lehetett hallani, hogy ez a kormány a globalizációra való válasz volna, mégis hiányoznak olyan lényeges alkotórészek, mint a bevándorlás, a népesség életkormegoszlása, a szociális dimenzió, de mindenekelőtt az együttélés európai távlat. Örülhetünk neki, hogy 2004 óta

olyan szomszédaink vannak, akik ugyanúgy, mint mi az Európai Unióban vannak. Ausztriában ez még mindig nincs igazán fogatosítva. Ahogyan mondani szokás: a béke a saját házból kezdődik. A viszony a "mássághoz" már nálunk, Ausztrián belül is a kisebbségekhez való viszony kérdése. Előrelátható, hogy a kisebbségek összességükben Ausztriában is többségé fognak válni. Annál inkább sürgető fontosságú ez ügyben valamit tenni. Ahogyan már a bevándorlást illetően sincsenek elgondolások, ugyanúgy hiányzik sok megfontolás az itteni, adott ausztriai helyzetre vonatkozólag is - stratégia egyáltalán nem ismerhető fel.

Mi történik például az etnikai kisebbségekkel? Bizonyos választási kortések politikailag kultivált idegengyűlöletet tekintve tulajdonképpen legfőbb ideje volna olyan politika kialakításának, amely az oktatás és a szociális integráció, de a kihasználható gazdasági lehetőségek útján is azon kisebbségeket célozza meg, amelyek a szomszédáságunkban többségként élnek. Csaknem feledésbe merült az a tény, hogy mi osztrákként a kultúra terén éppen e szomszédok és saját kisebbségeink által óriási mértékben gazdagodtunk. Aki veszi a fáradságot és elemzi a legendás újévi koncertet, megállapíthatja a melódiaik által, a kisebbségi csoportok zenéjének roppant nagy hatását. Ez teszi Ausztriát par excellence Európára, sőt az egész világ első számú zencországvá. Ilyen irányban eddig semmi sem észlelhető. Pedig érdekünkben állna a kisebbségek értékét a helynévtáblákon túlmenően megha-

tározni, hiszen ők Ausztria fontos részét alkotják. Érdekes, hogy olyan csoportoknak, amelyek korábban e témában nagyon lelkesek voltak, mint például a zöldek, most szavát sem hallani. Talán azoktól a médiáktól való félelem miatt, amelyek a másság elleni agresszióból élnek? Éppen a szociális területeken uralkodó munkaügyi helyzet adna okot szociális intézkedésekre mint a lakásügyben vagy az oktatási-képzési lehetőségek stb. terén. A népcsoportok kérdése évtizedekkel ezelőtt játszott bizonyos szerepet, mára már teljesen eltűnt a vitákból. Szóképletekkel (mint pl. "egység és sokféleség") valójában semmit nem lehet elérni. Sőt maga az 1956-ban történetekre való emlékezet sem elegendő önmagában. Nekünk a mával és a holnappal kell együtt élnünk, és pont ez nem az egymás mellettiség, hanem az egymással való közösség. Ennek azonban szép szónoklatoknál mindenképpen többnek kell lennie. Ez viszont Európapolitika lenne! Aggodalommal kell megállapítanunk, hogy a nacionalista hangok egyre erősebbek, amelyek esetleg egyáltalán nem annyira nemzetiek, mint amennyire egoizmusban gyökereznek, ugyanis mindenki attól tart, hogy a másik valamit el akar tőle venni, amire csak neki van joga. A politika rendeltetése a közösség szolgálata és nem az egoizmusé. Hallhatóak még a felebaráti szeretet, a szolidaritás és a közösségiesség hangjai? Ha még közérdekből politizálnának, akkor mindezeknek tulajdonképpen magától értetődőeknek kellene lenniük... (Glück József fordítása)

Pesti kérdés

Hazugság a demokrácia ára - mondják jóhiszeműn opportunistáim barátaim -, mindig és mindenütt hazudunk. Füllent még a reklám is, amikor egyedüli jónak és nélkülözhetetlennek hirdet egy árut, és munkát keres, vagy erőnket, képességeinket áruba bocsátva magunk is szívesen beszélünk mellé. Külön tanfolyamokon oktatják az érvényesülés feltételeit: mint keltsünk olyan látszatot, mintha a valóságosnál többre volnánk képesek, és kevesebbet pusztítanánk a ténylegesnél. Hazudozásainkkal kölcsönösen számolunk, ellene újabb és újabb hazugságokkal védekezünk, míg nem értelmetlenné válik a kérdés: ki, hol, hogyan és mit?

Hazudunk, de azzal legalább tisztába kellene jönnünk, hogy miért fizetünk ilyen sokat! A demokrácia megerősítéséhez és fenntartásához csakugyan nem vezetne más, mint alapjainak, a közbizalomnak fölszedése? Ahhoz, hogy elvégezzem a rám bízottakat, hinnem kell az engem körülvevő társadalom működőképességében. Ha úgy tapasztalok, hogy a közbizalom inkább kifogást keresek, mintsem dolgoznék, mivel a fáradozást értelmetlenné látom

Magyarországon nemzedékek nőttek föl a hibavalóság tudatában, kilátástalanul. Harmincöt éves koromig magam is szenvedtem a kontraproduktívítás gyakorlatától: mindazt el kellett vessem, amit jónak véltem, míg a rosszat istenítettem. Egy rendőr fölbukkanása a zaklatástól a verésig különféle jogtalansággal fenyegetett. 1990 utáni önéletem egyik grádusa éppen volt, hogy korábbi tapasztalataimtól megváljak, és úgy tekintsek a közrend védelmezőjére, mint egy angol bobbyra, a biztonságomért személyes kockázatot vállaló, kész-séges segítómre.

Kár volt megelőlegezmem a bizalmat! 2006 őszén néhány hét leforgása alatt ez a testület is bebizonyította, hogy nincs köze a demokráciához. Ugyanúgy zsoldosként viselkedik, ahogy húsz-harminc-nyegen vagy akár ötven éve. A mindenkori hatalmasok kiszolgálója, és a helyett, hogy a törvények betartásán örködné, elsőként ad példát a törvényszegésre. 16 év minden próbálkozása veszendőbe ment a Balogh-féle veretők, a fiatalokat kapualjban megrugdosó, és az országban kopaszra nyíró egyenruhás huligánok elfeledtetésére és elfeledésére. Az éppen regnáló hatalom birtoklása vélhetően fontosabbnak bizonyult az elmúlt másfél évtized demokratizáló erőfeszítéseinél.

Vájon megérte? Akik az együttlét sine qua nonjának tekintik a hazugságot, elgondolkodtak-e már azon, mi vár rájuk holnap, holnapután? A szabadság ricsaját gyorsan elnyomja a kondicionált félelem csöndje, de hová fordulnak majd, ha a halotti némaság után szűkségét érzik megint az élet vidám lármájának? Másodpercek alatt bárkit leüt a lábáról egy golyó, de ahhoz, hogy felnőté érjen, hosszú évtizedek kellene, és mitévők lesznek, amíg ennyi idő elperget? Félni múltóztatnak talán? A pesti utcán megalázott fegyvertelenek szemmel láthatóan ma is kevésbé félnek, mint azok, akik állig fegyverkeztek ellenük.

Jó félni, tessék mondani?

SNEÉ PÉTER

TUNYOGI CSAPÓ GÁBOR

HARAGOS SZÁMVETÉS

1956 októberében a magyar nemzet prometheusi bátorsággal fordult szembe a szovjet behemóttal s kivívta ezzel az emberiség nagyobb részének elismerését, rokonszenvét, sőt csodálatát is, ezen kívül azonban semmiféle segítséget nem kapott, sőt még csak szóbeli támogatást sem, el kellett tehát buknia.

A mából visszapillantva azt kell mondanom: botorság volt az egész. Vagy, ha szebben akarjuk kifejezni ugyanezt: szent örület. Számomra ennél is több, mert csaknem ötven éven át nem tudtam, nem akartam elhinni, hogy az volt. No persze, csaknem minden ember - s talán minden emberi közösség - életében előfordulnak pillanatok, amelyekben kikapcsol a józan ész, s mindenféle megfontolás és mérlegelés nélkül teszünk valamit, mintegy felsőbb parancsra: aminek általában az egyes ember életében sincs jó vége. Ilyen - történelmi - pillanat volt a magyar nemzet életében 1956 október-novemberének tizenkét napja.

1956. december 18-ról 19-re virradó éjjelen hagytam el - a szó szoros értelmében hason csúszva - azt a Magyarországot, amelyet azután negyvennyolc éven át próbáltam szolgálni híven szóval, írással s ahol lehetett tettel is, abban a mély hitben, hogy él és fel fog támadni a Kádár-korszak tetszhalálából, s e feltámadás csakis 1956 októberének jegyében lehetséges!

Gondoltam s hittem én. Mindenekelőtt abban bíztam, hogy a magyar nemzet visszatér történelmi alkotmányához, tovább fejlesztvén azt 1956 októberének tapasztalataival, megteremtve a forradalmi munkástanácsok, bizottmányok mintájára a politikai demokrácia minden eddiginél szélesebb alapokon nyugvó rendszerét, újra példát mutatván ezzel az egész világnak. Hiszen mi, akik négy évtizedet töltöttünk a szabadnak nevezett, nyugati világban, már réggen tudtuk, hogy a parlamentáris demokráciának nevezett rendszer már az egész világon pártokráciává - a politikai pártoknak nevezett érdekcsoportok egyeduralmává - deformálódott s nemhogy a jövő, de még a jelen problémáit sem képes megoldani, legjobb esetben is már csak galvanizált hullaként vonaglik s nem fogja sokkal túlélni nagy ellenlábását, a terrora alapuló egy pártrendszert. Az 1956-os magyar forradalom legnagyobb vívmányának éppen azt tartottuk, hogy nemcsak megtalálta és felmutatta az alkotmányos demokrácia új formáihoz vezető utat, hanem rá is lépett arra. Minden logika szerint azt vártuk tehát, hogy újra rálép

arra az útra, amelyről 56-ban leszorították a szovjet páncélosok, s természetesen azt is, hogy az 1948 óta eltelt kerek negyven év politikai gyászhuszárai eltűnnek a közéletből.

Mint tudjuk, nem így történt. Először elképedve, majd mind inkább elszörnyedve szemléltem mindazt, ami az Antall-kormány idejében történt. Alkotmányozásról szó sem volt, az 56-ban oly remekül vizsgázott új, clemi népképviseleti rendszert az újjáalakuló pártok mély, közös megegyezés alapján nyomtalanul söpörték szőnyeg alá. Pedig 1989 őse után a nemzetnek nem kellett (volna) engednie ötvenhatból, mivel annak minden követelése megvalósult: a megszálló csapatok kivonultak az országból, az egypárt-rendszer és annak erőszakos szervei felszámolódtak, megvalósult a vélemény, a szó, a sajtó és a szervezkedés szabadsága, a számonkérés és az igazságszolgáltatás lehetősége, megnyíltak a határok s a nemzet visszanyerte önrendelkezési jogát.

Visszanyerte és nem, illetve rosszul élt vele, ahogy azt már 1994 júniusában megírtam. Ezt sok mindennel lehetett magyarázni, elsősorban talán azzal, hogy az összeomlott zsarnokság nemcsak eszméileg és erkölcsileg, hanem gazdaságilag is iszonyatos csődtömeget hagyott maga után; hivatkozhatunk arra is, hogy ez történt a volt "szocialista tömb" minden országában is, de semmiféle magyarázat nem változtathatja meg s nem is szépítheti a szomorú tény, hogy ezúttal minden a nemzetközösségen illetve annak tagjain múlott, és akárhogyan is forgatjuk a dolgot, meg kell mondanunk, hogy a nemzet 1994 májusában erkölcstelenül és ostobán döntött.

Erkölcstelenül, mert ismét elfogadta azt a kezdet, amely negyven éven keresztül korbácsolta; és újra uralomra segítette annak az ideológiának a hordozóit, amelynek minden emberiségből kivetkőzött pribékjei 1918 óta sokszor minden emberi képeletet felülmúló brutalitással kiirtottak a legóvatosabb becslés szerint is legalább 250 millió embert, s amelynek nevében ma is gyilkolják és kínozzák emberek millióit szerre a világon...S amit magam a legnagyobb erkölcstelenségnek tartok: azt a pártot juttatta kormányra, amely nyíltan választási programjára tűzte a "megzavart jövőviszony helyreállítását" a szomszédos országok felé, ami azt jelentette, hogy lesöpörte minden asztalról a Kárpát-medencében az ország határain kívül élő magyarság sorskérdéseit. A haza magyar-

sága tehát cserbenhagyta véreit, és ha még (nagyobb) tál lencsértette volna ezt!

A döntés azonban nemcsak erkölcstelen, hanem mérhetetlenül, szánalmas-nevetségesen ostoba is volt. Elhitte, elhíhetette valaki is, hogy éppen azok fogják kihúzni a nemzetgazdaság szekerét a kátyúból, akik belevitték abba? Elképzelhető volt egyáltalán, hogy az egykori pártboncok, a Kádár szárnyai alatt a nemzet számájára megtollasodott "gazdasági szakemberek" és a nomenklatura puffajkásainak elősködő sisereháda újra hatalomra kerülve kinyitja majd a bőségszarut az ország szegényeinek feje fölé? És ma már tudjuk, amit akkor még csak megjósoltam: Magyarországon szocialista kormányzás alatt nem lett jobb dolga senkinek sem, nem jutott senki nagyobb darab kenyérhez, a nemzet ostobaságának egyedül azok voltak haszonélvezői, akik megszabadultak a felelősségrevonás lehetőségének fenyegetésétől s tudták, hogy nyugodtan élvezhetik, amit összeharácsoltak és bizton harácsolhatnak tovább.

Az elaljasodás útjának következő mérföldköve s egyben az új évezred első öt évének döntő mozzanata a 2004. december 5-i népszavazás volt, amely természetesen nem elemezhető önmagában, hiszen hosszú fejlődés csúcsa, helyesebben hosszú hanyatlás mélypontja. A katasztrofális eredmény - helyesebben eredménytelenség - persze előrelátható volt, ezért sokan úgy vélték s vélik ma is, hogy nem lett volna szabad népszavazásra vinni a trianoni határokon kívül élő magyar kisebbségek magyar állampolgárságának kérdését. Ezen itt most nem akarok vitatkozni, csak azt szeretném tisztelteljesen megérdeklődni a szigorú kritikusoktól: tudtak volna-e jobb időpontot megjelölni? Miután ez irányban minden korábbi kezdeményezés és kísérlet kudarcba fullt, nem kellett volna-e megtenni e lépést mielőtt a román EU-csatlakozás támogatásának kérdése a magyar parlament elé került?

Akárhogyan is nézzük azonban, annyi biztos, hogy a népszavazás tiszta, világos helyzetet teremtett, amelyet a méltán elkeseredett Duray Miklós jellemezett legtalálékosabban, ha nem is éppen szalonképes kifejezéssel. Bőjte Csaba finomabban fogalmazott... S a kép valóban fölötébb szomorú: a választójoggal rendelkező polgárok 37,5%-a járult az urnához, ami már eleve érvénytelenné tette a népszavazást. E 37,5%-nak alig több, mint a fele szavazott igennel, ami

Folytatás a 3. oldalon

A határon túli magyarság nyelvi és kulturális önazonosságának megőrzését szolgáló támogatási rendszer hatékonyabbá tételéről szóló 2218/2006. (XII. 12.) kormányhatározat

1. A Kormány a határon túli magyarság nyelvi és kulturális önazonosságának megőrzését szolgáló támogatási rendszer átalakítása és az ezzel összefüggő közfeladatok más szervezeti keretben történő hatékonyabb ellátása érdekében – figyelemmel az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi LXV. törvény 1. § (3) és (4) bekezdésében foglaltakra – kezdeményezi az Illyés Közalapítvány, az Új Kézfogás Közalapítvány, valamint a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány megszűntetését.

2. A Kormány felhatalmazza a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztert, hogy a Fővárosi Bíróságnál az alapító nevében kérelmezze az Illyés Közalapítvány, az Új Kézfogás Közalapítvány és a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány megszűntetését, és kérje annak soron kívüli elbírálását. A Kormány felhívja a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztert, hogy a közalapítványok megszüntetéséről és a feladatoknak új szervezeti formában történő ellátásáról a nyilvánosságot megfelelően tájékoztassa. Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, oktatási és kulturális miniszter

Határidő: azonnal

3. A Kormány úgy rendelkezik, hogy az Illyés Közalapítvány megszűnése esetén

a) annak közfeladatait a 2005. évi II. törvénnyel létrehozott Szülőföld Alap látja el;

b) a pénzügyi kötelezettségek teljesítését követően megmaradt vagyon költségvetési támogatásként – figyelemmel az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 59. §-ának rendelkezéseire is – az Alapnak átadásra kerüljön.

4. A Kormány úgy rendelkezik, hogy a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány megszűnése esetén

a) annak közfeladatait az Oktatásért Közalapítvány látja el;

b) a pénzügyi kötelezettségek teljesítését követően megmaradt vagyon költségvetési támogatásként az Oktatásért Közalapítványnak kerüljön átadásra.

5. A Kormány úgy rendelkezik, hogy az Új Kézfogás Közalapítvány megszűnése esetén

a) annak közfeladatait a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt. látja el;

b) a pénzügyi kötelezettségek teljesítését követően megmaradt vagyon, továbbá a pénzügyi követelések és kötelezettségek a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt.-nek kerüljenek átadásra.

6. A Kormány elrendeli a szükséges intézkedések meghozatalát annak érdekében, hogy a Miniszterelnöki Hivatal többségi tulajdonosi részesedést szerezzen a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt.-ben.

Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, gazdasági és közlekedési miniszter

Határidő: azonnal

7. A Kormány felhívja a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztert, valamint a gazdasági és közlekedési minisztert, hogy nyújtsák be a Kormányhoz a határon túli magyarságot érintő gazdaságfejlesztési és vállalkozásösztönzési feladatok ellátásának részletes koncepcióját.

Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, gazdasági és közlekedési miniszter

Határidő: haladéktalanul

8. A Kormány egyetért azzal, hogy a határon túli magyarság szakképzésének és felnőttképzésének támogatására szolgáló, a Munkaerőpiaci Alap képzési alaprészből – először a 2007. évi költségvetés elfogadását követően – származó forrás pénzeszközátadásaként kerüljön a Szülőföld Alapba. A Kormány úgy dönt, hogy az ilyen módon átcsoportosításra kerülő pénzeszközök mértéke a Munkaerőpiaci Alap képzési alaprésze eredeti bevételi előirányzatának 2%-ában kerüljön meghatározásra.

9. A Kormány felhívja a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztert, valamint a szociális és munkaügyi minisztert, hogy

a) intézkedjenek a határon túli magyarság szakképzésének és felnőttképzésének támogatására szolgáló források 8. pont szerinti pénzeszközátadásról;

Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, szociális és munkaügyi miniszter

Határidő: elsőként a 2007. évi költségvetéshez kapcsolódóan, évente a költségvetési törvény hatály-

balépését követő 45 napon belül

b) gondoskodjanak a Szülőföld Alapról szóló 2005. évi II. törvény módosítását célzó és az egyes szakképzési és felnőttképzési tárgyú törvények módosításáról szóló törvénytervezetről szóló előterjesztések koncepcionális összhangjáról.

Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, szociális és munkaügyi miniszter

Határidő: azonnal

10. Ez a határozat a közzétételének napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg

a) hatályát veszti az Illyés Alapítvány 1993. évi tevékenységéről készült beszámoló elfogadásáról, az alapítvány Alapító Okiratának módosításáról, valamint a Kézfogás Alapítvány Illyés Alapítvánnyal, csatlakozás céljából történő egyesítésének célszerűségéről szóló 1040/1994. (V. 31.) Korm. határozat, az Illyés Alapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1020/1995. (III. 8.) Korm. határozat, valamint a „Kézfogás” Egzisztenciateremtő és Gazdálkodás-élénkítő Alapítvány vagyonának azonos célú közalapítvány létrehozása céljából történt felajánlásának elfogadásáról és az Új Kézfogás Közalapítvány létrehozásáról szóló 1021/1995. (III. 8.) Korm. határozat;

b) a Kormány az Illyés Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1124/2002. (VII. 17.) Korm. határozatot, a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány létrehozásáról szóló 1162/1998. (XII. 17.) Korm. határozatot, a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1023/1999. (II. 26.) Korm. határozatot, a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1074/2004. (VII. 19.) Korm. határozatot, a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1046/2006. (IV. 25.) Korm. határozatot, továbbá az Új Kézfogás Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1061/2003. (VII. 2.) Korm. határozatot és az Új Kézfogás Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló 1012/2006. (II. 3.) Korm. határozatot, valamint az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakításokról és az azokat meg-

alapozó intézkedésekről szóló 2118/2006. (VI. 30.) Korm. határozat 2. számú mellékletében az „Alapítványok és közalapítványok átalakítása” címmel az Oktatásért Közalapítványnak 2007. január 1-jével fejezeti kezelésű (központi) költségvetési előirányzatát történő átalakítására vonatkozó rendelkezést visszavonja.

Gyurcsány Ferenc s. k., miniszterelnök

Ez a dokumentum a Magyar Hivatalos Közlönykiadó tulajdona

Hatályosság: 2006.12.12 -

A megjelenítés ideje: 2006.12.27 14:07

Fentebbi határozatnak az a sajátossága, hogy a miniszterelnök 2006. december 13-án 13 órától munkabéden látta vendégül a határon túli magyarok képviselőit. Mint a keltezésből kitétszik, a rendelkezések egy nappal korábban, december 12-én léptek hatályba, a munkabéd tehát nem befolyásolhatta már a korábban meghozott intézkedéseket.

(Pozsony, 2007. január 2., kedd, MTT) - Bárdos Gyula, a szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának frakcióvezetője indokolatlanul és célszerűtlennek nevezte a Határon Túli Magyarok Hivatala megszüntetését.

A pozsonyi Új Szó keddi számában nyilatkozó Bárdos a január elsejétől életbe lépett budapesti döntéseket, így a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal bezárását, a határon túli magyarok támogatásában érintett közalapítványok átalakítását, a magyarországi nemzetpolitikában történő változást is aggodalommal szemléli - írja a lap.

„A pályázati rendszer átalakítását nem tartom indokoltnak, sem célszerűnek. Nem azzal van gondom, hogy átláthatóbbá kívánják tenni a pénzék elosztására és ellenőrzésére szolgáló rendszert, hiszen ez rendjén való. Elsősorban azt nehezményezem, hogy a rendszer átalakításával megszűnnek annak bevált elemei is” - fogalmazott a szlovákiai magyar politikus.

Az Illyés Közalapítvány átalakítását is említő Bárdos szerint az alapítvány alkukuratóriumi rendszere nagyon jól működött. „Nem tartom szerencsésnek a HTMH megszüntetését sem, mert az nagyon fontos szerepet játszott és kiemelt feladatot látott el a magyarság életében” - idézte szavait a lap.

HELYESBÍTÉS

A Bécsi Napló 2006/6. sz. mellékletének Dr. Marossy Endre 1956 – A második hadbírósi per a jutadombi harcok résztvevői ellen c. cikke 4. fejezetében „Ez tévedés” kezdetű mondatban kétszer szerepel a „kiskunhalasi” megjelölés. A mondat helyesen így hangzik: Ez tévedés: az a kiskunhalasi, hanem a vele egy hadosztályba tartozó kiskunfélegyházi lövészedrebből, nem a 7., hanem a 3. század 3. szakasz harcolt itt.

A Leheletvékony emlék és Várakozás c. vers szerzőjének teljes neve Posta Ákos István.

EMLÉKOSZLOP ANDAU/MOSONTARCSÁN

Az 1956-os megemlékezések kicsengéseként, nevezetesen az Andau-i híd újjáépítése kapcsán megérelmételt a gondolatot, hogy a korábbiakhoz képest nagyszabású emlékmű hirdesse az osztrák-magyar határon a magyar forradalom, majd azt követően 200.000 magyar menekülésének emlékeztetét.

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége elhatározta ezen gondolat megvalósítását. A választás az Ausztria szerbe ismert és elismert magyar szobrászművészre, KAMENYECZKY ISTVÁNra (1921–2000) vörösesbarna 350 cm magas gránitból készült „Határtalan Emlékoszlopára” esett. Kamenyeczky István 1956-ban nemzetőrként részt vett a forradalomban; menekülése után teljes következetességgel szentelte minden erejét és idejét a művészetnek. Tehetsége mellett szorgalmának köszönhetően sokat és maradandót alkotott, tagja volt az osztrák Secessio-nak. Nagyméretű szobrai közül több Bécs közterületeit díszíti; legismertebb a vasfüggöny lebontása emlékére Nickelsdorf/Miklósfalván felállított több mint ötméteres gránit Emlékoszlopa.

Az emlékoszlop megvásárlása mindenekelőtt nemcsak adományozók segítségével lehetséges. Kérjük mindazokat, akiknek szívügyük ezen terv kivitelezése, támogatásukkal tegyék lehetővé az idén májusra tervezett felavatást a Hanság csatornán közvetlenül az újonnan létesült híd mellett.

Adományokat „Emlékmű” jellegre az alábbi bankfolyószámlára kérünk: Dornbirner Sparkasse Bank AG, bankirányítószám 20602, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, Kto.szám 00000141168.

IBAN AT1120602 00000141168 BIC DOSP22D
A költségekkel természetesen minden adományozónak elszámolunk.

Előre is hálás köszönettel

A Központi Szövetség vezetősége

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciók beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2006/6. számában közzétett 30.003,06 Euro összeg 2007. január 15-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Név	Adomány				
Adorján István	30,00	Juhász László	20,00	Őrség – Guthy Emma	10,00
András Emmerich dr.	10,00	Juhász László dr.	10,00	Őrség – Hervanek Maria	7,00
Andreewitch Edith	10,00	Kaali-Nagy Armand okl. mérnök	20,00	Őrség – Juhász László dr.	10,00
Arany Gertrude	7,00	Kaiser József dr.	15,00	Őrség – Tarsay-Schneiderbauer	20,00
Arányi-Aschner Georg	25,00	Kaltenegger-Riedhorst Éva	40,00	Őrség Kalender – Ullrich Miklós	6,00
Aved Levente dr.	50,00	Kántás Zsuzsanna	15,00	Páll Sándor prof.	15,00
Balog Pál	10,00	Karácsonyi László dr.	10,00	Palotai Tamás dr.	10,00
Balogh Vince dr.	20,00	Karácsonyi Miklós okl. mérnök	15,00	Passl Marianna mag.	20,00
Bede Sándor	10,00	Karsay László	10,00	Pathy Lajos	20,00
Behring Beatrix	5,00	Kecskés Illés	20,00	Perlaky Mária	25,00
Bielka Etelka	8,00	Kemenesi Ferenc	35,00	Pogány Géza	30,00
Bohus Márton dr.	100,00	Kiprov-Hajmásky Hajnal dr.	20,00	Price Ilona	20,00
Catomio István dr.	20,00	Király László dr. med.	10,00	Prikler Pál, Dipl.Ing.	20,00
Csapone-Balassy dr., Csilla I.	20,00	Koczó Endre dr.	20,00	Pusztay Csaba	25,00
Csebits Ignaz	30,00	Koller Ildikó mag.	30,00	Raduly Dr. Etelka u. Ferenc	10,00
Csikós János dr.	20,00	Komáromi László okl. mérnök	50,00	Rédei Károly, Univ.-Prof., Dr.	30,00
Csikó Csaba	5,00	Köszegi Rudolf dr. mérnök	30,00	Rodríguez Kocsis Susanne	50,00
Csipkó László	10,00	Kozsmovszky Maria	15,00	Rudán Péter, Dr.	10,00
Csörsz Julianna	10,00	Kotsis Peter mag. pharm.	20,00	Scheibler Ede	20,00
Czifra János	20,00	Köves S. okl. geológus.	100,00	Schenk Gabriella	10,00
Czingerer Aladár	50,00	Krause Ilona	15,00	Schilling Árpád	15,00
Dénes Sándor	10,00	Kriston Ferenc	10,00	Schindler Tibor, Dr.	28,00
Derék Pál dr. és Melinda	15,00	Kulmann Ernst, kormánytanácsos	20,00	Schmidt Erika, Mag.	6,00
Endrédi Barnabás	10,00	Közép-bgd.-i Magyar Kultúregyesület	10,00	Schuster-Gyenge Judit, Mag.	15,00
Esterházy Mónika	30,00	László Géza	50,00	Schwarz Mária	20,00
Fábián László okl. mérnök	10,00	Lauringer Peter dr.	20,00	Stípkovich Walter	20,00
Falger Margareta	25,00	Lauringer Wilhelm	20,00	Straub Luise	20,00
Ferencz János-Róbert	15,00	Lietz Magdalena	10,00	Szabó Ernő, Mag.	10,00
Ferenczy Béla okl. mérnök	500,00	Liszka Kristóf dr.	30,00	Szabó Margit	20,00
Fettik Gábor okl. Mérnök	10,00	Lomoschitz Karl Horst dr.	10,00	Szokody Tibor	5,00
Földes György	10,00	Machnik Erzsébet	15,00	Takáts Ernella + Isabella	30,00
Fördös Florián	20,00	Martiny József dr.	20,00	Tancsics Jenő	30,00
Forgó László okl. közgazdász	50,00	Marton Mária dr.	30,00	Tölly Julianna	10,00
Gössl Irén, MR dr.	120,00	Mészáros Veronika	10,00	Tönczár László, Univ.-Prof. Dr.	25,00
Guzi Ludwig	10,00	Mihoczy László dr.	25,00	Török Mária	20,00
György Béla okl. mérnök	15,00	Mihoczy László dr.	25,00	Tsohohey Tamás	10,00
Haas Elisabeth	10,00	Miletits György	30,00	Turanitz Károly	20,00
Habermann Ibolya dr.	10,00	Miller-Aichholz v.	50,00	Vadász Gábor	25,00
Hajas Katalin dr.	20,00	Nagy Albert okl. mérnök	8,00	Vadon Mária, Dr.	25,00
Henics Tamás dr.	10,00	Nagy George	10,00	Vass Karl dr.	30,00
Herbich Zsuzsanna mag.	10,00	Nagy Rozália	15,00	Vécsei Vilmos ddr. Egyetemi tanár	20,00
Herritz	100,00	Németh Balázs ddr.	10,00	Vencser László dr.	30,00
Horváth Béla	30,00	Németh Nándor dr.	30,00	Virágh Imre mag.	30,00
Horváth Csaba	20,00	Németh Péter okl. mérnök	15,00	von Ilosvay Johanna	15,00
Ilona-Stüberl	20,00	Némederfer Éva	10,00	Zachar István mérnök	30,00
Joó Ferenc dr.	10,00	Név nélkül	10,00	Zedtwitz-Liebenstein Herta dr. OMR	20,00
		Név nélkül	10,00	Zimics Julia mérnök	30,00
				összesen	3.510,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 33.513,06 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök,

Radda István főtktár,

Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000

KENDE PÉTER

Miért éppen Magyarországon?

II. (befejező) rész

ENNEK A FORDULATNAK AZ EREDETE – ezt kár volna tagadni – Magyarországon kívüli volt. A kommunista elit megrendülésének történelmileg pontosítható oka Sztálin halála volt, amelyre a szovjet felső vezetés alig-alig volt felkészülve. A moszkvai őrsegváltás nagy kapkodások közben ment végbe. A Sztálin helyébe lépő alvezérek egy része az első perctől fogva tisztában volt azzal, hogy a mestereik által meghonosított hatalmi módszerek nem folytathatók, de ahhoz, hogy ezt nyíltan kimondják, még hónapokra, sőt évekre volt szükségük. (A szovjet kommunista pártnak arra a bizonyos XX. Kongresszusára 1956 februárjában, vagyis csak három évvel Sztálin halála után került sor.)

MAGYARORSZÁGOT ÉS Néhány más kelet-európai csatlós-államot illetően azonban a desztalinizáció szándéka már 1953 tavaszán megnyilvánult. Valami okból, ami aztán Magyarország helyzetét egy csapásra megkülönbözteti a szomszédos országokétól, a moszkvai vezetők gyökeres fordulatot írnak elő az 1953. májusában raportra hívott magyar pártvezetőknek. Ezt azonban nyomban kiegészíti egy papírforma szerint egyáltalán nem szükségszerű, a szovjet szándékok szempontjából véletlennek is mondható – személyi adottság, éspedig hogy az általuk előírt, gazdaságilag ésszerűbb és sok más szempontból is normálisabb vonalvezetésnek Nagy Imre személyében akadt egy *csakugyan meggyőződéses* híve.

MINISZTERELNÖKI KINEVEZÉSÉVEL és az általa július elején meghirdetett kormányprogrammal Magyarország a desztalinizáció előőrsvé vált. S a fordulatot kísérő kavargások ellenére az új kormányfő színre lépése, programja és az addig megszokottól eltérő személyisége sikeres volt, amennyiben a magyar társadalom tíz éve felhalmozott feszültségei enyhültek, s egyfajta reménykedő várakozás keletkezett, különösen falun. Még az sincs kizárva, hogy ha Nagy Imre reformpolitikája több éven át folyamatosan érvényesül, a rendszer egy időre konszolidálódik és az ötvenes évek közepére nem válik válság-gócponná.

EZ PERSZE Tényellenes spekuláció, hiszen fogalmunk sincs arról, hogy kormányon maradó Nagy Imre kezdeményezéseire hogyan reagált volna 1955-től kezdve a magyar társadalom. A valóságban, mint láttuk, 1954 végére olyan helyzet alakult ki Moszkvában, amely Rákosi számára lehetőséget nyújtott Nagy Imre eltávolítására, valamint az '53 előtti keményvonal részleges visszaállítására. Nagy Imrét nemcsak eltávolították, de meg is bélyegezték. Lehetséges, hogy a Rákosi-rendszer agóniája ezzel vette kezdetét. Miért? Mert Nagy Imre kiebrudalásával felszínre került a pártelit belső megosztottsága, a régi politika visszahozatalával pedig a mindenkor „pártvonal” megkérdőjelezhetősége.

PERSZE AZ IS LEHET, hogy ez a dinamika már 1953 nyarán beindult. Ezt azonban Nagy Imre leváltása nemhogy nem fekézte, inkább felgyorsította. Az 1953-ban óvatlanul megindított belső mozgás mind veszélyesebb lengésbe hozta a politikai hatalom állványzatát. A Moszkvához – mint mindig – most is igazodni akaró, de annak ígensait egyre nehezebben követő Rákosi–Gerő-csapat már nem talált olyan szilárd pontot, ahol megvethette volna a lábát. S főleg: nem tudott mit kezdeni azzal a

Nagy Imrével, akit 1953-1954. évi szereplése „a megújulás” vagy ha úgy tetszik élhetőbb Magyarország felé való elindulás jelképévé tett. A hatalomból kirekesztve ez a minden sémából kilógó reformer még nagyobb kihívássá lett, mint kormánytag és pártvezető korában.

EZZEL SZÁNDÉKOSAN RÖVIDRE FOGOTT előtörténettel eljutottunk a kiborbanás közvetlen okaihoz. Nagy Imre személye ráadásul a kulcskérdést (*reform vagy forradalom?*) is elének vetíti. Tudniillik, mint minden nagy forradalomnak – például a franciának 1789-ben, az oroszoknak 1917-ben, vagy a magyar 1848-nak -, kezdetben a magyar '56-nak is jámbor önmérséklettel áthatott reformkövetelése voltak. Ezekből forradalom azért lett, mert – mint a történelemben annyiszor - a hatalmon lévők ezúttal sem tudtak idejében annyit koncedálni, amennyit a felgyülemlett feszültség levezetéséhez elég lett volna. Hogy csak egy ellenpéldát hozzunk: 1956 nyarán Moszkva az ellehetetlenült Rákosi helyébe alteregóját, Gerő Ernőt állította, holott a kelleség elédgetlenségek lecsendesítésére olyan váltás kellett volna, amely teljesen megújított csapatot állít Rákosiék helyébe – nyilván Nagy Imrével az élen. Hogy ez megelőzte volna-e a robbanást, azt persze utólag megint nem lehet kijelenteni, az viszont tény, hogy a radikális irányváltás elmaradásával tovább mélyült a válság. Három hónappal később pedig Nagy Imre kényszerű visszahívása a miniszterelnöki székbe már semmit sem ért, pláne, olyan fatális lépés (a szovjet csapatok segítségül hívása) kíséretében, amely csak olajat öntött a tüzre. Az a személycsere, amely júliusban talán még megnyugvást hozott volna, ekkor már biztosan nem volt elegendő.

DE TÉRJÜNK VISSZA A MAGYAR PÁRTELIT belső megrendüléséhez! Az 1953. júliusi részleges vezetőségváltással – szerintem – valami olyan, alig megemészthető dolog történt Budapesten, amitől a magyar helyzet egészen különlegessé vált. Hatalmon maradó vezetőcsoportot még soha nem égettek úgy le, mint Rákosiékat az 1953. júliusi párthatározattal és az ezt követő kormányfő-váltással. A Moszkvában összeállított hosszú és éles hibalista nyilvánosságra hozatala után az lett volna a normális, hogy a hiba elkövetői lelépnek a színről. Ehelyett csak néhány, a legfelsőbb kört alig érintő személyi változás történt, s főleg: helyén maradt maga Rákosi, aki személyében úgyszólván egyedül is megtestesítette mindazt, amiről Moszkvában ítéletet mondtak. Ez nyilvánvalóan kérdőjeleket hagyott maga után.

UGYANAKKOR, MINTEGY LÁTHATATLANUL, más is történt a magyar társadalommal. 1953-ban kiderült, hogy az 1948-ban megindult s addig végetesnek hitt folyamatok – mint például az övezetkezesítés-*visszacsínálhatók*. A kommunista párt uralma alatt álló nemzetek közül ekkoriban úgyszólván még egy sem tett szert ugyanilyen tapasztalatra. Másodszor: megrendült a pártelit önbizalma, meghozta nemcsak politikailag, hanem morálisan is. Elvégre nem lehet büntetlenül éveken át kirakatpereket rendezni, emberek ezreit (benne a rendszer nem egy aktív támogatóját is) minden törvényt lábál tiporva börtönökbe és kínzókamrákba zárni, majd pedig kijelenteni, hogy mindez „hiba” volt, de a helyükön hagyni azokat, akik azért felelősek!

NE CSODÁLKOZZUNK HÁT AZON, hogy Magyarországon a hatalmon belül valami fontos érzék, az önbizalom és az összetartás egyik lényeges eleme megzavarodott. Harmadszor: a közvélemény- s e kifejezésben most szándékosan összemossom a hatalmon kívül és belül állókat- tudatára ébredt annak, hogy a rendszer központja nem egységes, hogy a zárt redőnyök mögött belső harcok dúlnak, s hogy amit a főhatalom az egyik szájával mond azt a másik szájával másnap esetleg az utolsó betűig visszavonja, hogy harmadnap aztán mégis részlegesen érvényesnek nyilvánítsa. A rendszer tekintélye ezzel tovább nyírálódtott, amit az is mutat, hogy 1954 őszén Budapesten már utcai zavargások is voltak. Rákosiék úgy képzelték, hogy az 1955 eleji minirestaurocióval helyreáll a tekintélyük. Már ez is illúzió volt, hiszen nem számolt az 1953 júliusa után megindult lelki folyamatok maradandó hatásával.

A KEMÉNYVONAL EGYENLEGE ezzel együtt is talán valamivel jobb lett volna, ha időközben nem mennek végbe újabb, ellenkező előjelű fejlemények Moszkvában. A Titóval való kiegyezés fényében Rákosiék ellenkező irányú mozgása még visszásabbnak tűnt, sőt még egy csipetnyit komolytalannak is. Hiszen Magyarországon senki sem felejtette el, hogy Rákosi volt „Sztálin legjobbj magyar tanítványa”, sem azokat a minősíthetetlen szavakat, amelyekkel Rákosi és társulata a Tito-féle „imperialista úgynökök” és „láncos kutyák” ellen tüzelt. Akinek nem volt nagyon rövid az emlékezete, még azon is el-töprengett, hogy Titoék „nemzeti kommunista útjának” szovjet rehabilitációja után voltaképpen mi marad a Rajk-per politikai konstrukciójából. Márpedig az a per a rendszer szimbolikus talapzatához tartozott, megbolygatása-mint ez utólag kiderült - a rendszert magát tette kérdésessé.

ÖSSZEFOGLALÓAN ARRRA A KÖVETKEZTETÉSRE juthatunk, hogy 1953 júniusától kezdve az ország vezetésének sodródott az 1956. őszi krízis felé. Abban a nem egészen másfél évben, amíg Nagy Imre állt a kormány élén, és érvényben volt az általa meghirdetett reformpolitika, talán még volt valami esély a társadalom érlelődő feszültségei békés levezetésére, va-

A Szentkirályi utcai ház

lahogyan, úgy, ahogy ez Lengyelországban 1956 októberétől kezdve Gomulka visszatérésével és vezetésével történt a rákövetkező években. Nagy Imre 1955 eleji elkergetésével és folyamatos megbélyegzésével ez a lehetőség – mármint az állampárt esélye arra, hogy privilégiumait fenntartva megreformálja magát és áttér a hatalom konszervatívabb gyakorlására - valószínűleg reménytelenül elveszett. 1956 tavaszától kezdve a krízist tovább mélyítette, hogy a hatalom birtokosainak már a lecsapásra sem volt ereje, s hogy a társadalmat olyan külső fejlemények bátorították, amelyek fölött sem Rákosiéknak sem Gerőnek nem volt hatalma. Így lehetett Magyarországon forradalom - míg azokban a szomszédos országokban, ahol ugyanolyan komisz viszonyok uralkodtak, mint magyar földön, de ahol a kommunista párhatalom kezéből nem csúszott ki a gyeplő, hasonló fejleményre nem került sor.

Fejezet a szerző *Elteközött forradalom? U.M.K., Budapest, 2006 c. könyvéből*

HARAGOS SZÁMVETÉS

Folytatás az 1. oldalról

a 100%-ra átszámolva azt jelenti, hogy a trianoni határok között élő magyar nyelvű népességnek csupán alig 20%-a „víz”, a többi... No mondjuk Bőjte atya szavával: nagyon beteg... És nagy kérdés persze, hogy életképes-e még az a szervezet, amelynek 80%-át ennyire nem érdeklí a magyar kisebbségek sorsa.

Nem, nyilvánvalóan nem életképes, és ezt minden kétséget kizáróan bebizonyította az 2006-os év. A szociálliberális érdekcsoport tavasszal felfoghatatlan módon újra megnyerte a választásokat, és az, hogy ezt csalással és hazugsággal érte el, nem menti fel a választókat a felelősség alól. Mert aki képes hitelt adni *ennyi* hazugságnak és bedőlni *ennyi* csalásnak, az csak magára vethet.

Az ember azt hihette volna, hogy ezzel elértük a mélypontot, tovább már nem süllyedhetünk, ez azonban sajnos tévedés volt, mert az, ami még ezután következett, már szinte hihetetlen, minden emberi fantáziát meghaladó, abszurd bohózat. Mert ugyan ki hinné el, hogy civilizált ország miniszterelnöke kijelenti, hogy kormányával együtt négy éven keresztül semmit nem csinált, csak annyit, hogy kormányzó a utolsó másfél-két évében mindenkinek, mindenben hazudott. S a kabaré csattanója: a kormányfő a végén büszke arra, hogy mindezt be meri vallani, miáltal ő lesz a nap hőse, pártja hűségét esküszik s a parlament bizalmat szavaz neki... Mindezen remekül lehetne mulatni, ha nem lenne az éremnek másik oldala is, amelyen azon keveseket, akik felháborodnak ez abszurd bohózat valóságán, rendőrsztagok „oszlattják” tüzzel-vassal, vízágyúval, gumi-bottal- és lövedékekkel... S az abszurditás csúcsa: a forradalom ötvenedik évfordulóját az ország és a világ „politikai eliteje” együtt ünnepli azon a Kossuth téren, amelyet teljesen törvénytelenül „művelési területnek” nyilvánítottak és vaskordonokkal vettek körül, s amelyre a népfia máig sem teheti be lábát.

Persze azok, akik Brüsszelben vagy másutt oly érzékenyen felszisszennek, ha valaki cigánybűnözésről beszél és hisztériás üvöltésbe törnek ki, ha valaki észre meri venni, hogy egy gazember véletlenül zsidó, ilyesmit még csak hírétéknek sem tekintenek. Verik a tüntetőket Magyarországon? Hát ez kérem magyar belügy. Magyarokat vernek Szlovákiában, Romániában, Szerbiában? Ez meg szlovák, román, szerb belügy.

Még egyszer október 23-áról

Bevallom, Gömöri György elszomorítóan értetlen olvasói levele keltette fel bennem azt az igényt, hogy néhány alapvető tényt leszögezzek a Bécsi Napló olvasói számára. Mindenek előtt el kell mondanom, hogy a Kossuth téri tüntetés teljesen spontán módon jött létre. Több aznap telefonbeszélgetésből egyértelmű, hogy a miniszterelnök hazugság-beszédének hangneme, a belőle a magyar társadalom felé süttő lenézés és a kormányképtelenség nyílt elismerése együtt váltott ki olyan felháborodást, hogy egyszerű emberek kirúgták maguk alól a székét és elindultak az Ország Háza elé tiltakozni. Tehát nem pusztán a politikai hazugság ténye, hanem a demokrácia fenyegetettsége volt a felháborodás igazi oka. S hogy ez nem túlzás, azt bizonyítják az október 23-i véres események. A Kossuth tér hamis indokkal történő lezárása, s a tüntetők és ünneplők elleni olyan rendőri agresszivitás, amilyenre a rendszerváltozás óta példa nincs (pl. lovasroham, kardlapozás, testre célzott lövések).

Hogy voltak agresszív tüntetők? Azokat már a Kossuth téren is ki lehetett volna emelni, ha ez lett volna a hatalom célja. Ám a magától összeverődő tömegben ott voltak a provokátorok. Pl. az első napon civil ruhás rendőrsztag adta azt a tanácsot a gyülekezőknek, hivatkozva arra, hogy a Kossuth téren csupán az öt-

venhatos zászló előtt kívánnak virrasztani (vagyis biztatta őket az ott maradásra). És közismert az a fényképfelvétel, ahol rendőrök öltöznek át tüntetőkké (rajtuk már a Gyúreszánt szidalmazó póló, mellettük nejlonszákban nemzetiszínű zászlók és fideszes sálak).

És még egy apróság. A kormány kezdettől igyekezett a legnagyobb ellenzéki pártot tenni meg a tüntetések szervezőjévé. Ez köszön vissza Gömöri úr véleményében. Holott a Fidesz, mint néppárt inkább fékezte a tömegek lendületét – ezzel is magyarázható, hogy népszerűségi emelkedése megtorpant. Mert méltatlan állítás olyan népszavazási igényt felhozni példának, amely ingyen sört ajánlana a népeknek! Viszont micoda demokrácia-felfogás az, amelyik az alkotmányt érintő kérdésekben sem akar helyt adni a társadalom véleményének? Márpedig ma Magyarországon ez a helyzet.

És ha mégis a hazugság ügyére térünk vissza, felmerül a kérdés, rendben van-e az, hogy a kormány – felelősségének beismerése után – mindenféle társadalmi felhatalmazás nélkül a meghirdetetttel gyökeresen ellentétes programot igyekszik végrehajtani? Vállalkozói kormányunk hogyan gondolja: vajon ha egy nagyvállalatot csődbe vittek, akkor lehet-e a csődgondnok a korábbi vezetője?

DR. KELEMEN ANDRÁS (Budapest)

MEGJEGYZÉSEK Gömöri György megjegyzéseihez

A Bécsi Napló 2006. évi november-decemberi számában jelent meg Gömöri György „Megjegyzések egy íráshoz és egy nyilatkozathoz” című reflexiója. Az írás a csodálatos 56 ötvenedik évfordulójával kapcsolatos „sajnálatos” eseményekkel foglalkozik - meglehetősen elfogultan. Érdekes, hogy Gömöri, aki a Bécsi Napló szerkesztőségének tagja, meg sem említi a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége elnökségének állásfoglalását, melyet első helyen főszerkesztője, *Deák Ernő* írt alá, s ami ugyanazon a lapon van, mint *Pomogáts* cikke és a svájci nyilatkozata. Ez az állásfoglalás- elvi sikra emelve- lényegében ugyanazt mondja, mint a svájci magyarok nyilatkozata, s kimondja azt is, hogy *Pomogáts* új kerekasztal-kívánságának mi a feltétele: az, hogy a többségi képviselők „vizsgálják meg, meddig szavaznak még bizalmat a jelenlegi kormányra”. Mert - mint írják - „a nyugat-európai politikai közéletben (így Svájcban éppúgy, mint Nagy-Britanniában) az ilyesfajta hozzáállás és viselkedés elfogadhatatlan és komoly következményekkel jár”.

Gömöri elpanaszolja, hogy az évfordulót megünnepelték - volna. Igaz, a következő mondatban már elmondja, hogy néhány megemlékezésen mégis csak részt vett. De ő vendég volt! Én pedig itt élek nyolcvan éve, 56-os (szerény) szereplésem (viszonylag) kemény megtorlását is vállalva, de én nem mehettem ki emlékezni a Kossuth térre, ahol pedig ott voltam 1956 október 23-án este, a rádióhoz se mehettem, pedig ott is a tüntető tömeg része voltam, a Műgyemtem aulájában sem ünnepeltem, pedig tizenöt éve mindig ott emlékeztem a bátor egyetemistákra. E helyekre nem mehettem el, mert az ország és az egyetem „fura ura” ebben megakadályozott. Pedig adófizető állampolgárként, nem vendégként élek e hazában! De ne legyünk háladatlanok, a rácsok most nem „bereksettettek”, mint 56 leverése után, hanem csupán kirekesztettek.

Gömöri - mint írja - nem tudja, hogy svájci nyilatkozók „egyvetértenek-e a budapesti TV-székház megtámadásával...”, vagy csak a békésen tüntetőket támogatják”. Ha esetleg nem ugyanazt a Bécsi Naplót olvasta, mint én, akkor idézem (egy külön szakaszból): „A tüntetők jogos követeléseinek támogatása mellett elítéljük azokat a romboló akciókat, amelyek megkérdőjelezik a tüntetők tiszta szándékát”. (Egyéb-

ként nem kérdőjelezik meg, mert a tüntetők nem azonosak a rombolókkal!) Ha *Gömöri Györgyöt* ennyire nem zavarják a tények, akkor már nem is csodálkozunk cikke egyéb megalapozatlan állításain, illetve állításainak ingatag voltán. A megállapodást nem a „Kossuth téri tüntetők” szegték meg, hanem a hatóságok, amikor 23-án hajnalán eltávolították őket, mert találtak náluk egy harisnyában faszenet, egy pár kést és sátorverő baltát. A tüntetők csak délután, jóval a hivatalos ünneplés után próbáltak visszamenni a Kossuth térre. Hogy-hogy nem, a demokratikus rendet védő rendőrök az Alkotmány utcától a legalább egy kilométerre lévő Deák térig, sőt a Dob utcáig szorították vissza őket. Miért, és hogyan? Nem azért, hogy megvédjék a Kossuth tere, hanem azért, hogy a tüntetőket a Fidesz-gyűlés résztvevői közé zavarják. Mindezt vízágyúval, gumilövedékkel, könnygázbombákkal, veperákkal (tiltott gumibotokkal) és lovas kardlapozással. *Gömöri* szerint minden demokratikus állam rendőrsége így járt volna el. Vajon mit szólna hazalátogatott honfitársunk, ha Londonban vagy bármely angol városban békés sétálóként tüntetők közé keveredve lovasrendőrök kardlapoznának meg, majd gumilövedékkel kilőnék a szemét s földre esve veperával megvernék s meggrugdnák? Vajon egy angol rendőr megtaposhatná a brit lobogót, miként a budapesti rendőrök tettek meg egyszer a magyar zászlóval: Egyébként a simaszkos tüntetők védekezésére a - szintén simaszkos és azonosító számot nem viselő - rendőrök brutális akciójának a reakciója volt, s az autógyújtogatás és egyéb rongálás is csak késői válasz volt a megengedhetetlen rendőri magatartásra. S a tömegek lelki állapotát bizony negatív irányban befolyásolta, hogy a miniszterelnök az ország lekurvázásával édesanyjukat, feleségüket, nővérüket gyaláztta meg. Erre nem mindenki reagál kétségintéssel! Lehet, hogy az árpád-sávós zászlókat lengetők politikai nézetei legalább olyan szélsőségesek jobbra, mint a mások gondolkodását meghatározó eszmék balra. De amíg az alkotmány keretein belül vannak, el kell viselni. S mi a baj Árpádék zászlajával? Az, hogy a nyilasok meggyalázták? De hát ők rátettek egy nagy nyilaskeresztre! Vessük talán el trikolorunkat, mert a szocializmus évtizedeiben különböző kommunista szimbólumokat tettek rá, s e zászló alatt raboltak, gyilkoltak, s tettek tönkre egy országot? E szimbólumokat 56-ban kivágtuk, 90-ben pedig levettük. A mostani piros-fehér

In Memoriam Liese Prokop (1941–2006)

2006 szeptember éjszakáján, az évváltás előtt 2 órával elhunyt Liese Prokop, Ausztria első női belügyminisztere. A halál aortaszakadás következtében, a st. pölteni kórház felé igyekvő mentőautóban következett be.

Liese Prokop Liese Sykoraként született 1941. március 27-én, Bécsben. Korneuburgban és Tullnban nevelkedett, majd Bécsben az egyetemen biológiát és testnevelést tanult. Ausztriában és az USA-ban végzett tanulmányai mellett többszörös osztrák bajnok atléta is volt. 1965 óta élt házasságban edzőjével, Gunnar Prokoppal.

1967-ben, a Tokióban megrendezett Univerziaden világrekordot állított fel.

Az egy évvel később megrendezett mexikói olimpián ötpróbában Ingrid Mickler-Becker mögött 2. helyezést ért el. A harmadik helyen Magyarország színeiben Tóth Annamária végzett. Érdekes, hogy a dobogó első és második helyezette egyaránt politikai karriert futott be néppárti színekben.

1969-ben Athénban Európa-bajnok lett, Európa-rekordot döntve. Még ebben az évben abbahagyta pályafutását, és Niederösterreich tartományi parlamentjében lett képviselő, majd 1981-től a tartományi kormány család- és sportügyi Landesrätinjeként, 1992-től a Landesobmann helyetteseként tevékenykedett. 2000–2004 között az EU egyik háttérszervezetének,

Régiók Tanácsának is elnöke volt.

Liese Prokop 2004. december 22-e óta szövetségi belügyminiszter. Hivatalát a miniszteriumot csupán épphogy elfoglaló Günther Platter hadügyminiszterrel vette át, mivel tiltakozásokat váltott ki, hogy a rendőrséget és a hadsereget ugyanaz a személy irányítja. A Sors fintora, hogy Liese Prokop halálát követően Wolfgang Schüssel kancellár pár napig tartó ideiglenes belügyminisztersége után ismét Günther Platter vette át a Belügyminisztérium vezetését, miután a Hadügyminisztérium vezetését a szocialista Norbert Darabos vette át.

Liese Prokop népszerűsége nem csak empátiás személyiségéből eredeztethető, hanem egyike volt azon keveseknek, akik a politikai pályafutás megkezdése előtt már más életterületen világhírű szerzők maguknak. 2006 első felében, mivel az EU soros elnökségét Ausztria töltötte be, az EU-szintű belpolitikai egyeztetésen is elnökölt. Miniszterként elkötelezett híve volt a köztéri térfelújító-kamerarendszer nagyarányú bővítésének és a közutakon automata rendszámleolvasó-berendezések üzembe helyezésének. A 2006. október 1-jén lezajlott választásokat követő koalíciós tárgyalásokon a nagykoalíció elkötelezettjeként tárgyal, annak létrejöttét azonban már nem élhette meg.

POSTA ÁKOS ISTVÁN

zászlókon egyébként egyetlen egy nyilaskeresztet sem lehetett látni.

A Gyurcsány-kormány illegitim voltát az határozza meg, hogy demokratikusnak nem tekinthető olyan választás, amelyben a győzelmet hazugsággal érték el: A hazugság éppen úgy csalás, mint bármilyen törvénytelen eszköz felhasználása. Hitler sem demokratikusnak jutott a totális hatalom birtokába. 43,9-es eredményét úgy egészítette ki, hogy a Centrum Pártot egy hazug ígérettel megtevesztette. Gyurcsányék nemcsak választóiknak, hanem a köztársasági elnöknek, az EU-nak is hazudtak, s még egy világlapot is meg tudtak téveszteni a dübörgő gazdaságról szóló hazugságukkal. Ami pedig a szakemberek megválasztását illeti, hát bizony ez a kormány (és elődje) e tekintetben ugyancsak levezsgázott. Ezt mi itthon maradtok érezzük a bőrünkön. A szocializmus éveiben azzal etettek, hogy azért kevés a fizetésünk, mert ingyenes az oktatás, az egészségügy, olcsó a lakás, a közlekedés stb.

Most aztán mindez megváltozott, csak a bérek és a nyugdíjak maradtak alacsonyan.

Ami Orbán túlzott választási ígéreteit és Gyurcsányék hazudozását illeti, ezek összemossa-nagyon finoman szólva - aránytévésztés. Erre nem érdemes több szót vesztegetni. *Gömöri György* ingyensörös népszavazási ötlete pedig egyenesen sértő, nemcsak a jobboldalra, de még a mai kormányt beszavazó baloldaliakra nézve is. A populista vád nevésséges, hiszen a populus latinul ugyanaz, mint a démosz görögül. Egy értelmiségi demokrata *Szabó Zoltánnal* együtt vallja: „A nép, amely a nemzetnél pereméről feltápaszkodik, lehet gyarló, lehet tanulatlan, lehet becsapott. Lehet gyöngye és még öntudatos. De a miénk. Életünk értelme nemigen lehet másban, mint öbenn. Előbb abban, amit tettünk érte, később abban, amire eljutunk általa”. Még akkor is, ha ez a nép tüntet, s erőszakra erőszakal válaszol. TÖRÖK BALINT (Budapest)

HÍREK INNEN-ONNAN

AZ EU LAKOSSÁGA NÖVEKSZIK, MAGYARORSZÁGÉ CSÖKKEN

Kétmillióval nőtt az Európai Unió lakossága, összesen 463 millióra - derül ki az Eurostat most közzétett adataiból. Az európai kontinensen jelenleg összesen 808 millióan élnek.

A legtöbb európai országban továbbra is gyarapodik a lakosság, de például Németországban, Észtországban, Litvániában, Lettországon, Lengyelországban és Magyarországon csökken a népesség. A jelentés szerint az EU-ban élők számának növekedése lelassult az egy évvel korábbi adatfelvételhez képest. 2050-re várhatóan Törökország lesz a legnépesebb európai ország, majd Spanyolország és Franciaország következik a listán.

Az EU-országokban a lakosság növekedése nem a természetes szaporulatnak, hanem a bevándorlóknak köszönhető, ez alól csak Dánia, Franciaország, Málta, Hollandia és Finnország kivétel.

Magyarország esetében a természetes fogyást 2005-ben sem tudta kiegyenlíteni a bevándorlás, így a népesség tovább csökkent. Magyarország lakóinak száma az EU adatai szerint 10,076.600.

A Közép-európai Egyetem (CEU) professzora, **Bokros Lajos** úgy nyilatkozott, hogy az államháztartás hiánya szempontjából Magyarország azonos szintre került Zimbabwéval. Véleménye szerint a szükséges reformok végrehajtásához hitelesebb, nagyobb szakértelemmel rendelkező és a helyzetet illetve a szükséges teendőket világosan megmagyarázó kormányra lenne szükség.

A Magyar Köztársaság elnöke – a Honvédelmi Minisztérium Rehabilitációs Bizottság kezdeményezésére, a honvédelmi miniszter előterjesztésére – 2006. szeptember 15-i hatállyal posztumusz helyreállította **vitéz kisbarnaki Farkas Fe-**

renc vezérezredes eredeti rendfokozatát. Az erről szóló okiratot Buttkai Gusztáv nyugállományú ezredes vette át. (Magyar Honvéd 2006. október 27.) Kisbarnaki Farkas Ferenc **Teleki Pál** főcserkész mellett az 1933-as Gödöllői Jamboree főszervezője volt, kormánybiztosi beosztásban. 1942-től 1980-ban bekövetkezett haláláig a Magyar Cserkészszövetség főcserkésze volt. 1945-ben menekült nyugatra. Tevékeny része volt a menekült magyar cserkészlet újjászervezésében, majd ezmei vezetője lett az 1945-ben létrehozott Teleki Pál Cserkész Munkaközösségnek, amelyből három év múlva, az otthoni Magyar Cserkészszövetség feloszlása után, külföldön a Magyar Cserkészszövetség (1989-től Külföldi Magyar Cserkészszövetség) fejlődött ki.

A bécsi Szent István Egylet 2006. november 29-én a St. Johann Club helyiségeiben tartotta megemlékezését az 1956-os magyar forradalom és az azt követő menekülthullám 50. évfordulója alkalmából. A megemlékezésen, melyet fogadás követett, kortanuk, köztük **Stipsicz Péter**, az egylet főtitkára, számoltak be a forradalom előtti életkörülményekről, a forradalomról, illetve a menekültek fogadásáról az osztrák határon és gondozásukról a menekülttáborokban, és további sorsukról.

A bécsi Magyar Nagykövetség volt a házigazdája annak a bensőséges ünnepségnek, melynek keretében 2006. november 30-án a megkérteztetett PaN-díjat átadták a Szt. István Egyletnek. Az osztrák-külföldi társaságok tetőszervezete, melynek védnöke az államelnök, tiszteletbeli elnöksége az osztrák parlament elnöksége, és tiszteletbeli kuratorai a tartományi főnökök, a 2006-os évben a népek megértéséért és barátságáért kifejtett tevékenységért járó PaN-díjat a Raiffeisenlandesbank Alsóausztria – Bécs megkérteztette, és a Szt. István Egylet ösztöndíjalapjának adományozta.

A „Guardian”c. angol napilap év végi körkérdésére válaszolva az egyik olvasó a 2006. év emlékeztető könyvei között Márai Sándor két művét nevezte meg. „A gyertyák csonkig égnek” és a „Casanova Bolzanóban” c. munkáját. Utóbbit a T.S.Eliot-díjas, magyar születésű angol költő, **George Szirtes** fordította.

„Lengyel tollal a magyar Októberről” a címe annak az antológiának, ami a Magyar Írószövetség és a Ráció Kiadó közös kiadásában jelent meg Budapesten. Az antológiát **D. Molnár István** szerkesztette és benne lengyel írók és költők 1956-tal kapcsolatos írásai szerepelnek, többek közt két Nobel-díjas költő, **Czesław Miłosz** és **Wisława Szymborska** versei és részletek **Wiktor Woroszyński** híres „Magyarországi naplója”-ból.

EMLÉKBÉLYEG

Az Ausztriai Magyar Egyesületek Központi Szövetsége az 1956-os forradalom 50. évfordulójára az Osztrák Post AG-vel kötött megállapodás értelmében emlékbélyeget bocsátott ki 55 Cent értékben, amely valamennyi belföldi küldeményre érvényes. A bélyeget **Kaitan Róbert** Bécsben élő ötvenhatos magyar grafikus tervezte. Ára darabonként: 1,10 Euro.

Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége
Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2, vagy Zentralverband@aon.at

MEGJELENT

Ungarische Mittelschulen in Österreich nach 1956 címmel 2. kiadásban is megjelent a volt ausztriai magyar középiskolák története németül. A 127 oldalas, képekkel illusztrált munka többek között iskolák és évfolyamok szerint tartalmazza az érettségizettek névsorát.

Revolution-Flucht Integration.
Ungarn-Österreich 1956 Kalauz a múlt év novemberében azonos címmel megrendezett kiállításához. Mindkettő megrendelhető a Központi Szövetség címén.

KERESŐSZOLGÁLAT

Waltraud Marktl, Haus Burgenblick, A- 9360 Friesach, tel: 04268 2502, mobil 0676 42 98 846, marktl@easyline.at keresi az 1914. május 28-án Pestszentimrén született Halász Gyulát és az 1949. január 11-én Klagenfurtban született Halász Pétert.

KITŰZŐ

Eredeti Kossuth-címer (mérete: 13x15 mm), a gráci Schwertner cég előállításában. A Központi Szövetség címén szintén kapható illetve megrendelhető. Ára darabonként: 2.50 Euro.

KIEGÉSZÍTÉSEK PÓTLÁSOK 1956 EMLÉKEZETÉHEZ

Mint előző számunk mellékletében már utaltunk rá, az 1956-ról szóló összefoglalónk eleve nem lehetett teljes. Időközben további hírek, beszámolók érkeztek szerkesztőségünkbe, amiknek közlésével, az utókor felé is dokumentáljuk, ötven év távlatában is milyen gazdag és sokrétű rendezvények elevenítették fel a magyar forradalom jelentőségét.

Az ötvenedik évforduló Olaszországban

Olaszországban minden várakozást felülmúlóan emlékeztek meg a Magyar Forradalom ötvenedik évfordulójáról.

Az első jelentősebb olasz nyelvű megemlékezés azonban még 2005 júniusában került sor Szegeden, az Egyetem Olasz Intézete és a budapesti Olasz Kultúrintézet rendezésében. Az ott elhangzott előadást és Olaszországi Szabad Magyar Egyetemisták Szövetségbe 1959-ben kiadott beszámolóját a Szegedi Egyetem és a római Magyar Akadémia olasz nyelvű ANNUARIO c. 2005-ös évkönyvben adták.

2006. március 8-án Sólyom László köztársasági elnök Rómában megkoszorúzta az 56-os egyetemisták egykori kollégiumának falán elhelyezett domborművet.

Az olasz egyetemek nagy érdeklődést tanúsítottak, az 56-os magyar események iránt.

Kovács István nagykövet áprilisban tartott előadást a Diplomata Továbbképző Intézet hallgatói által rendezett megemlékezésen.

Júniusban a Messinai Egyetem rendezett megemlékezést.

Szeptemberben a Bolognai és a Szegedi Tudományegyetem rendezett tudományos konferenciát.

Október 25-én a Roma Tre egyetem Politikai Tudományi kara és a római Magyar Akadémia egésznapos tudományos konferenciát tartott az olasz Köztársasági Elnökség védelmére.

November 7-én a római La Sapienza Tudományegyetem megemlékezése a Szenátus védnöksége alatt. Ünnepi szónok Sólyom László köztársasági elnök, ő nyitotta meg az Egyetemen rendezett fényképi kiállítást is.

November 7-én tudományos konferencia a Veneciei Egyetemen.

November 7-8. Sólyom László látogatása Veronába. Az ünnepség rendezője Dr. Pintér Lajos volt olaszországi diákszövetségi elnök, tiszteletbeli konzul, aki emellett számos megemlékezésen beszélt Genovában, Novi Ligurében, Friuliban, Savonában és még több más helyen.

Novemberben kétnapos tudományos konferencia Padovában, Triesztben az Egyetem és a városi önkormányzatok rendezésében. Az Udinei Egyetem szintén novemberben rendezett megemlékezést „A magyar 56 emlékezete, előre tekintve” címmel.

A Nápolyi Egyetem Kelet-Európai Központja decemberben kezdte megemlékezés sorozatát, melynek előadásai átnyúltak 2007. januárra is.

(Egyébként egyre több kezdeményezésről érkeznek hírek; a rendezvények 2007 tavaszáig tartanak.)

Az Olasz Kultúrintézet igazgatója Dante Marianacci 9 nyugati ország közös könyv- és képi kiállítással egybekötött konferenciáját rendezte meg 1956-ról a Magyar Parlament régi épületében.

A római magyarok a 10. évforduló óta hagyományosan Capestranóban, Kapisztrán Szent János szülővárosában emlékeznek 1956-ra. 1987 óta jelen vannak a Honvédség képviselői és 1990 óta a diplomácia és a magyar tábori püspökség képviselői is. A forradalom Kapisztrán Szent János halálának öt-

századik évfordulója napján tört ki. Tavaly jelen volt mindkét nagykövet, a tábori püspök és népes magyar delegáció is.

Október 23-án, 24-én fogadások voltak a Magyar Nagykövetségen és a többi magyar konzulátuson is. Október 30-án nagyarányú ünnepség Firenzében a Palazzo Vecchióban, rendezője dr. Ungár Ferenc tiszteletbeli konzul, aki az 56-os diákszövetség oszlopos tagja volt.

Október 30-án Palermo polgármestere köszöntötte Sólyom László államelnököt és méltatta a forradalom jelentőségét.

A magyar Katolikus Egyház is több ízben emlékezett. Májusban Mindszenty bíboros halálának 30. évfordulójáról, október 8-án kétnyelvű mise keretében a forradalomról. November 16-án tudományos konferencia a Vatikáni Nagykövetség és a Pápai Magyar Egyházi Intézet szervezésében. Nov. 18-án Erdő Péter bíboros mutatott be szentmisét a Santo Stefano Rotondo templomban.

Nagyon sok megemlékezésre került sor itt élő 56-os magyarok kezdeményezésére, de sok esetben már nem 56-os magyarok vették rá olasz barátait, hogy üljenek össze és emlékezzenek azokra, akik a szabadságért estek el, akiket kivégeztek, börtönbe kerültek, vagy csak egyszerűen továbbra is drótkerítés mögött kényszerültek élni. A pártok, szakszervezetek kulturális egyesületek, plébániák, ifjúsági szervezetek is emlékeztek. A TV-állomások, rádiók mind beszéltek a magyar 56-ról, de a sajtóban is sok cikk jelent meg és még mindig lehet látni az ötven évvel ezelőtti budapesti eseményekkel foglalkozó könyveket a könyvesboltok kirakataiban.

Jelenleg Olaszországban bal közép kormány van. A köztársasági Giorgio Napolitano az OKP volt tagja és jelenleg a Baloldali Demokrata párthoz tartozik, de már júniusban táviratban köszöntötte a Messinai Egyetem „A kommunizmus alkonya. Gondolatok az 1956-os magyar forradalomról” című konferencia résztvevőit és ellátogatott Magyarországra, tisztelegve Nagy Imre emléke előtt. Az Olasz Képviselőház jelenlegi elnöke Fausto Bertinotti, aki a Rifondazione Comunista - Kommunista Újra-alapítás Párt vezetője, október 24-én emlékülést tartott a Parlamentben és megemlékezett a magyar forradalomról. Ő szintén ellátogatott Budapestre...

MIHALYI GÉZA

AZ EURÓPAI FÖDERALISZTIKUS MOZGALOM, az Európai Ifjúsági Szövetség és a Baranya-Stájerország Baráti Egyesület pl. határon átnyúló kiállítást rendezett a múlt év októberében. Ennek előkészítése és megvalósítása iskolai keretek között történt, hozzá tájékoztatásul kétnyelvű brosúra jelent meg, mely szemléltetően, képekkel illusztrálva mutatja be 1956 őszének eseményeit.

A grazi rendezvények közül utólag ki kell emelni a november 4-én a dómban celebrált püspöki nagymisét, amit a **Forum Hungaricum, a Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja** valamint a **Magyar Katolikus Közösség** rendezett meg.

A Kárpát-medence 1956-os rendezvényeire utalva szintén külön figyelmet érdemel a **Szabadka** város háza dísztermében október 19-20-án kiállítással és a **Palicsi tó** melletti parkban szoboravatással egybekötött, a **Nyitott Távlatok, a Délvidéki 56-os Műhely, a Magyar Főkonzulátus** és a **Vajdasági Magyar Szövetség** által szervezett tanácskozás, melyre Magyarországról és a szomszédos államokból, így Ausztriából is meghívtak előadókat.

Magyar-román tudományos együttműködési egyezmény

Budapest, 2007. január 23. (MTI) - Szász Zoltán, a Magyar-Román Történelmi Vegyesbizottság magyar tagozatának elnöke szerint a városfejlesztés, a politikai nemzeti tudat alakulása, és a modern kori kisebbségi kérdések szerepelnek között együttműködési témái között.

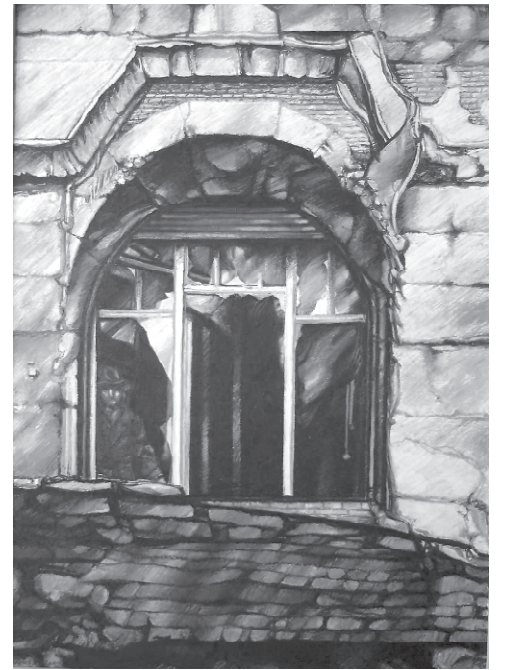
A történelmi annak kapcsán nyilatkozott erről, hogy a magyar és román tudományos akadémia elnöke január 22-én aláírta a két intézmény közötti együttműködés részleteit 2009 végéig rögzítő jegyzőkönyvet.

A Magyar-Román Történelmi Vegyesbizottság 1971 óta működő testület, bár 1983 és 1992 között szüneteltette munkáját. Szász Zoltán úgy vélte, hogy „a történelem mindig az érzékeny kérdések közé tartozott a két ország viszonyában”.

A vegyesbizottság egyébiránt két évente ülésezik, felváltva, hol Magyarországon, hol Romániában. „Különböző történelmi témákat tűz napirendre, nem a konfrontáció keresésével, hanem a szakmailag nehéz kérdések megvitatása céljából” - hangsúlyozta Szász Zoltán.

Legutóbbi ülésükön, amelyet 2006 novemberében tartottak Budapesten, a természeti és az ember kapcsolatát vizsgálták a történelem folyamatában.

Szász Zoltán tájékoztatása szerint a következő - 2008-ban Romániában sorra kerülő - ülés témája a vallások és a társadalom kapcsolata lesz.

ÖTVEN ÉVVEL EZELEŐTT INDULT

Rohanó időnkben csupán a szenzációk keltenek még érdeklődést, a néhány évvel megtörtént dolgok viszont könnyen feledésbe merülnek. Kétségtelen, 1956 ötvenedik évfordulója felelevenítette a közös emlékezetet, ezért a megemlékezések kétségtelen rációfoltok mindarra, ami a tudatsorvadás következtében mintegy elévültté vált.

1956 utóéletéhez tartozik Nyugaton, nevezetesen Ausztriában a felocsúdás, oly módon is, hogy a menekültek, különösen az értelmiségi pályákon mozgók kezdeményezőleg léptek fel annak érdekében, hogy szellemi táplálékkal lássák el a lágerélet mindennapjaiban szenvedő lelkeket. Ebben az összefüggésben kell említeni az 1957. január 11-én indult **Bécsi Magyar Híradót**. Az első számban az ausztriai Magyar menekültekhez fordulnak a kiadók, többek között így fogalmazva meg az új lap rendeltetését: *„Szükséges és fontos, hogy végre rendszeresen és minden cenzúra nélkül, szabadon értesüljete a nagyvilág eseményeiről, az ausztriai és magyarországi hírekről és ne legyenek kiszolgáltatva felelőtlen és ostoba híreszteléseknek. Lapunk ismerteti fogja a menekültekkel foglalkozó valamennyi szervezet hivatalos közleményeit, akár a kívándorlási lehetőségekre, akár a Benneteket érintő ausztriai fejle-*

ményekre vonatkoznak azok. Rendszeres keresztségűnkkel segítségére akarunk lenni mindazoknak, akik hozzátartozóikat, vagy barátaitukat kutatják. Szépirodalmi rovatunkkal a tábori élet sívárságán szeretnénk enyhíteni.”

Kezdetben hetente kétszer kisebb formátumban jelent meg a lap 8 oldalon, 1957 július 19-től változatlanul 8 oldalon, igaz A3-as formátumban a heti megjelenésre tértek át. Az évek folyamán a címből elmaradt a Bécsi megjelölés, egyszerűen Magyar Híradóként jelent meg, de csak havonta egészen 1980. januári megszűntéig. A lap leállítását Klamár Gyula főszerkesztő hirtelen halála okozta 1979 decemberében.

A sajtóságos lapindítást a **Magyarokért Osztrák Nemzeti Bizottságban** tömörült 26 segélyszervezet, az Osztrák Szakszervezeti Szövetség valamint az ENSZ Menekültügyi Főmegbízottjának támogatása tette lehetővé, élén **Fritz Moldennel**, a **Die Presse** c. napilap akkori kiadójával. Ebből kifolyólag a Bécsi Magyar Híradót is a Die Presse Bécs I. kerület Fleischmarkt 3-5 sz. szecessziós épület irodáiban szerkesztették. Az Osztrák Nemzeti Bizottság zárójelentésében olvasható, hogy 1958. április 30-ig 1,229.808,73 Schillinget fektettek ebbe a nememes vállalkozásba.

Irodalom-gazdaságunk

Egy regény megírásának átlagos időtartama kettő és tíz év közé esik. Ezalatt csak készülő műve foglalkoztatja az író, semmi más. Következésként munkájának hasznából kellene fedeznie amortizálódó életének minden kiadását. Ma viszont jobb esetben - tudniillik akkor, ha nem ingyen kívánják tőle - egy havi minimálbért kap a megjelenés után. Ez nincs arányban a befektetett energiával, a ráfordított figyelemmel, sőt, még a természetes fogyasztást sem pótolja, arról már nem is szólva, hogy nem szolgál létalappal következő írásaihoz, noha bevételeinek kellene fedezniük a jövő előteremtésének költségeit.

Nem fizethetünk többet - magyarazzák a kiadók -, alig jutunk nyereséghez. Ha megemelnék a gázsit, csödbe jutnának, és ezzel megszűnne a folytonosság, vagyis nem adódnának ki újra a múlt művei, könyvek híján pedig eltűnnének az olvasók és bekövetkezne az irodalom halála. Csakhogy az irodalom már így is tetszhalott, hiszen csak eddigi értékeinek fenntartására - másként szólva: kiaknázására - törekednek, frissek növesztésére már nem futja. Ha pusztán megélhetése is kétséges, minek fáradsa az író? Szerencsésebb korokban és helyeken talán elképzelhető, hogy passzióból dolgozzék, ott azonban, ahol a társadalom zöme semmilyen erőfeszítéssel sem teremtheti elő a kultúra luxusának élvezetéhez nélkülözhetetlen többletjait, nem számolhatunk a műkedvelői buzgalommal.

Érdemleges alkotásokat egyébként is a profiktól várniuk, őket viszont hosszú ideje nem fizetik meg, illetve mellékmunkáikért jutalmaznak csupán: szerkesztésért, lektorálásért, különféle zsűrizésekért, politikai szerepvállalásért. Az ilyesféle színekűrák pedig csak látszatra segítenek a bajba jutot-

akon, ameddig ugyanis többet hoz a konyhára a pártrendezvényeken tolongás, a politikusok beszédeinek stilizálása - már amennyiben igényt tartanak rá egyáltalában -, mint az írás, addig félresiklik a figyelem, elapad az alkotásvágy.

Az írók java még a hivatali előszobáig sem jut el, és nem vigasztalódhat az irodalmi karrier álomképével: a kávéházakban kotló egykori éhező művészek talán vizionálhattak az elismerésről, hiszen találkoztak néhány jól kereső, tehetséges pályatárssal, köztük adriai vitorlással bíró főrendiházi taggal is, ma viszont nem jutnak ilyen biztatáshoz. Sikeres íróstárjaink Európát járják, külföldi kiadásokért versengenek, és abból élnek, amit kinti tevékenységükért: felolvasásukért, közszereplésükért, különféle művészeti testületekben végzett munkájukért, illetőleg fordításban megjelent műveikért kapnak. Hazai bevételeik elenyésző, ha csak tehetik, menekülnek hazulról.

Minek írjanak magyarul, ha a megélhetéshez csak németül vagy angolul napvilágot látott munkáik révén jutnak? Sok fáradságot és költséget megtakaríthatnak, amennyiben idegen nyelven dolgoznak! Eléggő el nem ítéhető módon képtelenek szakítani ugyanis az evés, az ivás, az öltözködés, a lakás és a szellemi javak fogyasztásának szokásával, és ha nem elégíthetik ki mindennapos szükségleteiket, eltávoznak vagy más foglalatosság után néznek ahelyett, hogy - amint mainapság is elvárnák tőlük - két-háromszáz éves ponyvák idejére szerint gyertyafény mellett éhezve, fázza, lúdtollal körmölnek remekműveiket.

A magyar irodalomnak csak múltja van, jövője nincs. Életük kilátástalansága elriasztja a pályától lehetséges művelőit.

S. P.

Kondor Ilona

Forrásává lenni...

Forrásává lenni annak, ami részed.

Bő vízzel mosni a partokat.

Hűs, tiszta cseppjeiben fűrésztleni az ép,

csupaszív álmokat.

Nézd, hogy lüktet,

piroslik a vér:

Mily kiszolgáltatott

és mily szabad!

Pogány hit megállítani egyszer e pályán rótt napokat.

Mert nem állhat meg,

hiába a vész kora,

hiába minden gyilkos eszme,

felébred még az almafa.

Megszorítások és reform a magyar gazdaságban

Az egy főre jutó nemzeti termék Magyarországon 15 ezer euró, Ausztriában 29 ezer. Most mégis, 1995 után már másodszer, az életszínvonalat csökkentő megszorító intézkedésekre van szükség. Az egypártrendszer és a tervgazdaság évtizedei során Magyarország lemaradt Ausztriától és a fejlett nyugati országoktól, s a rendszerváltástól, majd az uniós csatlakozástól mindenki azt várta, hogy elkezdődik a felzárkózás. Ehelyett tömeges családok következtek be. A lakosságnak kb. az egyharmada a rendszerváltás vesztese lett: megszűnt több mint egy millió munkahely, sokan váltak munkanélkülivé, vagy vonultak nyugdíjba, illetve lettek kényszerből rokkantnyugdíjasok. Legfeljebb egyharmad rész az, akiknek javult a helyzete, a középső harmad pedig folyamatosan a lecsúszástól retteg. Az uniós csatlakozás eredményeként a mezőgazdasági termelés visszaszorult, a jóval kisebb támogatásban részesülő magyar gazdák nem bírják a versenyt. Az EU-tól jelentős fejlesztési támogatásokra számíthatunk, de kérdéses, hogy képesek leszünk-e olyan e nyári programot kidolgozni, amilyenekkel e pénzek elvihatók.

Az elemzők döntő többsége egyetért azzal, hogy a gazdaság rendben van, bajok az államháztartással vannak (azokkal a szektorokkal, melyeket adókból finanszíroznak: maga az államigazgatás, önkormányzatok, az egészségügy, a nyugdíjrendszer, az oktatás). Az államháztartás hiánya Magyarországon eléri a 10%-ot. Ez nemzetközi viszonylatban is kiugróan magas. Amíg nem sikerül leszorítani 3% alá, s Magyarország nem teljesíti a maastrichti kritériumokat, az euró bevezetése szóba sem jöhet. (Nagy szűgyen ez annak a magyar gazdaságnak, amely a rendszerváltás idején még a legjobb állapotban volt a korábbi szocialista országok körében.) A magas államháztartási hiány másik következménye az eladósodás fokozódása: a kamatok törlesztése a költségvetési kiadások legnagyobb tétele.

De miért is állt elő ez a nagy hiány? Pazarló az állam? Túl sokat költünk a jóléti intézkedésekre? Vagy nem a kiadások szintje magas, hanem a gazdaság nem termeli meg azok fedezetét? Az államigazgatás természetesen lehetne takarékosabb, működhetne ésszerűbben, hatékonyabban, de a fő ok nem ez. Én magam úgy látom, hogy a szocializmus évtizedei létrehozta egy koraszülött jóléti államot, s az akkor felkeltett illúzióktól máig nem tudunk szabadulni. Magyarország többet költ egészségügyre, oktatásra, szociálpolitikai támogatásra, nyugdíjakra, mint amennyit gazdasági lehetőségei megengednének, illetve e kiadások túl nagy részét vállalja magára az állam (a felsőoktatás például nagyrészt még mindig ingyenes). A foglalkoztatás szintje Magyarországon alacsonyabb, mint a legtöbb nyugat-európai országban (3,9 millió ember dolgozik, a munkaképes népesség 57%-a, szemben pl. Ausztria 69%-os mutatójával), s a lakosság előregedése még a németnél vagy az osztráknál is gyorsabb. Ennélfogva a megtermelt nemzeti jövedelem alacsony, sokan szorulnak munkanélküli és szociális segélyre, a nyugdíjasok száma már meghaladja a 3 milliót, s az előregedő társadalomban egyre több nyugdíjat kell kifizetni és egyre magasabbak az egészségügyi kiadások.

Van ennek a helyzetnek egy radikális baloldali magyarázata is (melyet néhány, a nemzeti oldalon álló teoretikus is hajlamos elfogadni). Szalai Erzsébet gazdaságszociológus szerint Magyarország – a félperiféria más országaival

egyetemben – olyan világméretű kísérlet terepe, ahol a transznacionális vállalatok érdekében a jövedelmeket az állam a közszférából a magán szférába szivattyúzza át. Azaz: azért van szükség a megszorításokra, hogy az államnak több pénze legyen a multinacionális cégek támogatására. Ez tetszetős elmélet, és nem kevés tapasztalattal is alátámasztható (például a kormány csak szűkmárkán támogatja a munkahelyeket legolcsóbban létrehozó hazai kis- és középvállalatokat, de a dél-koreai Hankook cégnek 25 milliárd forintot utalt ki). Nem vonom kétségbe, hogy a szocialista-liberális kormány kedvencei nem a hazai kis- és középvállalatok. A hazánkban működő külföldi tőke magas extraprofitot tesz zsebre (egy nemzeti érzületű kormány ezen a gyakorlaton majd változtatnia kell). De a „félperifériával folytatott kísérlet” víziója túlzásnak tűnik: az utóbbi években a globalizáció egyre inkább a feltörekvő fejlődő országoknak kedvez, s a gazdag országok inkább kárvallottjai a folyamatnak.

Van azonban egy súlyosabb érv is, ami miatt nem nemzetközi összeesküvést és globalizációs folyamatokat kell sejttenünk a magyar államháztartás nagyméretű hiánya mögött. Nevezetesen: a bevételi oldalon elkövetett megengedhetetlen hiányosságok. Magyarországon csak egy millió ember adózik szabályosan. Gyakorlatilag a 800 ezer közalkalmazott – akiktől „hivataltól” levonják az adót és a tb-járulékat – és még 200 ezer adózó a magán szférából tartja el az országot. 1,6 millió ember minimálbérrel van bejelentve, azaz minimálbér után adózik és fizet társadalombiztosítási járulékat! Vagyonnyilvántartás nincs, s így az adócsalások lehetősége szinte korlátlan. A társadalombiztosítás nem követi a díjak befizetését, így az is részesül a szolgáltatásokból, aki évek óta nem fizeti a járulékat.

Ember legyen a talpán, aki a pártok állásfoglalásai alapján ma képes tájékozódni. A kormány pártok a 2002-2006-os periódus második felében bevallottan nem csináltak semmit (lásd a kormányfő tavaly szeptemberi balatonöszödi „vallomását”), nehogy az égetően szükségessé vált megszorítások és reformintézkedések miatt elveszítsék a tavalyi választásokat. A Fidesz pedig a „rosszabbul élünk” jelszóval kampányolt akkor, amikor a gazdasági helyzetünkhöz képest túl magasak voltak a közalkalmazottak bérei és a jóléti kiadások. A kormány „szemmelévesztése”, azaz a jóléti rendszerek reformjának elmaradása miatt a kiadások megengedhetetlenül magasra nőttek, de ostoba demagógia az, ami a közpénzek eltulajdonításával magyarázza a kialakult helyzetet.

A Fidesz mind a megszorításokat, mind a reformokat ellenzi, a kormány felelősségét hangsúlyozza, s választási ígéreteit kéri számon. Ez a szavazók majdnem megyerésére irányuló kampányfogás, az adott helyzetben a megszorítások nem nélkülözhetők. Amiben van választási lehetőség: milyen legyen a gazdaságpolitika. A szocialista-liberális kormány a multinacionális cégeknek kedvező, az exportra és a külpiaconra támaszkodó gazdaságpolitikát preferál. A Fidesz 1998 és 2002 között bebizonyította, hogy a hazai vállalatokat támogató, a hazai piacot és keresletet élénkítő gazdaságpolitika is sikerre vihető. De, ha felhatalmazást is kapna 2010-ben a választóktól elképzelési megvalósítására, a közszféra és a jóléti rendszerek reformját ő sem kerülheti el.

DR. KISS KÁROLY
egy. docens (Budapest)

Integráció és sokféleség Bécsben

Beszélgetés Magistra Sonja Wehsely városi tanácsossal

Az idei és az előző év első kilenc hónapját összehasonlítva 23,4%-kal csökkent a honosítások száma, állapította meg az Osztrák Statisztikai Hivatal. Az Ön véleménye szerint ez ingadozási fázis a 2005-ös állampolgársági törvények alapján vagy általános változás, amely a kérvényezők származására és képzettségére vezethető vissza vagy a saját állampolgárság megtartását célzó irányzat?

Az új állampolgársági törvény a fő ok. A legszigorúbb európai állampolgársági törvényt teljesen fölöslegesen megszigorították, ezáltal csak késleltetik az állampolgárság elnyerését. Ezért van kerekén 23%-os csökkenés, Az elmúlt évek honosításainak emelkedési arányát mindig meg tudtuk logikusan magyarázni, így pl. az egykori jugoszláv menekültek miatt kiemelkedően növekedett a tízéves tartózkodás utáni honosítások száma. Ha azt akarjuk, hogy az emberek hozzánk jöjjenek, pl. Bécsset választják, akkor azon kell lennünk, hogy fel is vehessék az osztrák állampolgárságot.

Ésszerűnek tartanám, ha olyan intézkedéseket hoznánk, hogy nem osztrák állampolgárnak itt született gyermeke 18. és 21. életéve között megtarthassa mindkét állampolgárságát. Ezután válassza a számára megfelelőt. Kreisky kancellár alatt 1980-ig a bilaterális megállapodások értelmében a magyarok megtarthatták, ha kívánták, mindkét állampolgárságukat. Ebbe az irányba kell haladnunk, de jóval dinamikusabban. Egyrészt a származási ország kulturális identitás megtartásának lehetőségét kell biztosítani, másrészt a tényleges letelepedést.

Tekintettel a migránsokra, milyen minőség és mennyiségi felvételi kapacitással rendelkezik Bécs, milyen létszáma van a városnak szükségére?

Ezt nehezen lehet meghatározni. Én csak néhány példán és ábrázoláson keresztül tudom a bevándorlás szükségességét bizonyítani. Néhány év múlva Bécs lesz a legfiatalabb osztrák tartomány. Egyedül a főváros tudja idén tovább alkalmazni az összes általános iskolai tanárt, mivel nem volt az iskolás gyermekek létszámcsökkenés. A legújabb adatok alapján Alsó-Ausztria és Bécs tartományok a legnépesebbek, de a jövőben a mérleg még inkább Bécs oldalára fog billenni. A sokféleség már realitás a mi városunkban. Ebből nagyon sok előnye származik a fővárosnak, különösen a dél- és délkelet-európai gazdasági expanziós tevékenységében.

Milyen jelentősége van a soknyelvűségnek a világvárosoknak? Egyenrangúak a „származási nyelvek” a némettel vagy csak magánjellegűek?

Számomra egyértelmű, hogy a többnyelvűség pozitív. Támogatni kell, bár a német nyelv ismerete elengedhetetlen mind a Bécsbe költözők, mind a Bécsben élők számára. A német nyelv ismerete teremti meg és biztosítja a város és az ország által nyújtott lehetőségek legfontosabb előfeltételét.

Lát Ön különbséget bevándorlók és az itt élő törvényesen elismert népcsoportok között? Ellentétben Burgenlánddal és Karintiával, Bécsben nem létezik se kisebbségi elemi, vagy polgári iskolatörvény. Várható változások a jövőben?

Bár nem vagyok illetékes kisebbségi ügyekben, de úgy gondolom, más a nagyságrend és a történelmi összefüggés Burgenlándban. Ott azért működik a kisebbségi rendszer ilyen tökéletesen. Bécsben politikailag nem hiszek változásban.

Tekintettel az adminisztrációs megszorításokra a kisebbségi nyelvek területén hol marad mozgáster használata, ápolása?

Minden területen támogatni kell a többnyelvűséget. A városi közigazgatási apparátus támogatja a dolgozók nyelvképzését, egyenrangúság esetén a nyelv döntő faktorrá válik. A több nyelven felnevelt munkavállalókat erősen motiváljuk, hogy Bécs város alkalmazottjainként találják meg jövőjüket. Ha a monarchia mintájára többnyelvű hivatalnokokat foglalkoztatnánk, ha ez az igény országos szinten fellépne, számos szövetségi törvény módosításra lenne szükség: számomra ez nem kézzelfogható. Paradigmaváltás van folyamatban. Hiszen hosszú években keresztül nem kérte senki, hány és milyen nyelven beszél valaki.

A vezérszavakat mint multikulturális, biculturalis gyakran helytelenül, félreérthetően vagy „kitekerve” használják a médiák. Hogy határozná meg Ön ezeket a fogalmakat?

Hiányos nyelvismeretek erősebb kötődéshez vezetnek a saját kultúrkörben. Interkulturális kompetenciára van szükség olyan sokszínű városban mint Bécs, ahol lakosságnak 30%-a bevándorlói háttérrel rendelkezik. Szem előtt kell tartani kulturális, vallási, szociális és szociökonomiai mutatókat. Mint bevándorló bizonyos értékeket pozitívan ítélek meg vagy sem, legyenek ezek osztrákok vagy külföldiek, ebben eldöntök. Természetesen az egyetemes alapjait az osztrák törvények határozzák meg. Az integráció nem egyirányú. Mesterséges falak arra készítik az embert, hogy „bezárkózzon”. Hangsúlyt kell fektetnünk arra, hogy mindannyian megnyíljunk egymás felé.

Hogyan értékeli Ön, az Európai Közösség jelenlegi irányvonalát az etnikai kisebbségek politikai és jogi elfogadhatóságával kapcsolatban? Hogyan értelmezi Ön az integrációs politikát?

A diverzitás, a sokféleség az Európai Közösségen belül elengedhetetlenül fontos; a kisebbségek védelme, a többnyelvűség támogatása, az interkulturális dialógus aktiválása, mindez elengedhetetlen. A kisebbség egyértelmű védelmére van szükség Európában. Arra kell törekednünk, hogy a súlypont az integrációtól a diverzitás felé irányuljon. Mi a különbség? Ha csak integrációról beszélünk, akkor többségi társadalomról van szó, amihez csatlakozik a kisebbség. Mi a segítség lehetőségeit keressük, az ő integrációjuk érdekében. Ezen a téren hiányosságok mutatkoznak. A diverzitáspolitikában a sokféleség esélyeinek kedvezünk. Európa maga a sokrétűség, így a diverzitás természetesen elsőrangú téma. A bevándorlás működőképességét kell Európában közösen megvitatnunk. Hogyan működhet a bevándorlás Európában. A bevándorlást tervezni és irányítani kell, valamint az integrációval szoros összefüggésbe kell helyezni. A közös európai bevándorlási politika létrehozása az Európai Unió elsőrangú feladataihoz tartozik.

Bécsben több szemszögből kell figyelni az integrációt, a diverzitást és a kisebbségeket. Számomra a származástól, nyelvi hovatartozástól és nemtől függetlenül az esélyegyenlőség képezi az integrációs politika központját. Mi mindnyájan vagyunk Bécs, habár különbözőek vagyunk, mások a gyökereink. Nekem cseh gyökereim vannak, sokaknak német, mások elismert népcsoportok tagjai; ez a sokrétűség alkotja Bécsset. Akinek nincsen múltja, annak jövője sincs. Nem indulhatunk ki abból, hogy a kulturális élet kőbe van vésvé. Új emberekkel, új kultúrákkal változik a város kulturális élete.

Az Európai Bizottság javaslatára 2008. az európai interkulturális dialógus éve lesz. Mi az Ön véleménye az „európai állampolgár” megteremtéséről? Szükséges lenne a migrációt, az asszimilációt, az integrációt, a kisebbséget származás után újból meghatározni?

A gondolatot – mi európaiak vagyunk – nagyon szépen találom. Azonban még sokáig fog tartani, amíg az emberek többsége európainak fogja vallani magát. Nagyon fontos kinevelni az európai állampolgárt. Az Európai Közösség nem idegen képződmény, hanem a nemzetállamok politikájának összessége. A nemzetállamok politikai Brüsszellel hártják a gondokat, ezáltal elégedetlenséget teremtenek az Európai Közösséggel szemben. Elsőnek ezt kellene megszüntetni. Politikusként és a médiának kötelessége lenne, hogy az állampolgároknak tudatosítsák az európai identitást.

Lát Ön arra a valószínűséget, hogy bizonyos migráns csoportokat elismerjenek, mint népcsoportot?

A történelmi különbségek döntőek. A ma elismert kisebbségek már az Osztrák-Magyar Monarchia idején jöttek létre Ausztriában. Különböző adottságokat különbözően kell kezelni.

Tanácsos Asszony, Ön hogyan ítéli meg az integráció által orientált párbeszéd hatékonyságát, jövőbeli lehetőségeit előnyeit és hátrányait?

Nagyon fontosnak tartom. Bécsben azt mondjuk: „Szóbeli ért az ember”. A bőségesen kínált német nyelvtanfolyamok mellett egymással érintkező csoportok meliorált létrejöttét szorgalmazzuk. Ezek egyrészt meggyorsítják a német nyelv elsajátítását, másrészt itt-ott, de legalábbis kezdetleges szinten elsajátíthatóvá válik valamely idegen nyelv. Egymás megismerése, az egymással való érintkezés az akadályok leküzdéséhez vezet. Az ismeretlen ismertté válik.

Milyen, eredetileg bevándorlóknak létesített intézményeket, információforrásokat vesznek gyakran igénybe ma már osztrákok is?

Például az ingyenes „Welt und Stadt” magazint egyre gyakrabban rendeli meg számos nemzedék óta itt élő polgár. Az általunk bevándorolt állampolgároknak készített választási kiegészítőnk akkora volt a kereslete, hogy nagy példányszámban német nyelven is kiosztásra került nem migránsok között. Egyszerű érthető és könnyen felfoghatóan tartalmazta az információkat. Mi általános információkkal szolgálunk, de megmondjuk annak legmegfelelőbb módját.

Önnek, mint politikusnak vagy mint magánembernek van ez irányú különös élménye?

Egyszerűen az, ahogyan a gyermekek bálnak egymással. Én a második kerületben, a Leopoldstadtban lakom. A 12 éves fiam itt járt városi óvodába, elemibe és ma gimnáziumba. A különböző származású és anyanyelvű tarka gyermekcsereg baráti viszonyt alakít ki. Számukra ez nem jelent problémát. Nálam többek között török, szerb és osztrák családok gyermekei vendégeskednek vidáman. Ez nagyon jó így.

Köszönöm a beszélgetést.

*A beszélgetést készítette és németből fordította
Rumpler Diána*

Kitüntetés

Dr. Súlyom László, a Magyar Köztársaság elnöke **KLEMENT KORNÉL újságíró**nak az 1956. évi forradalom és szabadságharc idején tanúsított magatartása, a németországi magyar ifjúság, a Kárpát-medencei magyarság érdekében végzett tevékenysége elismeréseként 2006. október 28-án a történelmi nevezetességű frankfurti Paulskircheben a **MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE** kitüntetését adományozta.

November 2-án Budapesten a Bethlen Gábor Alapítvány a Teleki Pál érdeméremmel tüntette ki.

FIGYELEM

A Központi Szövetség felkérésére **Mag. Újvárosi Veronika** minden hónap harmadik péntekén 15–18 óra között **díjtalan jogi tanácsadást tart magyar nyelven** a Központi Szövetség székhelyén: Bécs I., Schwedenplatz 2 – Laurenzerberg 5/II/9 A legközelebbi felfogadás 2006. február 16-án lesz.

MEGJELENT

Ungarische Mittelschulen in Österreich nach 1956 címmel 2. kiadásban is megjelent a volt ausztriai magyar középiskolák története németül. A 127 oldalas, képekkel illusztrált munka többek között iskolák és évfolyamok szerint tartalmazza az érettségizettek névsorát.

Megrendelhető a Központi Szövetség címén. Ára postaköltséggel 7,50 Euro.

2007-re is kapható az Őrség naptár!

Megrendelhető a Központi Szövetség címén: A-1010 Wien, Schwedenplatz 2 – Laurenzerberg 5/II/9.

KÉRÉS

Mivel az **Osztrák Posta** az utóbbi időben nem kézbesíti a címzetteknek a nem egészen részletesen megcímezett leveleket, küldeményeket, nagyon kérünk minden érintettet és érdekeltet, elérhetősége érdekében közölje velünk egészen pontos címét, vagyis **az utcanév és házszám mellett adja meg a lépcsőházat, emeletet és az ajtószámot is.** *Köszönettel a Központi Szövetség vezetősége és a Bécsi Napló szerkesztősége*

Esterházy János, a mártír gróf

Idén, március 8-án lesz ötven éve, hogy gróf Esterházy János a felvidéki magyarság képviselője a két világháború közötti időszakban, a Csehország területén levő mirovói börtönben elhunyt. Sírjára, urnájához azonban senki sem vihet koszorút, virágot, mert a mai napig nem tisztázódott, hogy a gróf hamvait tartalmazó urna az olomouci krematóriumból hová került, talán más hamvakkal együtt egy közös sírba tették.

Minden jóérzésű embert máig felháborít az ilyen eljárás, nem szólva a politikus kegyetlen üldözéséről, az ellene indított vádakról, meghurcolásáról, és azokról a viszonyokról, amelyek meggyötört, beteg a börtönben kénytelen volt elviselni. Pedig nem volt háborús bűnös, tömeggyilkos, népe választott képviselőjeként a prágai parlamentben és minden lehetséges fórumon őket képviselte.

Az övéit, akikből származott, és akiket mindig testvéreiként szeretett. Ezt az örökséget kapta családjától, amelynek tagjai évszázadok óta kötelességtudóan és odaadóan szolgálták hazájukat ki államférfiként, ki tudósként, ki a kultúra támogatójaként.

Esterházy János 1901. március 14-én született a felvidéki Nyitraújfalokon, és bár édesanyja lengyel származású, Tarnovszky grófnő, a gyermekek, János, Mária és Lujza magyar nemzetűtandában nevelkedtek. Ugyanakkor, mivel vegyes lakosságú helységben éltek, ahol a szlovákok és a magyarok évszázadok óta békésen megfértek egymás mellett, számukra is természetesen volt a más nemzetek tisztelete, elismerése, kölcsönös megbecsülése. A gyerekek együtt játszottak a falu apróságai, és a községben ma is tisztelettel emlegetik a grófi családot. Még a legnagyobb rosszindulattal sem lehet olyanokkal valódni őket, hogy magyarosítottak, kizsákmányoltak, uralkodtak volna, azt pedig minden falubeli elismerte, hogy ahol tudtak segítettek, függetlenül attól, hogy szlovák, vagy magyar család szorult támogatásra. A fiatal János gróf Budapesten folytatott közgazdasági tanulmányokat, majd a családi birtokon gazdálkodott. Édesapja korai halála után az ő gondja lett az uradalom vezetése. Fiatalon, az 1920-as évek közepén bekapcsolódott az Országos Keresztényszocialista Párt munkájába, 31 éves korában annak elnökévé választották. Már ekkor kitűnt remek szónoki képességeivel, műveltségével, széles látókörével, nyelvtudásával. A csehszlovákiai magyar érdeklődők lapokban, például a Prágai Magyar Hírlapban megjelent cikkei nagy visszhangot keltettek. Politikai tevékenységének és újságírói feladatának is hármasszög alapja volt a keresztény eszméiség, a nemzeti gondolat és a szociális érzékenység. 1932-ben a Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga elnökévé választották.

1935-ben Kassa képviselőjeként bekerült a prágai parlamentbe. Eduard Benes államelnök még miniszteri tárcát is ajánlott neki, de ő annak elfogadását attól tette függővé, hogy teljesítik a magyarság követeléseit. Mivel ez nem történt meg, nem kívánt miniszter lenni. 1939 és 1945 között a szlovákiai Magyar Párt elnöke, a Tiso-féle szlovák parlament egyetlen magyar képviselője. Jellemének, tisztességének markáns megnyilvánulása volt, hogy a Szlovák Parlamentben elutasította, és nem szavazta meg a zsidók deportálásáról szóló törvényt. Az akkor elhangzott szavait azóta ugyancsak sokan idézték: „Szégyenletes dolog, hogy egy kormány, amelynek elnöke és miniszterelnöke jó katolikusnak vallja magát, zsidó lakosságát Németországba deportáltatják, a hitleri koncentrációs táborokba.”

A Magyar Párt elnökeként egyik legfontosabb törekvése a magyarság szociális helyzetének javítása, a magyar családok összetartásának szorgalmazása, a Magyar Házak szervezése volt, amelyek a magyarság szellemi központjainak szerepét töltötték be.

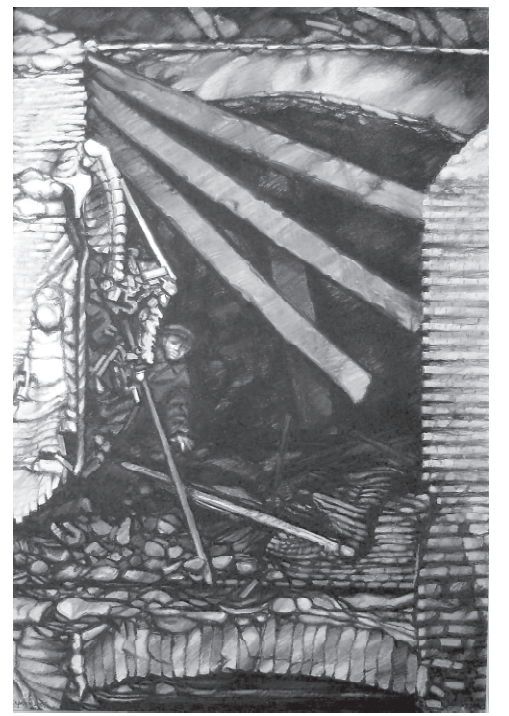
A háború éveit számára sem voltak könnyűek, ám ami azután következett, arra a legjobb kifejezés: a poklok pokla. A gróf ekkor is a magyarság védelmének érdekében kereste fel Gustáv Husákot, aki azonban letartóztatta, és 1945. június 29-én néhány magyarral együtt Moszkvába szállították. Távollétében 1947. november 16-án olyan vádakkal, mint a köztársaság szétverése, kémkedés, a fasizmus kiszolgálása, kötélt általi halálra ítélték, majd az ítéletet nagy-nagy nemzetközi nyomásra, életfogytiglani börtönre változtatták. Esterházy János 1949. áprilisában érkezett vissza a Szovjetunióból beteg, megtört és teljesen reménytelenül. Úgyében a család rögtön megkezdte az intézkedést, a kérvények fogalmazását, minden utat megkerestek az illetékesekhez. Közben csak az történt, hogy Esterházyt Lipótvárra szállították, majd a csehországi Rocovba, aztán Boryba. Egészségi állapota egyre romlott, hiába kérte, hogy a szülőhelyéhez közeli Nyitrára szállítsák, a következő állomás Mirov volt. A nagy néha engedélyezett látogatás alkalmával testvére, Mária elkeseredetten látta, hogy egészségi állapota egyre romlik, helyzete egyre kilátástalannabb. Nagy reményekkel várta az amnesztia-rendeleteket, amelyekről az utolsó pillanatban derült ki, hogy rá nem vonatkoznak. Mária utoljára 1957. február 24-én látta bátyját, a sokat szenvedett gróf 1957. március 8-án tért meg temetőjébe. Földi maradványainak sorsa azóta is ismeretlen.

Esterházy János gróft az azonban halálában sem felejtette el a magyarság. Időről időre előtérbe került politikai rehabilitálása, amelyet

különösen 1989 óta szorgalmaznak. A hivatalos szlovák politika persze nem lelkesedik az újabb és újabb sürgetések láttán és hallatán. Egyetlen jó példáról azonban mégis szólni kell. 2005. június 11-én Frantisek Miklosko a szlovákiai Kereszténydemokrata Párt képviselője átvette Budapesten a Szent Adalbert Alapítvány neki ítélt Szent Adalbert-díját, és az átadást kísérelő beszédében megkövette a szlovákiai magyarságot az 1945 utáni jogfosztottságért, jogszértlő atrocitásokért, amelyek egyik áldozata volt Esterházy János gróf is. A szlovákiai magyarság a maga szerény körülményei között és lehetőségeit kihasználva próbálja méltóképpen megőrizni a mártír gróf emlékét.

Esterházy János életének, karizmatikus egyéniségének és sokrétű tevékenységének megismerésében nagyon sokat segített Molnár Imre, az ugyancsak a Felvidékhez kötődő történész átfogó munkája, amely Esterházy János címmel jelent meg a Nap Kiadó gondozásában, 1997-ben. Cikkem során magam is sokszor belelapoztam, és felhasználtam adatait. 1994-ben Nyitrán Esterházy Emléknapot tartottak, és a nyitrai fiatalok azóta is minden évben, március 14-én a gróf születésnapján megkoszorúzzák a szülőfalu temetőjében felállított fakeresztet, amelyet Esterházy János emlékére állítottak ott, ahol szülei is nyugszanak, az 1905-ben elhunyt édesapja és az 1956-ban eltávozott édesanyja. A szlovákiai magyar kisebbség parlamenti képviselőcsoportja 1994-ben alapította a Pro Probitate – A helytállásért díjat, amelyet évente, május 15-én adnak át olyan személynek vagy közösségnek, aki, vagy amely az eltelt időszakban a legtöbbet tette a szlovákiai magyarságért. Azért került erre a napra a választás, mert Esterházy 1942-ben ezen a napon tagadta meg a zsidótörvény elfogadását. A díjat első alkalommal „in memoriam” Esterházy Jánosnak ítélték, és azóta ez a nap egyben a szlovákiai magyar kisebbség napja is.

2005 júniusában nagyszabású ünnepség keretében avatták fel a politikus emlékszóbját a csúzi kastélyban. Az Érsekújvártól mintegy 30 kilométerre levő községben levő kastély alapjai a XVIII. századból származnak, a XX. századra azonban az épület már majdnem teljesen tönkrement. Ekkor, a huszonegyedik óra utolsó percében vásárolta meg a Komáromi Nyomda kft és újította fel úgy, hogy mára a falu és a környék díszje. Bence értékes bútorok kiállítása, fegyvergyűjtemény látható, valamint a Felvidék nagyjait bemutató panoptikum. Ott látható Lehar Ferenc, Klapka György, Jókai Mór, Laborfalvy Róza, Baross Gábor, Jedlik Ányos kerámiaszobra. Külön szobát kapott Esterházy János, kerámiaszobrán a lánya, Esterházy-

Malfatti Alice grófnő által adományozott öltözékben, ott a család címerének másolata, a grófra utaló könyvek, kiadványok. Az emlékszóba megnyitóján részt vett Esterházy-Malfatti Alice, Csáky Pál, akkori miniszterelnök-helyettes, és számos magyarországi, valamint hazai vendég. A szóba felszentelését Lénár Károly plébános vállalta el, aki a grófnak a lipótvári börtönben cellatársa volt.

A Rákóczi Szövetség az idei évet, a mártír gróf halálának ötvenedik évfordulója kapcsán Esterházy-emlékévnek nyilvánította. Molnár Imre, Esterházy János életének kutatója és szakavatott ismerője tavaly decemberben éppen a csúzi kastélyban hirdette meg az eseményt. Számos rendezvény színhelye is éppen ez a kastély lesz. A csúzi emlékszóbanak már eddig is felbecsülhetetlen szerepe volt a felvidéki politikus pályájának széles körű megismertetésében, főleg a gyerekek és az ifjúság körében. A kastélyt ugyanis egész évben csoportokban látogatják a felvidéki iskolák tanulói.

Esterházy János emléke tehát él a szlovákiai magyarok szívében, tudatában. Persze, mindez mit sem változtat azon, hogy a mártír gróf holtában temetetlen. Ő, aki mindvégig kitarított az édesapja halálós ágyánál kapott erkölcsi örökség mellett, amely így hangzott: „Légy mindig jó magyar, kisfiam, és emberséges ember”, nem ilyen sorsot és nem ilyen végtisztesseget érdemelt.

BENYÁK MÁRIA

TÖBB KEZDEMÉNYEZÉS A BABES-BÓLYAI EGYETEM ÜGYÉBEN

A jelek szerint megmozdult a magyar külpolitikai a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen kitört feszültségek rendezése ügyében. Egyrészt a Parlament Külügyi Bizottsága rendkívüli módon pártpolitikai hovatartozástól függetlenül kiállt két kizárt oktató, Dr. Hantz Péter és Dr. Kovács Lehel mellett, másrészt Göncz Kinga külügyminiszter levélben fordult az ügyben román kollégájához. Mihai-Razvan Ungureanu román külügyminiszter válaszelevelében arról tájékoztatta Göncz Kingát, hogy ez év július 1-jén lép életbe a Babes-Bolyai Egyetem szenátusának az a határozata, amelynek alapján magyar nyelvű táblákat helyeznek el az intézetben.

EP-képviselők levélben tiltakoznak

Brüsszel, 2007. január 18. (MTI) - Levélben fordult Leonard Orban többnyelvűségért felelős európai biztoshoz négy liberális európai parlamenti képviselő, Szent-Iványi István (SZDSZ), a lengyel Bronislaw Geremek, a finn Henrik Lax és az osztrák Karin Resetarik a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen kialakult helyzettel kapcsolatban.

A levélben emlékeztetnek arra, hogy 2006. november 22-én az egyetem két magyar oktatója megkísérelt magyar nyelvű feliratokat elhelyezni az egyetem épületeiben. Az egyetem biztonsági szolgálata ezt megakadályozta, és a feliratokat eltávolította. A két oktatót az egyetem szenátusának november 27-i határozata alapján kizárták az oktatói testületből, ellenük rongálás miatt büntetőeljárás zajlik.

Az egyetem rektora még 2005-ben engedélyezte többnyelvű feliratok elhelyezését az oktatási intézményben, ennek határidejét 2006. január 1-jében határozta meg. A feliratok elhelyezése nem történt meg, sőt a rektor 2006. november 9-én

már úgy nyilatkozott, hogy a román törvények ezt nem is teszik lehetővé.

A levelet jegyző EP-képviselők szerint az egyetem eljárása ellentétes az európai értékekkel, illetve Románia és a Babes-Bolyai Egyetem vállalt célkitűzéseivel. Arra kéri a többnyelvűségért felelős EU-biztost, hogy személyes befolyását felhasználva segítsen minden szereplő által elfogadható megoldást találni az egyetem multikulturális jellegének érvényesítésére, illetve a kizárt oktatók visszavételére.

Az ET határozati javaslata

Strasbourg, 2007. január 22. (MTI) - Közös határozati javaslatban tiltakozott hétfőn Strasbourgban a romániai magyar kisebbséget a felsőoktatás terén sújtó diszkrimináció ellen az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének több vezető politikusa, neves külföldi képviselő.

A határozati javaslat - amelyet Göran Lindblad, a svéd delegáció vezetője nyújtott be, de azt aláírásával támogatta például a parlamenti közgyűlés egyik legfőbb testületének, a politikai bizottságnak az elnöke, a török Abdülkadir Ates, valamint Luc Van der Brande, az Európai Néppárt parlamenti közgyűlési frakciójának vezetője, Eduard Lintner, a tagállamok kötelezettségvállalásait ellenőrző monitoring bizottság elnöke, illetve Borisz Cilevics, a kisebbségi albizottság vezetője is - felkéri a parlamenti közgyűlést, hogy vizsgálja meg: biztosított-e a magyar kisebbség esélyegyenlősége a romániai felsőoktatásban. A betervezők sürgetik azt is, hogy a parlamenti közgyűlés szólítsa fel Romániát a regionális és kisebbségi nyelvek chartájának ratifikálására. Ezt a dokumentumot a bukaresti vezetés már 12 éve aláírta, de hatályba léptetése azóta sem történt meg.

A határozati javaslat emlékeztet a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen kialakult helyzetre, ahol két magyar oktatót eltávolítottak, mert magyar nyelvű feliratokat akartak elhelyezni az épületekben - miközben az egyetem magát három nyelvű (román-magyar-német), multikulturális intézménynek mondja. A dokumentum nem csak ezzel a kérdéssel foglalkozik; általános érvénnyel is leszögezi, hogy Romániában a magyar anyanyelvű professzorokat és diákokat a felsőoktatásban való anyanyelvhasználat terén számos módon diszkriminálják. A felsőoktatásban továbbtanulóknak csak 4,4 százaléka tartozik a magyar kisebbséghez, s mindössze 1,6 százaléka élhet azzal a lehetőséggel, hogy magyarul tanulhasson, miközben a magyarok aránya az ország lakosságának 6,6 százaléka.

Hantz Péter és Kovács Lehel további akciói

Budapesti tartózkodásuk után négy napot töltött Szlovákiában a két kizárt oktató. Tárgyalásai során tanulmányozták a komáromi Selye János Egyetemet is, amit modellnek tekintenek.

Január 23-án Bécsben sajtókonferenciára került sor, amin Hantz Péter Kovács Lehel közreműködésével hasonlított össze számos európai gyakorlatot a romániai állapotokkal. Fellépésük határozott érdeklődést váltott ki. Hantz Péter a megjelentek számát és a feltett kérdéseket tekintve „fantasztikus sikernek” vélte a sajtókonferenciát. Bécsből Hantz Péter Strasbourgba utazott, hogy közvetlen az Európa Parlament képviselőinek beszámoljon a romániai magyar kisebbség helyzetéről, nevezetesen a felsőoktatás terén megmutató hátrányos megkülönböztetéséről, és természetesen nem utolsósorban bizottságuk elvárásairól.

BEKE GYÖRGY (1927-2007)

Nyolcvan éves korában, január 20-án szombaton, váratlanul elhunyt Beke György erdélyi író, újságíró, szociográfus. Az erdélyi Uzonban született 1927-ben. Magyartanári diplomáját Kolozsvárott, a Bolyai Tudományegyetemen szerezte.

A második világháború után Bukarestben újságíróként dolgozott. 1947-1948 között a sepsiszentgyörgyi Népi Egységnek, 1974-ig a Romániai Magyar Szónak; 1974 és 1987 között Kolozsvárott A Hét főmunkatársa volt, 1994-től a Magyar Élet főszerkesztőjeként dolgozott, 1992-től az Írószövetség Választmányának tagja, 1995 és 2000 között a Nyelvünk és Kultúránk felelős szerkesztője.

Írásai szülőföldje és az erdélyi magyarság sorsának fontos dokumentumai. Azt vallotta, hogy egy riporternek mindenkor a humánus, a becsület, és a tisztesség védelmezőjének kell lennie. Munkássága és azon belül is híres barangoló-kötetei az erdélyi magyarság önvédelmi harcának szószólójává avatták. Beke Györgynek Romániában negyven, Magyarországon 15 könyve, számos regénye, interjú- és riportkötete jelent meg. Első elbeszélése 1949-ben az Akasztott ember kötele című írás, utolsó regénye a 2002-ben megjelent Csángó történet. Legismertebb művei emberi és magyar kisebbségi sorsproblémákat feldolgozó szociográfiai riportok, a többi között a Tolmács nélkül, a Csángó passió és a Barangolások Erdélyben című sorozat.

Beke György a Ceausescu-rendszer utolsó hónapjaiban költözött Magyarországra, 1989-től Budapesten élt, ahol különböző lapok, a többi között az Új Ember és a Kapu munkatársa volt. Közreműködött az Anyanyelvi Konferencia, a Bethlen Gábor Alapítvány, s a Duna TV munkájában is.

Kitüntetései: 1970-ben és 1978-ban a Romániai Írószövetség díja; 1996-ban Jósika Miklós-díj; 1997 Nagy Lajos-díj és Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj; 1999-ben József Attila-díj; 2001-ben Tánács Mihály- és Tekintet-díj; 2002-ben Magyar Örökség-díj. BAKOS ISTVÁN

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Szücs Gergely

Legutóbbi fellépésén a Pacsirtát játszotta ráadás-ként és a kismadár ott repdesett, csivített önéledelem a nyár mámorában a búzamezők felett, majd a szelek szárnyán tovalebbent a végtelenben. Szücs Gergely a tapsvihár tetőfokán hamiskás mosollyal előhúzott a mellényzsebéből egy pöttömnyi hegedűt, széles mozdulattal ráillesztett egy hatalmas vonót és a hirtelen beállott csendben halkan felcsendült a Csak egy kislány van a világon... Micsoda siker volt és a muzsikos láthatóan élvezte a hatást! Most bécsi házában lapozgatunk az albumokban, nézegetjük a fényképeket, az újságcikkeket és kezembe foghatom a pici hegedűt is.

Hogyan jutott arra az ötletre, hogy a világ legkisebb hegedűjén is játszon?

Már a sikereim tetőfokán álltam, amikor Bécs legjobb hegedűkészítőjét megbíztam egy 10-15 cm-es hegedű elkészítésével. Az öreg mester ugyan állította, hogy azon lehetetlen lesz játszani, de én kötöttem az ébet a karóhoz, hogy csak készítse el, a többi az én dolgom. Már az első alkalommal olyan sikerem volt vele, hogy az emberek majd szétszedték a házat és erről beszélt a fél világ. Persze különlegesen finom technikát és fogási módot kíván, nem is árurolom el senkinek, csak én és a fiam tudja.

Más, hasonlóan egyedül különlegességet is magának mondhat?

Igen, és erre tényleg büszke vagyok. Én vagyok ugyanis a világon az egyetlen olyan zenész, aki hangverseny színvonalon képes csellón, brácsán, hegedűn és nagybőgőn játszani. Mindegyik hangszer 20-25 év tanulás, gyakorlás kíván, amíg valóban művészi színvonalon uralja a zenészt a technikát. Az én első és fő hangszerem a cselló. A brácsát utána nem volt nehéz elsajátítanom, a hegedűt Toki Horváth Gyulánál tanultam meg Münchenben. Pár hónap alatt az egész repertoárját betanultam. A nagybőgő már nehezebb volt. Mondta is Ludwig Streicher, az egyik leghíresebb osztrák bőgős, hogy nem fog sikerülni. Fogadtam vele, hogy fél év múlva egy koncerten bemutatkozom mind a négy hangszerrel.

Valóban fellépett a négy hangszerrel egy hangversenyen?

Természetesen. Fűtött a becsvágy, hogy én majd megmutatom. Éjt nappallá téve gyakoroltam és csak azért is nehéz darabokat választottam: Csellón Bachot és Kodályt, hegedűn Bartókot, brácsán és bőgőn Paganinót. A hangverseny színhelye sem lehetett akárhol. 1982-83-ban már befutott muzikusnak számítottam, jól ismertem a legnagyobb osztrák hírkészítő cég tulajdonosát, akinek felajánlottam, hogy a cég 70 éves születésnapját a Musikvereinben az én fellépéssel ünnepelem. Boldogan belementek és én életem egyik legnagyobb sikerét arattam ezzel a hangversennyel. A közönség majd szétverte a házat és a kritikusok lelkesedve írtak a szenzációról. Maig nem vállalkozott egyetlen muzsikos sem ilyen feladatra. Igaz, a kezemet hamarosan kétszer is meg kellett operálni, de megérté!

Mindehhez nem elég a szorgalom, nyilvánvalóan rendkívüli zenei tehetséget mondhat magának! Tudja-e, hogy kitől örökölte?

Isteni adomány a tehetségem, de a rokonságomban sokan zenéltek. Muzsikuscigány családból származom. Anyai nagyapám Vilma holland királynő udvari zenésze volt, anyám Hollandiában is született. Az egyik nagybátyám is szépen hegedült. Az igazi tehetség azonban a nem cigány származású édesapám volt: zeneszerző és hegedűtanár. Édesanyám szép lány volt, apámnál tanult hegedülni. Ebből a kapcsolatból születtem én és a nővérem. A szüleim nem éltek együtt és nagy-nagy szegénységben éltünk. Amikor anyámék visszatértek Hollandiából, az összegyűjtött pénzüket elküldték előre egy barátónak, aki azt állította, hogy nem kapta meg. Ezzel kezdődött a szegénységünk.

Magyarország melyik vidékéről származik?

Debrecenből, a Szepességi utcában laktunk. Én 1936-ban születtem, anyám nyomorék lett a második szülés után. A házban sok zsidó család lakott, amikor elkezdtek őket összeszedni, mi elmenekültünk Nyírmartonfalvára, ahol, ha lehet még nagyobb nyomorban éltünk. Egyszer hallottuk, hogy Bartók Béla és Kodály Zoltán jár a falunkban, dalokat gyűjtenek és keresik a tehetséges gyerekeket. Velem is készítettek valamilyen tesztet, aminek alapján tehetségesnek ítélték és felajánlották, hogy felvisznek Budapestre, de anyám nem engedett el. Ekkor jelent meg nekem Jézus.

Megjelent Jézus? Hány éves volt?

Talán 5-6. Karácsony éjjel álmomban csodálatos harangszót hallottam és a sötétségből Jézus lépett elő. Megsimogatta a fejemet és én attól a pillanattól kezdve tudtam, hogy valaki vigyáz rám, fogja a kezemet és segít a bajban. Így is volt egész életemben.

Ótévesen minden tanulás nélkül elkezdtem hegedülni. Apám küldött nekem egy csellót és hamarosan én tartottam el a nyolctagú családomat. Kocsmákban játszottam. Tulajdonképpen koldultam,

nem szégyellem, ez is az életemhez tartozik. 8 éves koromban aztán anyám úgy döntött, hogy felmegyünk Pestre. Egy rokonnál húztuk meg magunkat. Ott is jártam a kocsmákat, abból éltünk, de az iskolában feltűnt a tehetségem és felvettek a Zeneakadémia cselló szakára. Én voltam a legfiatalabb növendék. 14 évesen már az Állami Népi Együttesben játszottam fix fizetéssel, kaptunk lakást és az együttessel bejártam a világot: voltunk Kínában, Londonban, Párizsban, Milanóban, Monte Carloban...

Mikor és miért hagyta el Magyarországot?

1956. október végén. Hogy miért? Vendégszerelésünk során láttam azt a hihetetlen gazdagságot és reméltem, hogy nekem is jut egy falat belőle. Mondtam anyámnak, hogy én elindulok. Győrig vonattal utaztunk: anyám, nagyanyám, a nővérem és egy kis örökbefogadott unokaöcsém. Csúnya hideg tél volt, a győri állomáson rengeteg ember. Szekereken és gyalog mentünk a határig, a csellómat végig cipeltem magammal. Kőszegnél éjjel léptük át a határt. Kaiserebersdorfba kerülünk táborba, se rokonunk, se nyelvtudásunk nem volt. Amerikába készültünk, mint annyian mások, de minket elutasítottak: anyám nyomorék volt, a nagyanyám meg öreg. Három évig reménykedtünk, aztán 1960-ban felhívott Toki Horváth Gyula Münchenből, hogy csellista kellene a zenekarába. Híres cigányprimás volt, kaptam a lehetőségem. Esténként zenéltünk az éttermében, nappal hegedülni tanultam tőle. Visszatérve Bécsbe én is bandát alakítottam. Állást kaptam a Pataki étteremben és jelentkeztem a Zeneakadémiára. Azonnal felvettek, a legjobb professzort adták mellém és én voltam a legjobb tanuló. 1964-ben kiküldtek a Szovjetunióba a cselló világversenyre. Pablo Casals, Rosztropovics volt a zsűriben. Bronzérmet nyertem. A dicsőség mellé egy csomó Rubel is járt, amit nem hozhattam át a határon, így nem értem vele semmit, de elindult a karrierem.

Felhagyott a primáskodással a Pataki étteremben?

Még sokáig nem! Ott ismertem meg a feleségemet is. Megnősültem, három gyerekünk született, kitüntetéssel elvégeztem az akadémiai és rengeteget dolgoztam. 10 éven keresztül naponta nem aludtam 3-4 óránál többet. Mindent játszottam: klasszikust az osztrák rádió zenekarában, cigányzenét a Patakiban, tánc- és dzsesszenét a Piano és a Casanova Bárban. Három családot kellett eltartanom: az enyémet, az anyámét és a nővéremét. Mindenki kenyeret kapott tőlem, persze sokan ki is használtak. Ebből az időből származik életem legnagyobb baklövése is. Egy híres amerikai cég készített velem egy cigánylemezt. Óriási siker volt, a befolyt pénzből azonban szinte megszabadulnom tőlük, de már késő. 70 éves elmúltam.

Menedzsere volt valaha?

Soha. Pedig a fénykoromban ragadtak rám, mint darazsak a mézre, de tanultam az amerikai esetből. A 70-es évektől Ausztriában szinte minden nagyobb állami fogadáson, ünnepségen, ahol reprezentálni kellett én léptem fel a zenekarommal, a világ nagy emberei engem hívtak muzsikálni. Személyes vendége voltam az angol és a holland királynőnek, velem ünnepeztette a születésnapját Bruno Kreisky, Paul Getty, Ford, Rothschild, Flick, Kassoghi, Curd Jürgens, különböző arab sejkék, én muzsikáltam 4000 ember előtt a Palais de Pompidou megnyitására, Thyssen-Bornemisza magángyűjteményének a kiállításán az Ermitageban, a Karl és Francesca Habsburg esküvőn, és én hegedültem Franz Antel Johann Strauss filmjében a főszerepet. De nem sorolom tovább. Mindezt a tehetségemmel, és a szorgalmammal értem el. Sajnos mostanában egyre többször játszom temetésekben, ha az egykori barátok meghalnak én kísértem őket utolsó útjukra is: Kálmán Imre özevegét, Leopold Gratzot, Bécs polgármesterét, legutóbb Röck Marikát. Én sem vagyok már fiatal, kétszer operáltak a szívemmel.

A gyerekei is zenészek lettek?

Három fiam van. Az egyik színész, a másik kettő zeneakadémiát végzett. Nem irigylem őket, nincs könnyű dolguk a mai világban. Ma, amikor minden áruházban "háttérzene" szól, amikor nem a minőség, hanem a hangerő, az üvöltözés számít, amikor sztárok jönnek és mennek, a kultúra aprópénzre váltódott.

Magyarországgal van kapcsolata?

Szinte semmi, a bécsi követséggel sem. Pedig jó hírívője voltam és vagyok a magyar zenének. A kitüntetésem mindegyikét az osztrák államtól kaptam. Az Operabalon hordom őket, de elárulhatom, engem igazán sem a pénz, sem a kitüntetések nem érdekeltek soha. A sikert élvezem, de játék közben behunyom a szemem és csak a zene és a jó Isten van velem.

FERENCZY KLÁRA

SZABAD MAGYAR ÚJSÁGÍRÓK SZÖVETSÉGE

Az 1956-os forradalom 50. évfordulója tiszteletére meghirdetett irodalmi pályázat eredményei:

A Szabad Magyar Újságírók Szövetsége, az 1956-os forradalom 50. évfordulójára meghirdetett irodalmi pályázatára 88 pályázótól 133 pályamű érkezett. Vannak, akik több pályaművet küldtek be, és vannak, akik prózát és verset is. A verseket külön díjazzuk. A nagyszámú pályázatra, és a sok értékes pályaműre való tekintettel a díjakat megosztottuk, két első, két második és két harmadik díjra (a verseket is). A meghirdetett hat dicséret elismerést kilencre bővítettük. Így a díjazottakkal együtt tizenötöt kapnak oklevelet:

• Próza

Díjazottak:

I/a: Az 1956-os esztendő, ahogy egy egyetemi gyermekklinikai tanársegéd személyesen megélte, **Dr. Maresek Zoltán**, Regensburg, Németország.

I/b díj: Azon a pénteki napon, **Győrffy László**, Budapest.

II/a díj: Vér és kenyér, **Steinné Gruber Katalin**, Leányfalu.

II/b díj: November negyedik hajnali fél öt. **Tischler Hugó**, Port Orange, FL USA.

III/a díj: Menekülés 1956-ban Magyarországról, **Lisa Danström Gereben**, Solna, Svédország.

III/b díj: 1956 október - Budapest, **Terényi Ferenc**, North York, Kanada.

Dicséret elismerések:

1. Robin of Loksley, **Czika László**, Vác.
2. Csonka rádió, **Fülöp Lidia**, Románia.
3. A galamb, **Németh Róbert**, Zalaegerszeg.
4. Történelmi helyzetkép - kétszalon Magyarországról. **Id. Záhonyi Tamás**, Budapest.
5. Nagykatától - Nagykanizsáig (visszaemlékezés), **Kovács Imre**, Piliscsaba.
6. Baljóslatú ősz, **Fecske Csaba**, Miskolc.
7. Emlékezés, **Pajzer Edit**, Bácska - Topolya, Szerbia.
8. Attila, **Szücs László**, Budapest.
9. Bizzál a Gondviselésben! **Dr. Véber Gyula**, Malden, Hollandia.

• Verse

Díjazottak:

I/a díj: Három 56-ról szóló vers, **Vincéné Erdős Anna**, Mosonmagyaróvár.

I/b díj: Kokárda és lyukas zászló, **Dr. Jáki Ferenc**, Budapest.

II/a díj: Sad Story (Szabadságharcunk emlékére) **Viharos Viktor**, Dayton, OH, USA.

II/b díj: Lelőtt torony, **Dr. Pázmándy László**, Mezőkövesd.

III/a díj: „A feltámadás” jelígre 8 db vers együtt. Debrecen, Pf: 74

III/b díj: Parancsnok Úr, **Szarka János**, Kosd, Magyarország.

Dicséret elismerések:

1. Október volt-1956. **Gábler Antal**, East Hanover, NJ USA.
2. Ballada, ezerkilencszázötvenhat, **Borkuti Bodor József**, Vásárosmiske.
3. Talán, **Csernik Enikő**, Bácska-Topolya, Szerbia.
4. Magyar szabadság, **Dr. Legányi Marianna**, Mosonmagyaróvár.
5. Villanások a vonatból, **Gyenes Klára**, Kazincbarcika.
6. Megsiratom a forradalom hőseit, **Pál István**, Vác.
7. Így kezdődött - Így végződött, **Panajothné László Márta**, Cleveland, OH, USA.
8. A nemzet álma, **Szloboda Tibor**, Zenta, Szerbia.
9. Át a határon, **Ocsovai Jánosné** (Turcsányi Mária), Szob, Magyarország.

A bíráló bizottság tagjai voltak: **Dancs Rozália**, író, újságíró, lapszerkesztő, Toronto, Kanada, **Nyitray Katalin**, tanárnő, Baltimore, USA, **Tatár Etelka**, újságíró, tanárnő, Chicago, USA.

A pályaművek egy-egy példányát átadjuk Budapesten az Országos Széchenyi Könyvtár Kézirat Osztályának és a Lakitelek Népfőiskola Emigrációs Gyűjteményének, egyet megtartunk a Szövetség archívumában.

SOÓS JÓZSEF A SZMÚSZ főtítkára

80 ÉVES

A MAGYAR ISKOLAEGYESÜLET

A COLLEGIUM HUNGARICUM ADOTT OTTHONT 2006. december 11-én a bécsi Magyar Iskolaegyesület 80 éves fennállásának alkalmából rendezett jubileumi ünnepségnek.

Az 1926 óta működő szervezet 2003 szeptemberében a szervező Osztrák Kancelláriai Hivatal támogatásával a Bécsben és környékén élő magyar gyermekek számára honismereti oktatást azzal a céllal, hogy az itt tanuló diákok értsek és szeressék anyanyelvüket, ismerjék a magyar irodalmat, olyan szóbeli és írásbeli nyelvi kompetenciára tegyenek szert, ami képessé teszi őket, a magyar nyelvet felnőtt korukban a munkájuk során is használni.

Segítségüket kapnak azok a gyerekek is, akik később Magyarországon folytatják tanulmányaikat, és ehhez ott osztályozó vizsgákat kell tenniük.

Jelenleg 6 osztályban, a magyar tantervhez igazodva, folyik a magyar nyelv és irodalomoktatás, melyet történelmi és néprajzi anyagokkal egészítenek ki a jól képzett, diplomás pedagógusok.

KIRÁLY ANDREA

Honismereti, történelmi, évfordulókhoz, jeles személyiségekhez kötődő autóbusszos túrák, kirándulások szervezését és vezetését vállalom az egykori Felső-Magyarországon, Cseh-, Morva- és Lengyelország magyar vonatkozású helyein.

Szállás és koszt: FÉL PANZIÓ

Kisbusz (7-15 fő) és busz (40-60 fő) egyaránt számításba jöhet.

Cím: Dr. Szamá Mihály, Hlavná 68. VIII/25, 93101 Šamorín, Szlovákia. Tel.: 00421 31 562 32 38 Mobil: 00421 908 08 04 76

E-mail: szamakm@azet.sk

Hangya Anna kiállítás Bécsben

A Kalácsa-Club kiállításán látta vendégül Hangya Annát, akinek november 7-én nyílt meg bemutatója a Bécsi Magyar Otthonban. A Gödön (Budapesttől 24 km-re északon Vác fele) élő alkotóművész mögött 2 évtizedes festői múlt áll. Ha már Gödöt emlegetjük, a Duna-kanyart és Zebegényt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, mint műszaként fellépő tájegységeket, melyek a művésznőre erős hatást gyakoroltak. Kezdetől fogva olajjal dolgozik. Munkájához az impulzust a természetből kapta. Művészeti tanulmányait a budapesti Szőnyi Clubban és a zebegényi szabadiskolában végezte, de a váci képzőművészeti kör is ösztönzően hatott rá. Tanárai többek között, Kolozsvári Vilmos egyetemi docens, művészettörténész és Gál József főiskolai tanár volt. 15 éve a Váci Múza Egyesület tagja, ahol évente 2-3-szor állítja ki új képeit. Részt vett a „Magyar Szalon Képzőművészeti Kör hazai és nemzetközi kiállításain 1994, 95, 96-ban.

Külföldi kiállításai: Németország, Franciaország és Szlovákia.

Egyéni kiállításai Magyarországon: 1998 Gödön, 2002 Budapesten, 2004 Vácott és 2005 Budapesten.

Hangya Anna világa a természet, azon belül is kiemelhetők a virágok százezernyi fehérségének és színének változásait megjelenítő művei. Ugyanígy az öreg házak színes, hangulatos ábrázolásai, a romantikus Velence lagunái, gondolái jellegzetes házáit ábrázoló festményei, és nem utolsósorban a Duna-kanyar festői szépségét megőrkítő hazai tájképei.

ÉRCI ZOLTÁN

Bécsben 78 éves korában elhunyt **Bálint-Palkó László**. Somogyi hazájából 1956-ban menekült Bécsbe, 1963-ban memóriai diplomát szerzett. 1965-től nyugdíjazásáig a Siemensnél hengerművek, kőtévesztők és sífelvonók vezérlésének tervezésével foglalkozott. 1964-ben kötött házasságából két gyermeke született. Az Exul Familia, majd az egyházközség családcsoporthoz és a KMDM – Pax Romanának volt tagja. Sok barátja volt, akik nagyrabecsülték segítőkész, közvetlen természete miatt. Január 16-án a Bécs-Kagran-i temetőben mintegy 100-an kísérték utolsó útjára.

A tengerparton át, közelebb...

Most, amikor a horvát tengert többen látogatják mint a magyar tengert, megvalósult általánosan a valamikori jelszó: tengerre magyar! A magyar újságok és közgazdászok sajnálkozva feszegetik a nemrég történeteket, keseregven a magyar tenger balszerencséjén. Ha csak arra gondolunk, hogy az utóbbi években a horvátok hiánytalanul kiépítették a magyar határtól (Letenye-Hodoš) a több mint 1000 km tengeri partvonal egyes pontjához az autópályát akkor még a gazdaságilag képzetlen egyszerű ember is megértheti a horvát gazdaság súlypontjának az elhelyezését, az elsőbbségeket, akkor is, ha a kis országban néhány dolgot minden szempontból hátra kell sorolni. De bízunk a délközép-európai gazdaság fejlődési irányát avatott kezekbe és próbáljuk megérteni a nyári időszak magyar tömegmozdulásnak egyes újabb lehetőségeit. (Ilyenkor mindig a zárai turistairoda magyar nyelvű vezetője jut eszembe, aki nemrég a magyarok gyér látogatásait emlegette a magyar emlékekben gazdag városban! Igen, a tenger látványa lenyűgözi az embert, na meg a Nap meleg letaglózza. Csak azt nem értem, a távolkeletről érkező látogatók honnan is tudják mit kell, lehet a 40 °C meleg ellenére megnézni?)

A tenger látványa, üdülési lehetőségei – különösen, ha hosszabb időre lehetetlen volt a tengert megközelíteni – lenyűgöző! De ha esetleg az ember nem kimondottan a tengervíz rabja, a horvát tenger mellé a horvát-magyar kötelekek aranybányája, amire a magyar útikönyvek csak az utóbbi években kezdenek tétozva, hiányosan rámutatni. Van mit bepötolni! Nem csak azt kell a magyar lapokban és rádióban firtatni, hogy utáljuk-e Horvátország törvényhozását, mert bulldózerekel letarolja a feketén épített tengerparti magyar (de nem csak a magyart) nyaralókat, vagy a záramelléki magyar nyaralóban miért is húzzák le az árboctól a magyar zászlót), hanem meg is kellene vizsgálni mi ennek az oka? Lehet hogy a múlt, de lehetséges a vendégországban való viselkedésünk is. Tudomásul kell venni, hogy ma az Adria dél-keleti partja nem magyar tenger. Ami nem azt jelenti, hogy nem érezhetjük magunkat otthonosan, hiszen 1918-ig a „Szent-István” és a „Viribus Unitis” SMS csatahajók védtek az olaszoktól. Mindenesetre fel kell tenünk magunknak a kérdést, egyenrangú vagy alárendelt volt-e a társországgal való magyar-horvát kapcsolat?

Burjánóznak az előítéletek, csak egy-két példa erre, értékelés nélkül: Jellasics személyének magyar értékelése teljesen ellentétben van a horvátal (érthető!), ami ugyanúgy vonatkozik Kossuth személyére is. Mi az igazság ebben a kérdésben? Mit is vétett Khuen-Hédervári, mint horvát bán az apos-

toli király látogatásakor Zágrábban, (1892) amikor a pályaudvarra Magyarországról hozatta vagonszámra az édes magyar földet, hogy a magyar király a horvát fővárosban magyar földre léphessen, a zágrábi „glavni kolodvoron”. Hogyan is érzi magát ma egy magyar Kassán, Kolozsvárott, Aradon...? Van-e egyáltalán az ilyen élményeknek manapság átvihető érzelmi lehetősége? Hogyan is vagyunk ma a Magyarországon élő kisebbségekkel, akkor amikor a románokra, tótokra, szerbekre, horvátokra, vagy történetesen az osztrákokra panaszkodunk?

Elszomorítóan uralkodnak mindkét oldalon az előítéletek. Még mindig ott tartunk „a magyar tenger”, „a (kizárólag) magyar Zrinyi”, a „magyar szlávón megyék”, vagy horvát részről a horvát vasút erőszakos magyarosítása, Fiume elrablása, a határvidék Horvátországgal való egyesítésének akadályozása, ... akkor, amikor nagy szükségünk volna történetesekre, közgazdászokra, okiratfejtőkre, irodalmárookra, ... mindenfajta szakértőre, akik megfejtetik ezeréves összefonódásainkat és titkainkat. Idáig, főleg a Jugoszláviából visszamaradt magyarok, vagy a Magyarországon élő horvátok és szerbek oldották meg részlegesen e kényes kérdést, de a széles rétegekhez nem jutott el a közös (szellem)történeti tudat, mintha majdnem ezer évet a kéményi fekete koromjával írták volna.

Tudnunk kell, hogy a horvátok a magyar honfoglalás előtt háromszáz évvel mai területükön éltek laza törzsi, majd királysági rendszerben. Ezt a rendszert kényszerítették a magyarok a szent-istváni korona alá, ami a középkori államfelfogással összhangban volt, hiszen tényleges egyenrangúságot észlelhetünk. A „homo hungarus” mindaddig, amíg a latinosság összefonta az egyesített királyságokat, egészen a túlhangsúlyozott nemzeti sajátosság kezdetéig elfogadott általános megjelölése volt a Szent Korona fennhatósága alatt élő embereknek. A „kalapos királyi” évek után kezdődött a magyar-horvát kapcsolatok sodródása. Hogy hova vezetett ez, ismert a trianoni trauma után!

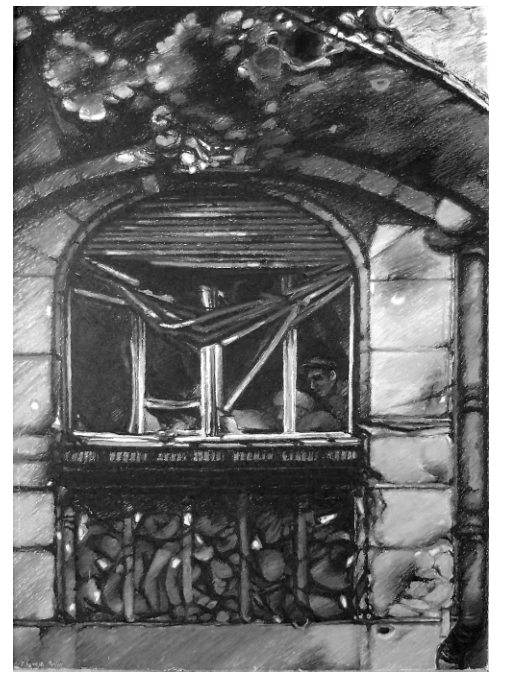
Pedig igencsak egymást érik és egymásba fonódnak a magyar-horvát szellem-történeti nyomok, gondoljunk csak a Zrinyi névre, Kőszeg védőjére Jurisicsra, akiknek számtalan szobra, emlékhelye van Magyarországon és a horvát területeken.

Sok biztató jelet ismerhetünk fel az utóbbi időben a két ország közös múltjának feltárásában: pl. Könyves Kálmán horvátországi útjának a kiállítását Zágrábban (2004), Fiume kiegyezéskori társadalmának közös feldolgozása (2002), a somogyvári apátság művészettörténeti jelentősége mindkét országra vonatkoztatva (2000), Esterházy Péter barátsága Nedeljko Farbióval, Lőkös István és

Sokcsevics Dénes professzorok kutatómunkája, Röss Imre és Romsics Ignác történészek feltárásai stb. Persze mindez nem téveszthet meg bennünket, ezek csak kutatóárkok a közös múlton keresztül, manapság ezek az Adriai tengerig vezetnek bennünket, autósztádán. Hogy megértsük a közös múltunkat, le kell térni a széles utakra és be kell barangolni a mellékutakat, sőt a benőtt gázlókat is. Meg kell kérdezni önmagunktól, hogy mit is keres Antall József mellszobra Zágráb újvárosában, nem messze az egyetemi könyvtártól? De ugyanakkor Budapesten, vagy Zágrábban alig találunk horvát, vagy magyar közéleti nagyságokról elvezetett utcaneveket.

Ezeket a biztató jeleket ki kell bővíteni mindkét oldalon. Itt az alkalom, hiszen még sohasem rohmozták a magyarok a horvát tengert annyira tömegesen és állhatatosan, mint az utóbbi években. A tengerpart viszont a legideálisabb pont, ahonnan meg lehet kezdeni a fent említett ismerkedést. Az első lépés után csodálkozva fogunk rájönni, hány ismerős jellemvonása van a horvát történelemnek, ne feledjük 1100-tól 1918-ig közös perszonálunióban éltek és ezt nem lehet letagadni, akármennyire próbálkoznának vele egyesek. Valószínűleg lényegesen több közös, szimpatikus, összekötő mozanata van a közös múltunk, mint az azt elválasztó történeteknek, de ahhoz, hogy mint szomszédok, tagállamok a jövő EU-ban békében és egyetértésben élhessenek, többre van szüksége mindkét államnak mint leruccanni néhány napra vagy hétre a horvát tengerpartra, mert a közös gyökerek erősebbek mint a globalizációnak hitt nemtörődőség, egyenlővé püföls. A tengerpart a legideálisabb hely kezdetnek, mert mindegy, hol kezdjük, mindenütt a közös múlt emlékei bukkannak elő.

Egyszerűség kedvéért megemlítenék néhányat kezdetnek: meglepő, hogy Lovrana/Lovrán kis templomában magyar adományozók nevei olvashatók a templomablakokon, Abbázia/Opatija-Fiume/Rijeka meg egyenesen kimeríthetetlen aranybányája a magyar múltnak, Andrassy, Baross, Kádár nevek a legismertebbek közöttük. Ráadásul – ez kimondottan nagyzási mánia számba megy – de a „Gerbaud” fagylyaltját árulták az abbáziai fagylyaltzóban, amit naponta szállítottak a fiumei gyorsal. A crikvenicai, valamikori Szt. Imre gyermekotthon, a Zrinyiek árnyékában még ma is gyerekeknek szolgál otthonul. Még meglepőbb, hogy volt magyar tengeri iskola és flottaközpont a bakari öbölben, vagy hogy Zrinyieknek és a Frangepánoknak a terület volt az újabbkori központja. Zára, Novigrad a magyarok központi fényes pontjai, Trau/Trogir és a szemben lévő sziget tatárok elől menekülő IV. Béla menedékhelye. A sebenikói/Sibeniki rejtett sorok

Laskó Demetertől (1433) a magyar vallásos irodalom gyöngyszemei közé tartoznak, Spalato/Split a királyi gyermekek koporsójával a székesegyház ősi épület bejárata felett stb.

Raguza/Dubrovnik meg külön (mese)világ, amelyre több napot kell szentelni a magyar valóság megértése végett, hogy mit is jelent a *manus sancti vladislavis martiris resis ungarorum* feliratú ereklye, vagy miért is őrzik és őrzik olyan szíves ragaszkodással a szentiváni ereklyéket (koponyacsont, Szt. Jobb) ebben a városban? Persze ez hosszú folyamat, sok nyári vakációnak tudatos összetevője. És ha – de ez csak álom – el tudunk szakadni nagy nehezen a tengeről, akkor következzenek a belső körök, Klissza, Bribir, Vrana, és még tovább Ozaly, Trakostyan, Varazsd, Zágráb, a többi szlávón megyével. Ez mint történelmi ereklyékkel, magyar emlékekben és kapcsolatokban túlbuggyanó terület. Csak annak *terra incognita*, aki nem törődik saját múltjával (vagy a zsugorított múltjával sem törődik).

Ha meg akarjuk érteni az EU gazdasági és politikai működési formáját és az EU-nak tartós életet kívánunk, tanulmányozzuk a magyar-horvát kapcsolatok fejlődését évszázadokon keresztül, de ehhez először a magunk egyetemes történelmi fejlődését kell megértenünk, hogy közelebb juthassunk saját magunk és szomszédaink megértéséhez, mert csak akkor fogjuk megérteni az új EU létjogosultságát.

Egy lehető, kellemesen járható utat látok a horvát adriai tengerparton keresztül: tengerre magyar, közelebb sajátmagadhoz!

NARDAI

Egy kávébarbár vallomása

Ismerettségem a bécsi kávéházakkal egyoldalú, me-rev elzárkózással kezdődött. Sokáig azt gondoltam, hogy csak sznobok, gazdagok vagy nyugati turisták keresik fel ezeket a helyeket. Hiszen a vékony pénztárcájú „poszt-szocialista halandónak” háromszor annyit kell fizetnie egy csésze kávéért, mint otthon! A helyzet eléggé megváltozott, mikor német szakosként lelkes csodálója lettem a századforduló osztrák irodalmának és kiderítettem, hogy Bécs kulturális élete kávéházi asztalok mellett zajlott. A Hofburg melletti Café Griensteidlből döntötték el a „Jung-Wien” fiatal irodalmárai, köztük Hugo von Hofmannsthal és Arthur Schnitzler, hogy valami újat kell alkotni a naturalizmus korszaka után. A Herrengassában található Café Zentral rendszeres látogatói voltak Stefan Zweig, Felix Salten, Egon Friedell vagy Hermann Bahr. (Nemrég szereztem be azt az információt, hogy az elegáns kávéház kecses oszlopai között levette nagy-ravagó álmait a proletárforradalomról Lev Trockij, Vlagyimir Iljics Lenin vagy Rákosi Mátyás.)

Ettől azonban még nem váltam kávérajongóvá és nem követtem Peter Altenberg költő példáját, aki a névjegykártyáján a Café Centralet, mint lakcímét tüntette fel. Mivel a fekete babszemek maig nincsenek jótékony hatással a szervezetemre, csak úgy vagyok hajlandó meginni a kávé, ha valamivel „megbolondítják”: tejszínhabbal, likörrel, csokoládéval, karamellel... nem csoda, hogy a bécsi kávéházak közül először egy nagy amerikai „coffee to go” (kávé elvitelre) cég lelkes látogatója lettem. Mikor egyik kávébiztató barátomnak elmeséltem, hogy igazából én a banános kávé szeretem a legjobban, sajnálkozva végigmért, majd kijelentette: „Anna, te kávébarbár vagy!”

Azóta rájöttem, hogy igazam volt. Körülbelül olyan vétséget követtem el a bécsi kávéházi kultúra iránt, mintha valaki a francia *haute cuisine* remekeivel a fast food éttermekben kezdene ismerkedni.

A szeleburdi diákevek után „komoly” doktorandusz vált belőlem, és a doktori disszertációm témájából eredően sok időt töltöttem Bécsben. Úgy emlé-

szem, életem első igazi bécsi kávéjára egyetemi professzor hívott meg, aki szörnnyűlködő megjegyzésekkel követte, ahogy dupla adag tejszínt pakolok az éjfekete „Schwarzer”-be. Míg beszelgettünk, kíváncsi-an nézegettem körbe. Ide bizony nem csak sznobok és ázsiai turisták járnak! Az egyik asztalnál két fiatal nő pusmogott, a másiknál egy fiú simogatta elmerülten a szemben ülő lány kezét. Ez volt az a pont, mikor végre-valahára felfedeztem magamnak nem csak a bécsi, de más városok remek kávéházaait is.

Kérdéses azonban, hogyan találtak egymásra a bécsiek és a kávé. A legenda azt tartja, hogy Georg Franz Kolschitzky konstantinápolyi követ honosította meg a törökök kedvenc italát a Habsburg birodalom fővárosában. A legújabb kutatások cáfolják ezt a tényt, mindenesetre az bizonyítható, hogy Mária Terézia és II. József korára a bécsi férfiak a legszívesebben egy csésze forró fekete nedű társaságában lapozgatták kedvenc újságjukat a mai kávéházak elődeiben. A kulturális és a társadalmi élet igazi központjaivá azonban a 19. században váltak az osztrák főváros kávéháza, ekkor nyertek bebocsátást eme szentélyek falai közé a szebbik nem képviselői is. Az 1878-as párizsi világiállításán már pontosan meg lehetett határozni, mit is rejt az a fogalom, hogy „Wiener Kaffeehaus”: „...magas, díszteremszerűen berendezett helyiségek a földszinten, a pénztárosnő trónszékén ül... a sötét hátsó terem, ahol kártyázni lehetett... az összehasonlíthatatlan elegancia és kényelem...” – így jellemezte őket Alfred Klar. A bécsi kávéházat, mint alapítást egész Európában leutánozták, de igazából maig érvényes, hogy csak Bécsben lehet igazán „bécsies” módon kávézni.

A kávéházak berendezése önmagában kulturális élmény. A bécsi egyetem közelében található *Café Landmann* eredetileg a historizmus egyik kiváló műremeke volt, 1928-ban alakították át az Art Deco egyik remek példájává. Csak néhány perc sétára az Operától a *Café Museum*, amely Adolf Loos első nagy munkái között szerepel. A művész tudatosan alkotta

egyszerűvé a belső teret, mert eleget akart tenni Otto Wagner elképzelésének, aki szerint a művész kiinduló pontja csakis a modern élet lehet. Egyébként, a „Wiener Secession” és a „Hagenbund” művészi csoportok a *Café Sperl* falai között születtek meg. A *Hauwelka* kávézó pedig leginkább kortárs osztrák művészet remekait bemutató galériára hasonlít annak köszönhetően, hogy a fiatal Friedensreich Hundertwasser vagy Christian Ludwig Attersee a műveiket hagyták hátra fizetség fejében...

A kávéházak tulajdonosai mindent megtettek és maig megtesznek azért, hogy vendégeik igazi kiválasztottnak érezzék magukat. Kiváló példa erre a *Sacher szálloda* azonos nevű kávézója. A Sacher-torta csak itt ízlik igazán „sacheresen”. A kiváló minőségű étcsokoládé, a csokoládés piskóta, a pikáns baracklevár és a légiesen könnyű tejszínhab egyedülálló találkozása nem tett volna szert világhírnévre, ha a Sacher család tagjai történetesen nem a marketing kiváló szakemberei. Legendát teremtettek a tulajdonképpen rendkívül egyszerű cukrászsüteményből. Ennek köszönhetően a Sacher-tortát utánozni szinte lehetetlen, mert csakis a kávézó eleganciát és előkelőséget sugárzó termeiben támad az az érzésünk, hogy különleges kulináris élményben van részünk, ha belemélyesztjük villánkat az Igaziba. Mintegy látogatásunk csúcspontjaként feltétlenül látogassunk el az illemhelyre! A tágas, illatos, márvánnyal és mahagóni színű fával díszített tág fulkék láttán biztos öt perc erejéig elhisszük, hogy legalábbis Ferenc József vagy Sissi látott minket vendégül.

A kávézás és a cukrászremekek együttes élvezete azonban nem csak a Sacherben lehetséges. Majdnem minden kávézóban lehet sütni, a Sacherével vetekedő szinten például a *Demel*-ben vagy a *Café Restaurant Residenz*-ben. Mint igazi kávébarbár és egyben sütiimádó azonban szeretném megjegyezni, hogy az „olasz” és a már említett „coffee to go” kávézóknak a sütemények sokkal frissebbek és izletesebbek, mint némely hagyományos bécsi kávéházban.

Az igazi bécsi kávé első pillantásra érthetetlen álnéven szerepel az itallapon. Az olasz kávékultúrán nevelkedettek számára fontos megjegyezni, hogy a *kleiner* vagy *grosser Mokka* (illetve *Schwarzer*) az tulajdonképpen az erős fekete, illetve presszókávé. A *Kapuziner* a kapucinus szerzetesek barna csuhájáról kapta a nevét. A *Kaffee verkehrt* a „Caffé Latténak” felel meg, míg a *Melange* a *capuccino* bécsi rokona. Érdekes, hogy az „Einspänner”-t – feketekávé tejszínhabbal – sok helyen – például Pozsonyban – bécsi kávé elnevezés alatt tartják számon. A „*Fiaker*” vagy „*Pharisier*” pedig azt jelzi, hogy a kávé és a tejszín kivül egy adag rum is rejtőzködik a pohár alján. Az édesszájúak biztos nem vetik meg a *Maria Theresia kávé*t (a Sacherben tényleg isteni!), mert a kávé és a narancslikőr kettőse egész egyszerűen fenomenális. Nem megvetendő azonban a *Café Museum* sem, melyet *cointreau*-val „bolondítanak” meg és vaníliaval ízesítik a tejszínt.

Helyszűke miatt lehetetlen felsorolni az összes bécsi kávéházat, kávé- és süteménykülönlegességet, fontos azonban még megjegyezni, hogy külön figyelmet érdemel a személyzet is. A „*Herr Ober*”, illetve a főpincér a kávéház koronázatlan királya, valaha eme szakma izzó legendás hírnévre tettek szert. Mi a bécsi kávé titka? Nos, egyrészt a fekete babszemek mesteri pörkölése, mely mára főleg a *Metel család* nevével kapcsolódik össze. Másrészt pedig a kávéfőzéshez használt forrásvíz, mely az Alpokból származik. Állítólag emiatt annyira utánozhatatlan a bécsi kávé zamata...

Bármi is legyen a legendák és titkok mögött rejtőzködő valóság, akár kávébarát vagy kávébarbár a bécsi kávézó tisztelője, egy biztos. A legfinomabb torta vagy a legforróbb *Mokka* vagy *Fiaker* sem az igazi, ha egyedül vagy kellemetlen emberek társaságában kell elfogyasztanunk. Mert a kávézás igazi értelme, hogy a legjobb barátunkkal szétcincáljuk a másik nem képviselőinek sokszor követhetetlen viselkedését, kicsit megvált-suk a világot, vagy ábrándosan nézzünk imádotunk szemébe a kellemes félhomályban.

FUNDAREK ANNA

Magyarországi fejfák

Kiállítás a Kittsee/Köpcsényi Néprajzi Múzeumban

Magyarországi fejfák címmel 2006. december 16-án a Kittsee (Köpcsényi) Néprajzi Múzeumban kiállítás megnyitására került sor. Csaknem 40 fejfa látható, és ehhez még igen részletes és informatív szövegtáblák. A kiállítást a fejfák magyarországi szakértője **dr. Novák László**, a nagykőrösi Arany János Múzeum igazgatója állította össze, aki több mint 30 éve foglalkozik a magyarországi fejfák történetével, eredetével, motívumaival és elterjedési területének vizsgálatával: 2005-ben könyve is jelent meg, mely eddigi munkálkodásának összefoglaló mutatója. A köpcsényi kiállítás ismerteti a fejfák történetét és eredetét. A magyarországi fejfák történetét a 17. századra lehet visszavezetni, ekkor történik rólu először írásbeli említés. A legrégebbi fejfák a 18. századból származnak. Virágkorukat a 19. században és a 20. század első felében érték meg. Visszaszorulásuk oka a paraszti kultúra hanyatlása és a falu vagyoni helyzetének javulására vezethető vissza. Ez által kiszorultak a fejfák a temetőkből és helyet adtak a kőből készült sírjeleknek, mivel a köztudatban a fejfa a szegények sírjele volt. Persze voltak vidékek, mint pl. a Nagy-Alföld, ahol nem található megfelelő kő, és ezért igen drága.

A kiállítás arról is tájékoztat bennünket, hogy a fejfák elterjedésének határa szinte egybeesik a reformátusok által lakott vidékekkel. Ennek oka az, hogy a kereszt és kép nélküli fejfák megfelelnek a református képtilalomnak. A fejfák azt is mutatják, mennyire lehet művészi formalakításról beszélni, ha a kultúra és díszítőművészet puritán jellegű és kép nélküli. Az egyszerű és oszlop alakú fejfák „*költészetté vált absztrakció*” tükröznek (**Kunt Ernő**). Talán hidat képviselnek az archaikus és a modern absztrakt művészet között. Az egyszerű fejfák motívumaikkal és szimbolikus díszítőelemeikkel szinte beszélő tanúi annak a paraszti kultúrának, melyben nem az írásbeliség, hanem a szimbólumok jelentették a kommunikáció eszközeit. Így pl. a különböző kifaragott díszítő motívumok, mint pl. tulipán, csillag, nap, hold, vagy pedig a fejfa nagysága, ill. antropomorf alakja felvilágosítást ad arról, hogy a sírban gyerek, leány, fiú, asszony vagy övegy nyugszik. Ez a jelképszerű díszítőművészet azért is fontos volt, mert a keskeny fejfán kevés hely volt bármilyen rögzítésére. Ezenfelül az írott szövegeket gyorsan lemosta az eső. Az írásos hely kibővítésére sok fejfa táblás és építészeti, ezek szélesebbek voltak, és több helyet engedtek szövegek és megemlékezések rögzítésére. A legismertebbek és leginkább elterjedtek az ún. tönkös, vagy oszlopos fejfák, melyek sok esetben gömb vagy virág alakú díszítőmotívumokban csúcsosodtak ki. Igen érdekesek és sajtóságosak a csónak alakú fejfák, melyeket főleg a Felső-Tisza vidékén le-

het találni. Az ilyen fejfák talán arra emlékeztetnek, hogy ezen a lápos vidéken csónakkal szállították ki a koporsót a partos, magasabban fekvő temetőbe. Külön típust képviselnek az ún. építészeti és névtáblás, ill. tábla alakú fejfák, melyek talán mentalitásváltást is jelentenek, mert a személyiséget és ennek életadatait kívánták láthatóvá és olvashatóvá tenni. A 20. században terjedt el az ún. kopjafa, vagy népi iparművészeti fejfa, melyet a mi időnkben is sok esetben állítanak. A fejfák eredetével kapcsolatban nem lehet egyértelműen eredményre jutni. Részben hasonlóságot mutat az ún. vitézi temetésekre, melyek a török-korban terjedtek el és eredetileg földbe szúrt lándzsát, tehát kopjafát jelentettek, és a katonai sír ismertető jelei lettek. Vannak, akik a török temetői szokásokkal hozzák a magyar fejfákat kapcsolatba. De talán archaikus elképzelések rejtőzködnek a fejfák mögött, Közép-Ázsiában is ismertek hasonló sírjelek. Természetesen van a fejfáknak funkcionális jelentősége is a történelemben, ugyanis a koporsót sok helyen a halottas háztól a temetőbe három rúdon szállították. E rudak közül egyet a fejrészhez mint fejfát, és a másik kettőt mint lábát a halott lábához szúrták. Persze a lábfa azután igen gyorsan eltűnt és velük napjainkban csak kevés helyen lehet találkozni.

Érdemes a Köpcsényben kiállított fejfák között sétálni, mert ezáltal megismerjük magyar népművészetünk egyik sajátosságát, szimbólumok gazdag tanúbizonyságát, és ezenkívül megismerjük a református hit alapján álló ornamentikát, melyet a parasztasszonyok templomaik díszítésére és festésére is felhasználtak: Találkozhatunk olyan mitológiai kijelentéssel is, mely a halotti kultuszt minden vonalon minimalisra korlátozza, és a fejfákban főleg szimbolikus funkciót lát.

Dicséret illeti a köpcsényi múzeum igazgatóját, **dr. Öckinger Veronikát**, aki ezzel a kiállítással és a korábbi kiállításokkal is a közép-keleti anyagból híd szerepet vállalt el Kelet és Nyugat között. Az ilyen vállalkozás mindig előmozdítja az emberi és kulturális kapcsolatok elmélyítését. Európa csak úgy tud összenőni, ha megismerjük és értékeljük egymás kulturális és vallási hagyományait és gyökereit, és ha meg is értjük identitásuk összetevőit. Köpcsény erre a szerepre földrajzi fekvése miatt is predestinálva van, mert három ország határának találkozásánál fekszik Burgenlandban, a magyar, szlovák és osztrák határ peremén.

A kiállítás megtekinthető a Kittsee (Köpcsényi) Múzeumban, mely a Köpcsényi kastélyban található. (Dr. Ladislaus Batthany Platz 1.) Nyitva tartás: 2007. április 15-ig, kedd és vasárnap között 10-16 óráig, tel., fax száma 02143/2304, fax: 02143/2025

DR. NÉMETH BALÁZS

15 éves a Soproni Petőfi Színház

2006-ban volt 15 éves a Soproni Petőfi Színház. Ez persze így nem teljesen igaz, mert Sopronban már 1412-ből találunk adatokat a hűsvéti passiókról vagyis színjátszásról. A színházi előadások Sopron városában a 17. században válnak rendszeressé. 1769-ben már saját épülettel rendelkeznek, ami abban az időben az ország második kőszínháza volt. 1792-től a színházban magyar nyelven is játszanak, az eddigi előadásokat ugyanis latinul vagy németül tartották. Egy igazi színházat is építettett a város. A bécsi építész Franz Lössl az 1830-as években klasszicista épületet tervezett, benne 1841-től az előadásokat magyarul és németül tartották. A 20. század elején ez az épület már felújításra szorult. A felújítást és átépítést Medgyaszay István tervei alapján készítették el. Innentől kezdve a színház folyamatosan működött és még a legnehezebb időkben sem zárta be kapuit. A színházat a II. világháború után más vidéki színházakkal együtt államosították. A rendszerváltás után elkezdődtek a harcok az állandó színházi társulat létrehozásáért. **1991. október 15-én megalakult a Soproni Petőfi Színház.** Igazgatója a közismert színész **Mikó István.** Miután a társulat a budapesti Arizona Színház társulatából jött létre, a próbák Budapestben zajlanak a társulat csak az előadásokra jön Sopronba. 1992-ben az elavult század eleji épületet újra felújították a mai követelményeknek megfelelően.

Az első évad megnyitója a már felújított színházban 1992. december 3-án volt, Dürrenmatt *Meteor* című komédiáját mutatták be.

E nap óta van a soproniaknak gyönyörű szeccszínházuk és állandó társulatuk. Az előadások tervezésekor elsődleges szempont a közönség igénye. Megindult a bérletezés, létrejönnek kamara- és gyermekdarabok. Az új vidéki színház előadásai majdnem mindig teltházak. A jegyek 90%-a bérletes. Mikó István szerződését a nagy sikerre való tekintettel a város 1994-ben újabb 5 évre meghosszabbítja. A színház Sopron kulturális életének a közponja. A budapesti színészek is egyre jobban magukénak érzik a várost és sok más rendezvényen is részt vesznek, jelen vannak a város életében.

A színház új igazgatója, Mikó István mandátumának lejáta után **Szilágyi Tibor** lesz. Az elmúlt 15 évben a színház társulata a klasszikus színházi darabok tömkelegét mutatta be.

A 2006. október 14-i díszelőadásán, amelyen az eredeti alapító tagok is játszottak a közönség Mikó Istvánt a Soproni Petőfi Színház örökös tagjává választotta. Jutalomjátéként Neil Simon: *Furcsa pár című vígjátékát* láthatták a nézők.

A színház előadásairól további információ a www.prokultura.hu honlapon vagy a +36 99 517517-es telefonszámon.

PUCHEGGER ERIKA

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

Rómeo és Júlia, a Les Ballets de Monte Carlo vendégzereplése, balett – St. Pölten, Festspielhaus; márc. 17., 18.

A halhatatlan operett, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; febr. 17.

M. Ravel, Boléro, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; febr. 19.

Beethoven Amerikában, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; márc. 5.

Dianne Reeves, dzsesszkoncert – St. Pölten, Festspielhaus; márc. 10.

R. Cooney, Ausser Kontrolle, farce – St. Pölten, Landestheater; febr. 2., 21., márc. 3.

J. B. Molière, Der Menschenfeind, próza – St. Pölten, Landestheater, márc. 10., 15., 17., 20., 22., 24., 27., 28., 30., ápr. 14., 27.

Sindbad der Seefahrer, gyermekszínház – St. Pölten, Landestheater; febr. 17., 27., márc. 14., 23., 24., máj. 5.

A színek spektruma, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; márc. 11-ig

Japán van Gogh-tól Schiele-ig, kiállítás – Krems, Kunsthalle; febr. 25.-jún. 3.

A keresztes lovagok, kiállítás – Schloss Schallaburg; márc. 31.-nov. 4.

Aktuális, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; márc. 11-ig

Donald Duck, a kacsák akiből ember lett, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; márc. 25.-nov. 4.

Compagnie Jérôme Thomas, poetikus cirkusz – St. Pölten, Festspielhaus; márc. 24., 25.

Bécs

G. Bizet, Carmen, opera – Volksoper; febr. 3., 8., 12., 24., 27.

E. Kálmán, Marica grófnő, operett – Volksoper; febr. 10., 16., 18., márc. 1., 6., 21., 25.

Gyermek Táncfesztivál – Museumsquartier, Dschungel, WUK; febr. 15–25.

Baby Tánc Performance – Museumsquartier, Tanz Quartier; febr. 15–23.

W. Shakespeare, Viel Lärm um nichts, próza – Burgtheater; febr. 10., 18., 20.

M. Frayn, Der nackte Wahnsinn, próza – Volkstheater; febr. 17., 18., 23.

P. Turrini, Mein Nestroy, próza – Theater an der Josefstadt; febr. 12., 23., 26., 28.

B. Henley, Crimes of the heart, próza – Vienna's English Theatre; márc. 26.-máj. 5.

Paula Wessely – Önmaga tükre, kiállítás – Theaternmuseum; márc. 1.-szept. 2.

A Biedermeier, kiállítás – Albertina; febr. 2.-máj. 13.

Biedermeier Liechtenstein-ben, kiállítás – Liechtenstein Museum; márc. 30.-aug. 20.

A természet feltalálása, kiállítás – Kunsthistorisches Museum; febr. 13.-máj. 20.

Erotikus tekintet, kiállítás – BA-CA Kunstforum; márc. 3.-júl. 22.

George Gershwin, beszélgetés – Radio Kulturhaus; febr. 23.

Irodalom márciusban – Museumsquartier, Kunsthalle; márc. 28.-ápr. 1.

Wiener Kaffeeseider Ball – Hofburg; febr. 9.

Johann Strauß Ball – Kursalon im Stadtpark; febr. 14.

Bonbon Ball – Wiener Konzerthaus; febr. 16.

Pannonen Ball – Austria Trend Parkhotel Schönbrunn; febr. 16.

Burgenland

Haydn koncert – Eisenstadt, Schloss Esterházy; márc. 31.

Farsangi koncert – Eisenstadt, Kulturzentrum; febr. 18.

Zongoraszófogó gyerekeknek – Eisenstadt, Schloss Esterházy; márc. 11.

Morvaország, hűsvéti tojások, kiállítás – Kittsee, Schloss, Ethnographisches Museum; febr. 25.-ápr. 29.

Irene Glockengießer, Tűz, kiállítás – Friedrichshof, Museum; febr. 10.-ápr. 10.

Eine winterweiße Märchenstunde, meseóra – Eisenstadt, Schloss Esterházy, Kreativwerkstatt; febr. 8., 13., 15.

„Fieda Wolle und 7 bunte Ostereier”, barkácsolás gyerekeknek – Eisenstadt, Schloss Esterházy; ápr. 3., 5.

„Vom Ei zum Osterei”, hagyományos díszítési technikák bemutatása – Kittsee, Schloss, Ethnographisches Museum; márc. 25.

Felső-Ausztria

Operett koncert – Bad Ischl, Kongress- und Theaterhaus; ápr. 8.

S. Faderl; E. Mayrbäurli, Wasser, musical – Bad Hall, Stadtheater; márc. 2–11.

Musica Sacra, koncertsorozat! – Linz, Dom, Martinskirche, Minoritenkirche, Ursulinenkirche; márc. 21.-dec. 23.

Nemzetközi bábszínházfesztivál – Wels; márc. 16–22.

Franz Weisman, Fotográfia, kiállítás – Linz, Stadtmuseum Nordico; febr. 9.-ápr. 10.

Future Systems, kiállítás – Linz, Lentos Museum; márc. 17.-jún. 3.

Karintia

A Tel Aviv Solits Ensemble vendégzereplése, koncert – Villach, Congress Center; márc. 24.

A Budapesti Férfi Honvéd Kórus vendégzereplése, koncert – Villach, Congress Center; febr. 28.

Duo Fantastique, koncert – Bad Kleinkirchheim, Termenhotel Ronacher, ápr. 9-ig

Farsangi koncert – Villach, Congress Center; febr. 19.

Karintia-i est, citerazene – Bad Kleinkirchheim, Hotel Berghof, ápr. 3-ig

Hidden Glances, kiállítás – Villach, white8; márc. 17-ig

Platinaékszerek, kiállítás – Bad Kleinkirchheim, Termenhotel Ronacher, ápr. 3-ig

Megkövesedett fák, vezetés – Turracher Höhe, Kristallmuseum, alpin+art+gallery; ápr. 24.-ig

Salzburg

G. Bizet, Carmen, opera – Salzburg, Haus für Mozart; márc. 3., 6., 8., 11., 17.

Tánc Színház: A makrancos úr – Salzburg, Landestheater; febr. 23., 28.

P. I. Csajkovszkij, Hattyúk tava, balett gyerekeknek – Salzburg, republic saal; márc. 6.

Jam Session, dzsesszkoncert – Salzburg, Jazzit Musikclub; febr. 27.

Igor Strawinsky, Meg kell fognom az alkotást, kiállítás – Salzburg, Museum der Moderne Rupertinum; febr. 16-máj. 1.

Sack and Pack III., kiállítás – Salzburg, Galerie der Stadt; febr. 3.-márc. 23.

Triennale, elhunyt salzburg-i művészek emlékére, kiállítás – Salzburg, art bv Berchtoldvilla; febr. 9.-márc. 23.

ORTung 06, kiállítás – Salzburg, Galerie 5020; febr. 17-ig

Kőszög, kiállítás – Salzburg, Galerie Nord-Sam; ápr. 15-ig

Tekintet a Napba, kiállítás – Salzburg, Museum der Moderne; márc. 4.-ig

A barokk csodája, kiállítás – Salzburg, Barockmuseum; ápr. 15-ig

Stájerország

A. Menken, Die Schöne und das Biest, musical – Graz, Kammersäle; márc. 3.

A. L. Webber, Das Phantom der Oper, musical – Graz, Stadthalle; febr. 18.

P. I. Csajkovszkij, A hattyúk tava, jégbalett, a kievi Csajkovszkij együttes vendégzereplése – Graz, Kammersäle; márc. 4.

Üveg, fény és design, kiállítás – Bärnbach, Stölzle-Glas Center; márc. 1.-dec. 30.

Gertrud Ring – Graz-i évek 1934-1943, kiállítás – Graz, Stadtmuseum; febr. 25-ig

Fischer von Erlach, kiállítás – Graz, Stadtmuseum; ápr. 15-ig

Diagonale, filmfesztivál – Graz; márc. 19–25.

Tirol

Hűsvéti Fesztivál, tánc, koncert, színház – Innsbruck, Hall; márc. 25.-ápr. 8.

„Swingin” blues, swing, jazz – Kitzbühel, Jazzclub Praxmaier; márc. 16.-25.

Charlotte Salomon, kiállítás – Innsbruck, Galerie im Taxis Palais; márc. 17.-jún. 7.

Roman Ondák, kiállítás – Innsbruck, Galerie im Taxis Palais; márc. 4-ig

Lois Egg, kiállítás – Innsbruck, Landesmuseum; márc. 14.-ápr. 29.

John Bock, kiállítás – Innsbruck, Kunstraum; márc. 17.-ápr. 28.

A csábítás története, kiállítás – Innsbruck, Museum im Zeughaus; febr. 25.-ig

Vorarlberg

Compagnia Nacional de Danza, tánc – Bregenz, Festspielhaus; márc. 30., 31.

E. John, T. Rice, Aida, musical – Bregenz, Festspielhaus; márc. 11.-ig

Obsessions, kiállítás – Hohenems, Galerie at&co; febr. 2.-márc. 31.

Szabadság, repülés, utazás, kiállítás – Bregenz, Studio Drehpunkt; febr. 10.-ápr. 9.

Az üvegember, kiállítás – Bregenz, Galerie Sargant; márc. 31-ig

Simone Kappeler, fotómunkák – Friedrichshafen, Kunstverein; márc. 4-ig

Haza – itt vagy ott, kiállítás – Friedrichshafen, Zeppelinmuseum; márc. 4-ig

Európa ajánlat

Hogarth, kiállítás – Nagy Britannia, London, Tate Britain; febr. 7.-ápr. 29.

VÁLOGATTA HOMONNAY LEA

VÍZSZINTES NÉMÁSÁGBAN

Nagy Gáspár halálhírére

Most bennünk szakadtak le a hidak, Gáspár. Repedezik a levegő – s rád terül a csönd. Átmentél oda, hol jó. S a történelem asztalán továbbra is foszladozik a kockás vászon. A jövőnk elmúlik: felzabálják a békebeli kannibálok.

A félezer oldalra rúgó, rólad, „ellenséges ellenzékiról” szóló rendőrirodalom ma is kísért, masszívan. Lám a múlt el sem múlt... Most is „helyzet” van. Sőt: „fokozódik”. A holdbélivé tett ország morálishan teljesen szétcsétt. Ahogy mondtad: bizony, barátaim, most aztán végképp nem lehet tudni, mit hoz a múlt! Az össznépi felejtés, illetve a mesterségesen előállított felejtetés újraeledő világában íromasinád hernyóbetűi figyelmeztetnek: „Nekünk nem szabad feledNI!” Nem szabad feledni Nagy Imre 53-as kormányprogramját, mely emberibb életet ígért, s véget vetett a kötelező beszolgáltatásoknak, a padláslesőpréseknek. Az 56-os egyetemistákat, s a Corvinköz szent suhancait sem. A csodát, hogy Dávid ismét legyőzte Góliátot. Majd a szülőfaludon, Béraltaváron is átvonuló menekültáradatot. A kíméletlen megtorlást, mely a pannonhalmi bencés gimnázium tanárait – tanáraidat – sem kímélte. Az igazgatót, akit félholtra vertek, mert nem volt hajlandó kiadni a forradalomban részt vett diákokat, mondván, Pannonhalma sem a nyilasoknak, sem az oroszoknak nem nyitott ajtót. A hóhér-idők brutális csöndjét. A balsorskereskedés számtalan változatát. Az elvtelen kompromisszumokat. A sokáig temetetlen, meggyalázott hősokeket, kiknek emléke maradt a legerősebb. A 68-as csehszlovákiai „testvéri segítségnyújtást”. Azt, hogy ekkortájt kezdtek antimarxista nézeteid miatt megfigyelni, jelentéseket írni rólad – szombathelyi főiskolás korodban. Hogy ettől kezdve minden lépésed lázasán követték, életed minden apró mozzanatára kíváncsiak voltak. Hogy számon tartották baráti kötelekeidet, irodalmi próbálkozásaidat, levelezésedet, erdélyi útjaidat. Hogy országos botrány kerekedett '84-ben, mikor a tatabányai Új forrásban megjelent az Öröknyár, '86-ban meg a Tiszatájban A Fiú naplójából c. versed – s még a lapot is betiltották. Hogy rendőrök követek, mikor a 301-es parcellában kerestek a sírt. S a nagy elégtételt, az ünnepélyes újratemetést. De az ötvenéves évforduló viperás rendőreit sem szabad feledni. S Camus szavait, mely szerint a gyilkosokat nem szabad igazolnunk. Még közvetve sem. Sőt – ahogy te írtad: „néven kell nevezNI” őket.

Erre tanít golyótai életutad, s immár lezárt életműved. Eredeti látásmódod, történelmi érzékenységed, mélyreható erkölcsi igényesség és szigorúságod verseidet visszavonhatatlanul a *Különösen fontos!* kategóriába sorolják – mint annak idején a rólad írott jelentéseket a Belügyminisztériumban. Költészeti eszköztárad modern és ó, groteszk és játékos elemekkel, vizuális hatásokkal, szótörésekkel, szójátékokkal, szokatlan szóösszetételekkel tele. /Verseskötetek: *Koronatűz* (1975), *Halántékdob* (1978), *Földi pörök* (1982), *Áron mond-*

ja (1986), *Kibiztosított beszéd* (1987), *Múlik a jövőnk* (válogatott versek, 1989), *Mosolyelágazás* (1993), *Fölös ébrenlétem* (1994), *Zónaidő* (1995), *Tudom, nagy nyári délután lesz* (1998), *Szabadrabok* (egybegyűjtött versek 1968, 1998, 1999), *Húsz év a kétezerből* (2000), *Amíg fölragyog a jászol* (2001) „...nem szabad feledni” (2002), *Ezredváltó, sűrű évek* (2003), prózai művek: *augusztusban, Ludvík Jahn nyomában* /*legény-részlet*/ (1995), *Kanizsa vár* (vissza) (1999), tanulmányok, esszék, kritikák./

Díjak, elismerések is öveztek tevékenységedet: *Művészeti Alap – Elsőkötetesek díja* (1975), *Radnóti-díj* (1977), *clevelandi József Attila-díj* (1986), *József Attila-díj* (1990), *Magyar Művészetért Díj* (1990), *Greve-díj* (1992), *Artisjus irodalmi díj* (1992), *Tiszatáj-díj* (1993), *Nagy Imre-emlékplakett* (1993), *Kölcsey-díj* (1994), *Ratkó József-díj* (1994), *Getz-díj* (1995), *Balassi Bálint-emlékkard* (1999), *Kortárs-díj* (1999), *Kossuth-díj* (2000), *Hűség-díj* (2001), *Szent Márton-díj* (2003), *Bárka-díj* (2003), *Március 15-e díj*, *Magyar Örökség-díj*, majd *Príma-díj*, melyet már fiad, Áron vett át (2006).

Adósaid maradtunk azért, mert minden körülmények közt hűséges maradtál elveidhez: „*emlékezni, látni, megnevezni és sohasem félni*”, nemcsak mint költő, hanem mint népművelő, könyvtáros /1971–1975/, mint a Móra Ferenc Könyvkiadó szerkesztője /1976–1980/, mint az Írószövetség titkára /1981–1985/, a Bethlen Gábor Alapítvány titkára /1985 óta/, mint a Hítel szerkesztője /1988–2004/ és a Magyar Katolikus Rádió főszerkesztője /2004 márciusától/. A magyarság sorskérdéseiről szóltál az Írószövetség választmányának /1981–1995/, majd elnökségének /1989–1991/, a Magyar Demokrata Fórum országos választmányának /1989–1990/ s 2000 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagjaként, vagy „*öreg poétaként*” – ahogy magad nevezted – a Hítel szerkesztőségében, vagy a vonaton utazva, Szegeden, Huszárokölöpusztán, Szombathelyen, s a tengeren túl is.

Számtalanszor jártál köztünk, az ausztriai magyarok körében. „*Lóra pattantunk*”, ha jöttél, s meghallgattunk Grácban, Bécsben, Felsőőrött, meg Annabergben is. Előadósaid, verseid az írástudók felelősségével foglaltak állást a múlt és jelen jelentős eseményeiben. Az értelmet és erkölcsöt ugyancsak próbára tevő „*józan, helybenzáskanfutós korban*” különösen figyeltünk szavadra. Az alapvető evidenciák kimondásával segítettél megőrizni a gerincességét. Ébren tartottad az „*ötvenhatosok és hatvanhatosok / hetvenhatosok és nyolcvanegyesek / és főleg tömegesen egyesek*” igazságát, melyet nem lehetett többé ki nem mondottá tenni. S szigorúan elítélted a rendszer-változás „*mosolyelágazásait*” is. Költészetedet hitelesítette kikezdetlen jellemed.

Még ötvenhét éves sem voltál, mikor 2007. január 3-án elszólított közlünk az Úr. Azaz még koroddal is 56-hoz kapcsolódsz. Nagy úr maradt utánad, mert igen szerettünk. Az örök világosság fényeskedjék neked!

RADICS ÉVA

A fény vándora

Portréfilm Sulyok Vincéről

Kárpátalja festői vidékén, a turánszki erdők közepén, a Perecsényi járásban, Turjavágáson rendezték meg a „Szülőföldem” elnevezésű VIII. Nemzetközi Televíziós Fesztivált. A fesztiválon 11 ország 85 televíziós alkotását mutatták be. A Magyar Televízió négy művét jutalmazták. A legjobb televíziós portréfilm díját *A fény vándora* című kapta. A portréfilm a Bécsi Napló szerkesztőbizottságának egyik tagját, az Oslóban élő és alkotó *Sulyok Vince* költőt és műfordítót mutatta be. A film készítői 35 percbe sűrítve igyekeztek a poéta életművének legjelentősebb állomásait, a kisebbségben lévő magyar sorsot, életet felvillantani. A filmet *János Antal* rendezte, az operatőr *Wonka Rezső* volt. A művet a Magyar Televízió a közeljövőben az m2 csatornán megismétli.

2006. december 2-án elhunyt **Veres Mariska**, a neves nyugati magyar énekesnő. A hollandiai Hágában született 1947. október 1-jén az ott élő zenész, Veres Lajos gyermekeként, anyja francia-orosz származású volt.

Hírnevét a Shocking Blue nevű zenekar tagjaként olyan dalokkal szerezte, mint a „Never marry a railroad man”, „Mighty Joe” vagy az egyetlen tengerentúlon is sikeres holland dal, az „I'm your Venus”.

A hétfejű tündér

Lázár Ervin másvilága

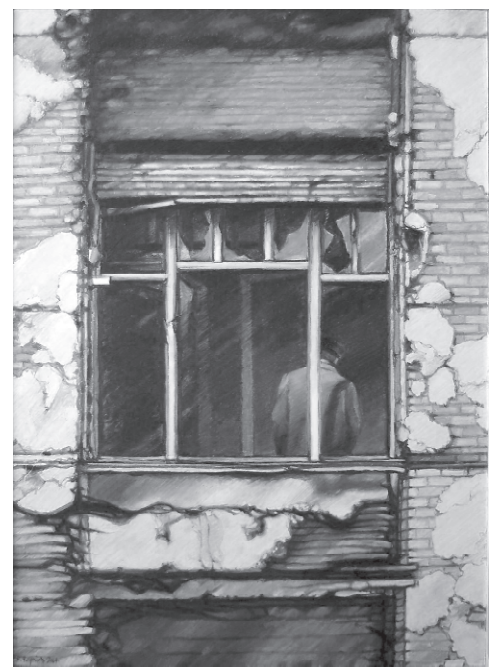
71. ÉLETÉVÉBEN, 2006. DECEMBER 22-ÉN ELHUNYT LÁZÁR ERVIN ÍRÓ

1936. május 5-én született Budapesten, ám gyermekkorát Alsó-Ráecgespusztán Illyés Gyula szülőföldjéről karnyújtásnyira töltötte. Írásaiban ez a világ emelkedik a költészet magasába. Meséinek és valamennyi prózai művének egyedülállóan érzékeny személyes hangja, finom ironiája, történeteinek groteszk alakjai rendkívül népszerűvé tették.

József Attila-díj (1974), Művészeti Alap Irodalmi Díja (1980), Állami Ifjúsági Díj (1981), Déry Tibor-jutalom (1990), a Soros Alapítvány Életműdíja (1992), MSZOSZ-díj (1995) és Kossuth-díj (1996).

Mámora volt a józansága, a szeretet a szigora, népes társaságban tudott egyedül maradni, tragikumában lakott a humora, otthonosan volt idegen az irodalomban is. Az alkotásról nem volt mondandója, vagy ami volt, az éppen belefért abba, amit írt. „A fantáziám talán egy kissé szabálytalan, voltak álmódosításra hajló korszakaim, és ott volt élménynek a hétköznapi élet”. Hosszas faggatózásra talán ennyit - és nem többet - volt hajlandó mondani az alkotáslelektan rejtelmeiről. Merthogy önmaga valóban nem volt titokzatos, teremteni tudta a csodát, magyarázni képtelen volt. És ezek a csodák is megejtően köznapiak, mindannyiunkat körülvevő, mindenki számára létező, megfajtható jelenségek. A pusztai élet, a paraszti világ perifériája, a történelem, a hit, az átelt háború, majd az azt követő sötét esztendő, a város, a születés varázsa, a nyiladozó gyermeki szellem szóeleményei, a nyelv felfedezése közben születő félreszólások. Lázár Ervin semmi mást nem tett, csak tapintatosan, a szelíden szemlélődő ember nyugalmaival figyelt. Olvasott és írt, ismerte kortársait és a klasszikus magyar irodalomban is számon tartotta kedvenc szerzőit. Születése és nevelése okán volt képtelen az értelmiségi, vagy az úgynevezett művészi pózokra. Szinte semmi mást nem tett, csak a történeteit átszűrte saját személyiségén. Ez a tartózkodó szeretet az ő esetében maga volt az irodalmi ízlés. Rettegést a hamisságtól, a félreérthetőségtől. A novelláiba sűrűsödő szavakat, hangulatokat, érzelmeket, karaktereket ezerszer tette mérlegre, kóstolgatta, próbálgatta, hogy ne maradjon a történetben semmi, „ami kilóg”. Balladisztikus elbeszélései éppen abban a közegben játszódnak, amelyben Illyés Gyula is gyerekeskedett, s amelyből a maradandó lírai szociográfia, a világirodalmi rangú Puszták népe született. Lázár Ervin ugyanerről a világról egy teljesen más szemlélettel, de ugyanolyan rangon, éppoly érvényesen beszélt. A történelmi tragédiák kisközösségi vetülete, a pusztai széles horizontú, de időben és térben zárt világa, a család és a családiasság átláthatósága, az ember esendősége, végzetes kiszolgáltatottsága olyan katartikus erővel, groteszk módon oldódik föl, ami a magyar irodalomban szinte ismeretlen. A katonákkal futóversenyre kiálló, egy géppisztolyosorozattal a győztes sprintjében végérvényesen megállított, elbukott fiú, meggyagként kópi ki a golyókat, őt sirató nagyanyja tenyerébe. Nincs párja, hasonlatossága e történetvezetésnek. A Csillagmajor novellafüzére, amelyekből Gárdos Péter rendezésében remek film készült Porcelánbaba címmel jelzi, hogy Lázár Ervin korántsem csak a gyermekek szerzője. A magyar novellairodalom egyik legeredetibb alakja, ám „igazi meséi” (amelyek nem egy esetben szürreális elbeszélésként is hitelesek), minden esetben „többfenekűek”, zavarba ejtően áthallásosak, a felnőttek számára legálább annyira fontosak, mint amennyi örömet nyújthatnak a gyerekeknek. Ezért van, hogy meseírónak felnőtteknek találtatott, a „magas irodalomhoz” pedig túlságosan is komolytalannak vélték kritikussai. Nem volt igazuk. Ahogyan válogatott hallgatásait is türelmetlenül figyelték, kényelmet, lustaságot szimatolva félreértelmezték. Mindig határozott véleménye volt a világról, az irodalomról, önnön munkáiról is. A köznapi kedélyesség mögött azonban ott munkált a felelősség. A bohém álarcát hordozó tépelődő, a motívumait, történeteit, azok alakulását állandó kritikával figyelő alkotó. Ha nehezen írt, ha nem könnyen szóba tette magát az újságírás, alkalmon túli, nagybőv feladatokra, hát emiatt menekült, ezért igyekezett kitérni időlegesen önnön elképzelései elől is. A közvetlen emberi élmény, a vele való találkozás esélye mindenkinek, aki ismerte fájdalommal szemlélte. Ám Lázár Ervin kiváló dramaturgiai érzékkel megírt hangjátékai, valós és bábszínpadra szánt művei, a kecskeméti stúdióban forgatás alatt álló története, Lóránt János festőművész által rajzfilmre álmódított figurái, kezdetben a Móra, később az Osiris könyvkiadó által magas színvonalon gondozott életműve egészen biztos, hogy nem készül Csipkerózsika álmodni. Mi több, ez az irodalmi teljesítmény ébren tart bennünket is.

ANTALL ISTVÁN

Bősze Balázs

SZÁMŰZETÉSBEN

*Alvadtt vér kezünkben,
szánkban sós ízek cikáznak,
mágyák lobogása fejünkben,
dörrenések, rövid sorozatok.
Emlékek kőligete,
lecsupált fák, száraz
füvek, bokrok hörgése.*

*Messze, hol a délibábok teremnek,
Indul valami. Jelzőtűz? Zene?
Fogcsikorgatás?*

GROTESZK

*Ma délután,
Az olajfák hegyéről jövet
Júdással találkoztam.*

*Vidám volt, valami régi
csók történetét mesélte,
– alig figyeltem –*

és elvtársnak szólított.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Az 1956-ban a franciaországi Lille-ben letelepült, ismert és elismert RICHÁRD RA-PAICH sajtószámszámos egyéni módon dolgozta fel a majálisok életre szóló tragikus élményeit, emlékeit. Budapesten, a fényképen megörökített Szentkirály utcai romos ház homlokzata számára egyúttal jelképpé vált, ami a betört, megrongált ablakokon keresztül különös nyomatékok és jelentőséget kap. Az előtérben álló autórönsök megül lép elő a „távózó”, aki viszont lényegében - emlékeiben - mindig is ott maradt abban a bizonyos házban. A „kilenc ablak” mögött ott áll és révülten szemlélődik kifelé, igaz, egy-egy ablak mögött más személy(ek) is felfedezhető(k).

Az 1956-os forradalom metamorfózisa a művész szemével.

Az 1937-ben Budapesten született Rapaich Richard sikeres gyermekszínészi szárnybontogatását családja kitélepitésével a kiszolgáltatottság évei követték. Menekültként Nyugaton bontakoztathatta ki sokrétű tehetségét, ami a gobelin-művészetben teljesedett ki. Ugyanakkor fényképész-grafikusként foglalkozás tekintetében tervezett könyveket, plakátokat, turisztikai kiadványokat, újság- és folyóiratok makettjeit stb.

Az 1956-os forradalomról készült rajzait és fényképeit múlt év őszén a budapesti Szabó Ervin Könyvtárban mutatták be. Most januárban ugyanezzel az anyaggal „lepte meg” Lilleben a Katolikus Egyetemen ottani környezetét. „Fontosnak tartom - mint írja - hogy 50 évvel ideérkezésem után megismerjék, honnan - és miért - jöttem és telepedtem meg ebben az országban és városban, ahol azóta élek, dolgozom és alapítottam családot is. Ezzel nekik is tartozom, csakúgy mint - gondolom - magamnak, és nem utolsósorban szülőhazámnak is.”

HATÁR GYŐZŐ

(1914–2006)

Váratlan hirtelenséggel, gyors rosszulletet követően, meghalt Londonban egy igen idős, nagyon különleges és különös író. Élete első fele kalandos volt, túl kalandos. Élete második fele egyaránt volt szerencsés és szerencsétlen.

Még negyven sem volt, máris kétszer vetették tőmlőbe. Mind Horthy, mind Rákosi börtönét megjárta. Előbb nemzetgyalászás vádjával ítélte el a bíróság, másodsorra tiltott határátlépés kísérlete miatt börtönözték be.

Élete utolsó ötven esztendejében Anglia lakója volt. 1956-ban alighogy átlépte a nyugati határt, a BBC mindjárt a keblére ölelte és fix-fizetést, nyugdíjas állást ajánlott neki. Járhatott elegáns Mercédészén, s idővel vásárolhatott magának tágas villát, annak a bejárata mellé írta ki: *magriuscule* - kis Magyarország.

Szerencsés volt. Azután tisztelője és (akkor még) ifjú barátja, a chicagói nyelvészprofesszor és költő, Makkai Ádám körutat szervezett számára az Egyesült Államokban. Sereglettek a magyarok, szánták a börtönt-szenvedett író, ámultak a csavaros eszén, nyelvi gazdagságán. Több százan fizettek elő nem csak a megjelent, de a még meg sem jelent kötetekre. Regényekre, könyvdramákra, versgyűjteményekre, filozófiai traktátumokra. Határ Győző írt, csak írt, ő maga a fényesedést is elvégezte, s könyvei végül aranyba kötve sorjázta az előfizetők polcain. Küldték becsülettel a csekket. Nem volt gond kiadóra.

Nagy szerencse. Túl sok szót ejtek az anyagi biztonságról? Határ Győző *grand seigneur* volt, ennek megfelelő attitűdökkel. Képzettségét, építészernöki tudását elővéve, külön szárnyat ragasztott a wimbledoni, Viktória-korabeli villához, ebben szalont rendezett be, tükrökkel, aranyozott bronz nimfákkal, akik üveggömbös hangulatlámpákat karoltak át. Dolgozószobáját felszerelte a legkorszerűbb elektronikus masinákkal. Dohányzójába hat méter hosszú, antik üveges könyvszekrényt vásárolt tízezer fontért, hogy ott tartsa kedvenc olvasmányait, például a filozófiai klasszikus műveit, melyekből sokat merített saját munkáihoz. Az ebédő pohárszékének tetején, díszes dobozban őrizte színtén nagy kort megért édesanyja hamvait. S persze, széles karimájú művészkalapot viselt. Hadd lássa messziről mindenki, hogy nem mindennapi ember közeledik. Nem is volt mindennapi. Rendkívül művelt volt, rendkívüli elme, és a magyar nyelv utóérhetetlen mestere.

Am a *grand seigneur* attitűdjei írásaiban is megmutatkoztak. Barokkosan írt, gondolatait nyelvi kőszötyűvel ékesítette, s közben hátbavergetős jovialitással engedett magához bennünk, olvasókat. Becsületét nyelhetünk a díszes világba, s olykor meg is hökkenthetünk az író szabadosságán vagy naturalizmusán, ha éppen hökkentős kedvében volt.

A bő kézzel elénekelt szót gazdag ajándékért, a szótengerért elvárta a világ elismerését. A magyar befogadó

közem nem volt hálátlan Határ Győző iránt. Ő még attól is többet várt volna, a világ özön közönye azonban, bárhogy legyintgetett is rá, végképp boldogtalan ná tette. Ez a sértettség-érzés volt a balszerencséje.

A kádári időkben tiltott író volt hazájában, de a pesti vajtűfülké a lezárt határon át is megérezte, hogy valahol távol, emigrációban él és alkot egy zseni. Rádióon olykor hallhatták, becsempészett nyugati magyar folyóiratokban olvashatták. Aki akarta, tudta, hogy Határ Győző oeuvre-jének már az irdatlan mennyisége miatt is súlya van. A költeményei pedig valóban varázssok voltak.

A wimbledoni különc a rendszerváltás után, diadalmasan, nagy öregként jelent meg újból otthon, külföldi léte megkapta a Kossuth-díjat, halhatatlanként internetre írták több tízezer oldalnyi természet, tagjává választotta a Széchenyi Akadémia és a Művészeti Akadémia. De ő azt szerette volna, hogy új műveiről folyvást beszéljen az ország, abszurd színműveit sorozatosan játsszák a színházak. S meg volt győződve arról, hogy ha nem magyarnak születik, a világhír sem kerülte volna el.

Végül magára maradt a wimbledoni nagy házban. Nagyon szeretett felesége, műveinek széphangú felolvasója, Prágai Piroska, kórházba került, a kilencvenéves öregúr rászakadt nagy korának a súlya. A sors szép ajándéka, hogy a forradalom ötvenedik évfordulóján, Károly walesi herceg nagyszabású palota-fogadásán, ő lehetett az egyik ünnepi szónok, s mivel épp aznap volt a kilencvenkettedik születésnapja, a trónörökös maga köszöntötte fel. Másnap nagy virágkosarat küldött a királyi udvar. Azután meghalt Piroska. Tíz nappal később az agg író is.

Önmagát mindenekelőtt gondolkodónak tartotta. Filozófijára a kemény istentagadásra épül, de toleranciát hirdet. Saját értékrendje szerint második helyen a drámái következnek. A magyar színházi élet megriadt elvontságuktól, terjedelmüktől. Néhány rövidebb színművét bemutatták. Költészetét ő a filozófia és a dráma mögé utalta. Pedig versei mutatják meg leginkább a saját földön járó, sehová sem emelkedett énjét, s éppen ezért meggyőzőek. Bennük helye van a nyelvi zsonglörködésnek is. Olvassunk minél több költeményt Határ Győzőtől.

Hazáját Ady Endre módjára ostorozta és szerette. Egyike volt azoknak, akik mindig nyíltan kimondták, hogy a nemzeti érzés kimutatása nem kárhóztatható liberális világpolgári szempontok alapján. Ő azután igazán európai volt, de fél évszázados távollét után is szülőhazája gondjait figyelő ember. Az pedig elvitathatatlan, hogy e hosszú távollét és az életmű különös egységisége ellenére, amit Határ Győző formabontó ifjúkori hőkkentéseitől, regényeken és lektörökön vagy kilenc részes drámákon át, az aggkori - mint ő nevezte -, "az ötödik évszázadban" született költeményekig alkotott, az minden egyes egyedében a magyar irodalom szerves része.

SÁRKÖZI MÁTYÁS

ÚJ KÖNYVEK

BALASSA Zoltán: Két nemzet a Kárpát-medencében. A szlovákok története. Kassa-Budapest 2006, 147 old.;

Dr. BEZERÉDJ Zoltán: Album 50. Élet-utam-Dokumentáció. Meine Lebensweg-Dokumentation 1956–2006, Bezerédj-Archivum 1956–2006;

CSIKVÁRY István: Emlékeim 1956–2006. Székesfehérvár 2006, 208 old.;

DÁVID Gyula (szerk.): 1956 Erdélyben. Politikai elitéltek életrajzi adattára 1956-1965. Erdélyi Múzeum-Egyesület Polis Könyvkiadó, Kolozsvár 2006, 415 old. ;

FÖLDES Györgyi: „Hadüzenet minden impresszionizmusnak...” Impresszionizmusellenesség a Vasárnapi Körnél és a Magyar Avantgardistáknál. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 433 old.;

GAZDA Ferenc: Elrabolt esztendők 1956-1964. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár 2006, 273 old.;

GÖMÖRI György: Az én forradalom. Emlékezések és írások az 1956-os forradalomról. Pont Kiadó, Budapest 2006, 201 old.;

HATÁR Győző: Plasztikzacskó, új versek. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 263 old.;

HEDRY Mária: Ébredés, versek. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 66 old.;

JÓKAI Anna: A mérleg nyelve III., Jókai Anna életműkiadása. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 109 old.;

LENDVAI Paul: Der Ungarnaufstand 1956, Die Revolution und ihre Folgen. C. Bertelsmann, München 2006, 318 old.

KARÁCSONY Sándor: A könyvek lelke (irodalmi nevelés). 2. kiadás, Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 359 old.;

MARAFKÓ László: Búcsúregény. Széphalom Könyvműhely 2006, 125 old.;

MAROSSY Endre: 1956 fiadnak hagy örökül. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó, Debrecen 2006, 247 old.;

MURBER Ibolya – FÓNAGY Zoltán (szerk.): Die ungarische Revolution 1956. Czernin Verlag, Wien 2006, 544 old.;

NÉMETH László: A mítosz emelői. Írások a világirodalomról I. Magyar Napló, Budapest 2006, 380 old.;

NOVÁL Valentin: Magyar rulett, elbeszélések. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 156 old.;

PALLAI Péter – Sárközi Mátyás: A szabadság hullámhosszán. Helikon, Budapest 2006, 287 old.;

SÁRÁNDY József: Birtokviszony. Verseik. Barbaricum Könyvműhely, Karcag 2006, 120 old.;

Sulyok Vince

MEDITERRÁN HAJNAL

Amikor a sárgából rózsaszínbe, majd egyre vörösebbe vált az ég színe, megjelenik a szomszédos ház tetején az antenna rúdján egy karcsú, gyönyörű fekete madár. A nevét nem ismerem. Körvonala sötétlen, pengeélesen vésődik a háttér színeibe.

Aztán ülünk csak mereven, mozdulat nélkül mindketten, s nézünk bele a gomolygó párákba, mígcsak a tengerből tüzes kis újként elő nem villan a nap, amire vártunk kettesben itt, határán éjnek és nappalnak.

Madaram akkor mintegy felsikolt, felröppen és szárnyall máris bele a fényugártól porló messzeségbe.

Vajon hány ilyen színektől tobzódo mediterrán napkelteben lesz itt még részem?

Új halálhírt hoz szinte minden új nap, újságoldalak, telefonok, levelek halotti jelentésekkel vannak tele, mik szíven ütnek, megsápasztanak, s mintegy tudatják: közeleg az én utolsó óráim is. Am addig, amíg lehet, maradni akarok a rámaranyló fényben, a földi szépség és a földi élet bővületében, várva együtt egy-egy fekete madárral a tenger sodródó vizeiből tüzelő újként előbukó fényre, új napnyi új reményre, egy napnyi haladéokra.

SZEKÉR ENDRE

Másra is emlékezzünk

Nagy Gáspár-Kiss Iván: 1956 Fénylő arcai, Püski, Budapest 2006

„Művészek, költők, állítatok örök emléket a szabadság bajnokainak, a névtelen pesti srácoknak, akik a magyar szabadságot többre tartották saját életüknél!” - írta Rác Sándor, az 1956-os Munkástanács elnöke. Ezt a biztatást meghallotta Nagy Gáspár költő és Kiss Iván grafikusművész és közös kötetük megszerkesztésébe fogtak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc lelkes, mosolygó arcú fiataljai jelennek meg előttünk a kötet egyik oldalán, és Nagy Gáspár versei szinte „megszólaltatják” őket: *”Élnek és az arcuk fényes (a szívük meg velünk dobog) egy Föld nevű csillag (ilyenkor jobban világít) és gyorsabban forog!”* A tüntetés csoportos és egyéni képei után az arcok változnak, a mosolyt, a jelszót kiáltó váltja fel, később a fegyverek is előkerülnek, aztán még fiatalabb – szinte gyerekekbenek arca villan elénk, vállukon fegyverrel, pillantásaikban a bátor szembenállás figyelhető meg. Itt a Petőfi-szobor, ott Nagy Imre arca, még teli derűvel, amott már eltorzul az arc, a kétségbeesett kiáltástól vagy a fájdalomtól. Aztán közelebb jön hozzánk egy '56-os fiatal tiszta-szép arca. Később rendőrségi nyilvántartásba kerül a fiatal lány arca, több nézőpontból, 143-as számmal, 1957 augusztusában. És a fájdalom pillantások, szomorú tekintetek szaporodnak, a megváltozott körülmények, a forradalom utáni megtorlás kimondhatatlanul ott él az idős, a középkorú arcokon. Majd a végén egymás mellett látjuk a gyereket a fiatal az idős harcos bátor, fájdalmas, szembenéz, fénylő tekintetét.

Nagy Gáspár, a költő először abban a „nagy: őszi ragyogásban” örökíti meg az arcokat, melyek „örökre történelmet írnak, melyek ránk is hatva: mi „örökre október írunk”. (Itt többszö-

rösen indokoltan egy felejthetetlen Nagy Gáspár verset kell megemlítenünk, az *Öröknár; elmúltam 9 éves* címűt, mely a tatabányai Új Forrásban jelent meg 1984-ben. Ebben a versben kiáltott a költő először Magyarországon a gyilkosok ellen, Nagy Imre, az eltemetetlen halott emlékéit őrizve: *”egyszer majd el kell temetni, és nekünk nem szabad feledni a gyilkosokat néven nevezni!”*). Akkor az NI, Nagy Imre nevének emlegetése jelentős politikai, irodalmi tett volt. A költő most sem felejt el 1956 fénylő arcait: *„országos napsütésről”* ír, méltóságosan hömpölygő felvonulók áradatairól, a *„jelszavak, mint a sestetegő gyújtószinór körbefutják még patyolat fiatal testét...”* Az arcok változnak, tömegben vannak, egymás mellett, mind mosolyog, mind jelszót kiált, majd kiválik a tömegből egy-egy fiatal arca, mind közelebb „jön” hozzánk, szinte megszólít minket, az utókor embereit. Ne felejtsetek el minket! Mindig gondoljatok ránk! És a jelszavaink tartalmát se feledd el! Neked is el kell számolni 1956 nemes eszméivel! Érezd ezt a felelősséget! *Nagy Gáspár*, a költő főleg az 1956-os forradalmár fiatalok arcának, szeméinek fényét veszi észre. S hozzáteszi a kegyetlen valóságot: rájuk löttek, sebet kaptak, véreztek, meghaltak. *„Szabadság-illatú / s átetszően tiszta / e különös vérkép-minta...”*, írta a költő. Új verszerződé volt ez. S közben Budapesten elérzékenyülten a Himnuszt énekelték, A Petőfi-vers „esküszünk”-jével válaszoltak. *„Föltámadott a tenger”,* mint 1848-ban, Petőfi idején. S a névtelen pesti srácok hőstettét nem felejthetjük. A ruszki tankok, a közeli halál mellől mégis másra is, a fiatalok fénylő tekintetére emlékezzünk!

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358. Web: www.fkkk.tvn.hu/beansnaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zolt (München), Monoszlyó Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Kántás János, Radics Éva, Szemerédi Tibor, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 2011, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21. IBAN: AT572011100000446793

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft, Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22,- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22.- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: ANTON-Verlag, Suzterly Beatrix, Grünwalder Str. 55, D-42657 Solingen, Stadtpark Solingen, BLZ 342 50000, Kt 515 8886.
Svájcban: Laczkó Zsuzsanna Éva, Höglstr. 53, CH-R600 Dübendorf. Bank folyószámla: Züricher Kantonalbank 8600 Dübendorf, Konto: 1140-0043.177

Svédországban: Szöllösi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postgiro Nr.: 756987-4.

Nével vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Lapunkat támogatja az Illyés Közalapítvány

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturgasse 1a